

MEDELTE VASDRAGSKONCESSIONER

(ERHVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLADELSER)

III. TILLADELSER MEDDELT I 1915

Indholdsfortegnelse.

	Side
1. Saugbrugsforeningen. (Leie av indtil 720 el. hk. fra Cathrineholm Jernverks vandfald i Tista). Kgl. res. av 14de jan. 1915	1
2. A/S Lysefjord. (Forlængelse av byggefrister). Jfr. bind II nr. 1 og nedenfor nr. 9. Kgl. res. av 19de febr. 1915	4
3. Aktieselskapet Arendals Fossekompani. (Leie av indtil 6000 el. hk. fra A/S Rygene Træmassefabriker). Jfr. bind II nr. 23, 24, 32, 40. Kgl. res. av 16de april 1915	6
4. A/S Sandefaldene. (Tillægserhverv). Jfr. bind II nr. 48. Kgl. res. av 16de april 1915	12
5. A/S Bremanger Kraftselskap. (Erhverv og regulering av Svælgenvasdraget i Bremanger). Kgl. res. av 23de april 1915	12
6. A/S Aura. (Fristforlængelse). Jfr. bind II nr. 29. Kgl. res. av 10de september 1915	20
7. A/S Osa Fossekompani. (Erhverv og regulering av Austdøla i Ulvik). Kgl. res. av 18de sept. 1915	22
8. Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap, Skien Brukseierforening og Union Co. (Ændring av planen for Maarelvens regulering). Jfr. bind II nr. 27. Kgl. res. av 24de sept. 1915	31
9. A/S Lysefjord. (Yderligere fristforlængelse). Jfr. bind II nr. 1 og III nr. 2. Kgl. res. av 12te november 1915	34
10. Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. (Erhverv og regulering av Høyangelvene i Sogn). Kgl. res. av 19de november 1915	36
11. Aktieselskapet Bjølvefossen. (Erhverv og regulering av Bjølvovasdraget i Hardanger). Kgl. res. av 3dje december 1915	47

1. Saugbrugsforeningen.

(Leie av indtil 720 el. h.k. fra Cathrineholm Jernverks vandfald i Tista).

Kgl. resol. av 14de januar 1915.

Fra A/S Saugbrugsforeningen, Fredrikshald, er til departementet indkommet et andragende, datert 17de februar 1914, om tilladelse til at leie 720 elektriske hk. fra det Cathrineholm jernverk tilhørende vandfald i Tista.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Undertegnede Saugbrugsforeningen, Fredrikshald tillater sig herved i henhold til kapitel IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at andra om at maatte bli meddelt tilladelse til fra det Cathrineholms Jernverk tilhørende vandfald i Tista at leie til eget bruk 720 elektriske hk. overensstemmende med den mellem Cathrineholms Jernverk og os idag indgaaede overenskomst.

Et eksemplar av denne overenskomst vedligger.

Den leiede kraft skal benyttes av os i vor cellulosefabrik paa Kaken, og er det forutsætningen, at disse 720 hk. føres ned til fabrikkens sammen med de 7500 hk., som vi uttar fra egne vandfald.»

Det i andragendet paaberopte eksemplar av overenskomsten vedrørende leien vedlægges.

Med departementets skrivelse av 2den april 1914 blev saken oversendt amtmanden i Smaalenenes amt, idet man bl. a. bad indhentet uttalelse fra Fredrikshald kommunistyre angaaende andragendet.

Med amtmandens skrivelse av 7de mai 1914 er saken paany indkommet til departementet.

Fredrikshald bystyre har i møte den 28de april 1914 fattet følgende beslutning:

«Bystyret har intet at bemerke ved, at den ansøkte tilladelse indvilges».

I paategningsskrivelse av 2den mai 1914 har Saugbrugsforeningen anført følgende:

«Vi tillater os at oversende et eksemplar av vort selskaps statuter. Av disse fremgaar det, at selskapets bestyrelse bestaar av en direktion og et repræsentantskap.

Direktionen bestaar av:

Godseier Mads Wiel, Fredrikshald, grosserer Andr. N. Stang, Knardal, pr. Fredrikshald, godseier P. M. Anker, Rød, pr. Fredrikshald samt disponenterne Wilh. Klein, Fredrikshald og Henry H. Melhuus, villa «Kringjsjaa» pr. Fredrikshald.

Repræsentantskapet bestaar av:

Godseier Harald Stang, Fredrikshald, godseier C. Wedel-Jarlsberg, Atlungstad, pr. Ottestad st., fru Thrine Schwartz, Eidsfos Verk, Jørgen B. Stang, Kristiania, ingeniør Mads Stang, Granli, pr. Kongsvinger, fabrikk-eier T. Wiel-Due, Kristiania, advokat C. F. Michelet, Lysaker, pr. Kristiania, bankchef L. W. Nicolaysen (Den norske Creditbank), Kristiania, godseier Kai Møller, Thorsø, pr. Fredrikstad, bokhandler W. Nygaard, Kristiania, cand. jur. Ole A. Stang, Skøien, pr. Kristiania, konsul Wilh. Suhrke, Fredrikshald.

Den samlede direktion og repræsentantskap er norske borgere, bosiddende her i landet.

Av foranstaaende fremgaar at der ikke foreligger nogen avtale sigtende til at overdække det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.»

Det i skrivelsen paaberopte eksemplar av selskapets statuter vedlægges.

Amtmanden har i ovennævnte skrivelse av 7de mai 1914 anført, at saken ikke gir anledning til nogen bemerkning fra hans side.

Saken har været behandlet av Vasdragskommissionen i møter den 27de—29de mai 1914, hvor der ifølge skrivelse av 2den juni s. a. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Da koncessionsloven for tiden er under revision og det efter hvad man har bragt i erfaring ikke kan vare længe før den nye lov kommer istand, finder Vasdragskommissionens flertal bestaaende av vasdragsdirektøren (Hugo-Sørensen), Grivi og Valentinsen det vilde være heldigst, om avgjørelsen av det foreliggende andragende utstaar til den nye lov er færdig. For det tilfælde, at departementet finder at burde realitetsbehandle andragendet paa et tidligere tidspunkt, har man nedenfor nærmere angit de vilkaar, som efter kommissionens opfatning bør tilknyttes tilladelsen.

Et mindretal Bødtker og Haug er ikke enig i, at avgjørelsen bør utstaa i paavente av ny lov. De anbefaler realitetsbehandling paa basis av den gjældende lovgivning.

Hvad saken i og for sig angaar anbefaler den samlede kommission tilladelse efter omstændighetene meddelt.

Vedkommende avgiftsspørsmålet bemerkes, at det vandfald fra hvilket kraften skal leveres ikke er koncedert overensstemmende med koncessionslovens § 2. Av denne grund og under hensyntagen til de iøvrig foreliggende omstændigheter finder kommissionens ovennævnte flertal, at der for leien bør erlægges avgift. Hvad dens størrelse angaar henvises til post 6 i nedenstaaende forslag til betingelser. Bødtker og Haug var imot, at der paalægges nogen avgift i nærværende tilfælde.

En eventuel tilladelse for aktieselskapet Saugbrugsforeningen til at leie indtil 720 elektriske hk. fra det Cathrineholm Jernverk tilhørende vandfald i Tista foreslaaes tilknyttet de nedenfor nævnte betingelser. Leietiden anbefales av vasdragsdirektøren (Hugo-Sørensen), Grivi og Valentinsen sat til 20 aar regnet fra den dag, Cathrineholm stiller energien til disposition, jfr. pkt. 5 i den mellem parterne op-

rettede kontrakt. Bødtker og Haug stemte for en leietid av 60 aar idet de mener, at kontraktens § 5 ikke begrænser leietiden til 20 aar, men netop tar sigte paa længere leietid.

Betingelser.

1.

Selskapets bestyrelse, som skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

2.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

3.

Energien maa ikke anvendes i bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker ødelæggende paa omgivelserne.

4.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, kun benytte funksjonærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25,00.

5.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av 2 mænd, hvorav departementet og selskapet hver vælger en, samt av en av mæn-

dene tilkaldt opmand. Saafremt mændene ikke blir enige om valg av opmand, opnævnes denne av amtmanden i Smaalenenes amt. Hvem der skal bære omkostningerne ved skjønnet bestemmes av skjønsmændene.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

6.

Av den kraft, som benyttes over 500 hk. erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr.¹⁾ pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

7.

Selskapet har underkastet sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles A/S Saugsbrugsforeningen koncession paa den ansøkte kraftleie.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet og vedtat av dette:

1.

«Tilladelsen gjælder for et tidsrum av 40 aar regnet fra den dag kraftleveringen begynder.

2.

Selskapets styre, som skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlægge en konventionalbot av indtil kr. 1 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4.

Forsaavidt energi anvendes i bedrift, som ved giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal selskapet være forpliktet til at underkaste sig de regler, som den norske lovgivning til enhver tid maatte indeholde vedrørende saadanne bedrifter.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, kun benytte funksjonærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor kr. 25.00.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestem-

¹⁾ Vasdragsdirektøren (Hugo Sørensen), Grivi og Valentinsen foreslaar kr. 1,00. Bødtker og Haug var i dette tilfælde imot enhver avgift.

melse avgjøres av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en tvangsmulkt av indtil 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmiesatser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 1,00 pr. hestekraft.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

10.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa elektrisk energi. Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

11.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaa-

ende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.»

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates A/S Saugbrugsforeningen, Fredrikshald, i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 720 elektr. h.k. fra det Cathrineholm Jernverk tilhørende vandfald i Tista paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 14de januar 1915 anførte betingelser.

2. A/S Lysefjord.

(*Forlængelse av byggefrister*). Jfr. bind II, nr. 1 og nedenfor nr. 9.

Kgl. resol. av 19de februar 1915.

Ved kgl. resol. av 28de september 1909 blev der meddelt A/S Lysefjord tilladelse til at erhverve forskjellige eiendomme samt foreta reguleringsarbeider i Aardalselven og Lyseelven i Ryfylke, Stavanger amt, bl. a. paa betingelse av, at selskapet skulde ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 5 aar fra resolutionens datum og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggets drift inden en yderligere frist av 7 aar.

Man vedlægger avtryk av det til grund for resolutionen liggende foredrag, hvor betingelserne er indtat.

Til departementet er indkommet et andragende fra A/S Lysefjord datert 17de september 1914 om 1 aars utsættelse med paabegyndelse av utbygningsarbeidene m. v.

Andragendet er saalydende:

«Herved tillater vi os (under henvisning til den med herr statsraad Urbye den 15de ds. havde mundtlige konferance) at søke om 1 aars utsættelse med utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering, saa-

velsom med indbetalingen av den i vore koncessionsbetingelsers II, post 7, omhandlede avgift en gang for alle.

Naar vi paa det nuværende tidspunkt ser os nødsaget til at søke om saadan utsættelse, har dette sin grund i den nu indtrufne krise, som gjør det umulig for selskapet at tilveiebringe de nødvendige penge. Da krisen indtraf, hadde selskapet ordnet sig med kapital, likesom ogsaa de for arbeidets paa-begyndelse fornødne planer etc. for utbygningen og reguleringen laa færdige. Vor bankforbindelse meddeler os imidlertid nu, at de paa grund av de vanskelige pengeforhold under krisen ikke finder at kunde skaffe os den lovede kapital. Forinden koncessionsansøkningsen blev forelagt for Stortinget, blev der for den daværende chef for Arbeidsdepartementet, herr statsraad Ihlen, fremlagt dokumenter, der godtgjorde, at der til vandfaldets utnyttelse var sikret saavel den fornødne kapital som metoder og licenser (fra Badische Anilin & Sodafabrik), men da tiden med koncessionens avgjørelse trak i langdrag, var de indgaaede kontrakter, da koncessionstilladelsen blev git, ikke længere bindende, og viste det sig paa grund av den forandrede situation umulig at faa dem fornyet og dermed realiseret den dengang paa-tænkte plan. Efter denne tid har der uavbrutt været arbeidet med affæren. Men dens fuldførelse er blit forsinket ved vanskeligheten med at tilveiebringe de meget betydelige pengemidler, som skal til, likesom detaljbehandling av de forskjellige alternativer for den mest rationelle regulering av vasdraget nødvendigvis har maattet ta meget lang tid. Der har imidlertid til stadighet for selskapets regning været beskæftiget ingeniører med mandskap. I sidste sommer har selskapet endog hat liggende 4—5 ingeniører med deres folk og arbeidet ved vasdraget.

Vi tillater os i separat pakke at oversende endel av de karter og planer, som i denne tid er utført, heri ikke indbefattet indeværende aars omfattende arbeider, da det indsamlede materiales bearbejelse endnu ikke er fuldført.

I denne forbindelse opplyses, at der til utgift for ingeniørarbeider og andre forberedende arbeider med eiendomserhvervelser og realisationen av selskapets planer er utlagt et kontant beløp av ialt ca. kr. 300 000,00.

Til indløsning av rettigheter og eiendomme er der utbetalt dels kontant, dels i 5 % obligationer forsynet med Bergens Privatbanks garanti tilsammen vel kr. 1 300 000,00. Desuten vil der i løpet av indeværende høst og næste aar yderligere komme til utbetaling ca. kr. 300 000,00—kr. 400 000,00, dels i kontanter, dels i obligationer, saasart skjøte paa vedkommende eiendomme er bragt i orden. De ovennævnte beløp er utbetalt uten noget forbehold og vil ikke kunne fordres tilbakebetalt.

Som det av ovenanførte vil fremgaa, er det for selskapet av avgjørende betydning at faa indvilget den begjærte utsættelse. Saafremt det ærede departement skulde finde ikke at kunne indvilge i samme uten først at forelægge nærværende ansøkningsen for de interesserte herredsstyrer til uttalelse, tillater vi os at søke om utsættelse, ialfald i saa lang tid, som utkræves for at faa andragendet behandlet paa den maate, som departementet finder nødvendig.»

Med skrivelse av 23de september 1914 oversendtes saken til amtmanden i Stavanger til forelæggelse for de interesserte herreder; man utbad sig derhos amtmandens egen uttalelse.

Idet fristen for arbeidets igangsættelse utløp den 28de september 1914 meddelte man samtidig foreløbig utsættelse med arbeidet til utgangen av oktober 1914.

Denne foreløbige utsættelse er senere paa ansøkningsen fra selskapet av hensyn til andragendets behandling og endel forhandlinger mellom selskapet og Aardal kommune angaaende en av kommunen i sin tid betinget godtgjørelse forlænget ved skrivelser av 31te oktober, 30te november og 18de december 1914 samt 18de januar 1915.

Med paategningskrivelse av 4de november 1914 fra amtmanden i Stavanger mottok man utskrifter av Aardal og Fossan herredsstyrers beslutninger i saken.

Fossan herredsstyre har i møte den 3dje oktober 1914 anbefalt utsættelsesandragendet indvilget.

Aardal herredsstyre har i møte den 30te oktober s. a. ogsaa besluttet at anbefale andragendet.

Amtmanden uttaler i sin ovennævnte paategningsskrivelse, at han intet vet at indvende mot, at den ansøkte utsættelse indvilges.

Efterat man ved skrivelse fra selskapet av 2den januar 1915 hadde mottatt meddelelse om, at der var truffet overenskomst med Aardal kommune om utbetaling av den foran nævnte godtgjørelse til kommunen blev saken under 18de s. md. forelagt Vasdragskommissionen. Ifølge skrivelse av 20de s. md. har kommissionen avgitt følgende uttalelse:

«Vasdragskommissionen finder de av selskapet anførte grunde for utsættelse fyldestgjørende og anbefaler meddelt tilladelse til 1 aars utsættelse med at paabegynde utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering. Dog saaledes, at den i koncessionen fastsatte tidsfrist av ialt 12 aar fra koncessionens meddelelse for fullførelse ikke overskrides.

Kommissionen gaar ut fra, at der er truffet overenskomst mellom selskapet og Aardals kommune om utbetaling av erstatning. Jfr. sidste passus i departementets skrivelse av 18de januar 1915.»

Departementet finder efter de foreliggende uttalelser at maatte anbefale, at den ansøkte utsættelse med arbeidets igangsættelse meddeles, dog saaledes, at fristen for arbeidets fullførelse ikke derved utskytes.

Idet man vedlægger utskrift av Aardal herredsstyres beslutning av 16de januar 1915 angaaende den med A/S Lysefjord trufne ordning, tillater man sig saaledes at

indstille:

Fristen for paabegyndelsen av den ved kgl. resol. av 28de september 1909 tillatte regulering og utbygning av Aardalselven og

Lyseelven i Aardal og Fossan herreder, Stavanger amt, forlænges med 1 — et — aar, paa betingelse av, at arbeidets fullførelse ikke derved utskytes utover 28de september 1921.

3. Aktieselskapet Arendals Fossekompagni.

(Leie av indtil 6 000 el. h.k. fra A/S Rygene Træmassefabriker). Jfr. bind II, nr. 23, 24, 32, 40.

Kgl. resol. av 16de april 1915.

Med paategningsskrivelse fra amtmanden i Nedenes amt av 28de august 1913 er til departementet indkommet et andragende fra aktieselskapet Arendals Fossekompagni om tilladelse til at leie indtil 6 000 elektriske hestekræfter av Aktieselskapet Rygene Træmassefabrikker.

Av andragendet hitsættes følgende:

«Ved andragende av November 1912 har Det Norske Nitridaktieselskab søkt kongelig tilladelse til at leie 25 000 elektr. h. k. av undertegnede Aktieselskapet Arendals Fossekompagni.

Vi tillater os at henvise til de i andragendet nærmere givne opplysninger.

Da vort selskap for tiden ikke disponerer tilstrækkelig kraft til at fyldestgjøre denne kontrakt, tillater vi os herved at andra om tilladelse til for 60 aar at leie indtil 6 000 elektr. h. k. av Aktieselskabet Rygene Træmassefabrikker, der agter at utbygge Rygene fos i Øiestad og Fjære herreder for elektrisk kraftstation.

Vi tillater os at henvise til vor fremstilling til Kongen av 28de mai 1912, hvori vi henstiller, at den av Det Norske Nitridaktieselskab søkte koncession maa bli tilstaat uten avgift.

Da vort selskap i tilfælde skal erlægge den avgift, som maatte bli paalagt den av os hos A/S Rygene Træmassefabrikker leiede kraft, vil de i den nævnte fremstilling fremhævede hensyn ogsaa gjøre sig gjældende forsaavidt angaar bedømmelsen av avgift

for her omhandlede leiekontrakt. I ethvert fald maa vi henstille, at der ikke stipuleres avgift saavel for den kraft, som Det Norske Nitridaktieselskab leier av os, som for den kraft, vi leier av A/S Rygene Træmassefabrikker. En saadan fremgangsmaate vilde medføre en dobbeltbelastning av den samme energi.»

Paa den i andragendet omhandlede kraftleie til Det Norske Nitridaktieselskab blev der meddelt koncession ved kgl. resol. av 7de juli 1913.

Man vedlægger det til grund for denne resol. liggende departementsforedrag, hvori er indtat den i andragendet omhandlede ansøgning av november 1912 samt den i andragendet likeledes paaberopte fremstilling av 28de mai 1912.

Videre vedlægges avskrift av den medlem A/S Rygene Træmassefabrikker og A/S Arendals Fossekompani indgaaede leiekontrakt samt et eksemplar av sidstnævnte selskaps love.

Øiestad herredsstyre har i møte den 21de august 1913 avgit følgende uttalelse:

«Øiestad herredsstyre kan for tiden ikke anbefale andragendet fra Arendals Fossekompani om leie av indtil 6 000 elektriske h. k. av A/S Rygene Træmassefabrikker. Det kan nemlig befrygtes, at A/S Rygene Træmassefabrikker for at kunne levere den anførte kraft maa opføre saa høi stem i Rygene fos, at vandet ovenfor opstaves. Det hele arrangement vil saaledes sandsynligvis kollidere med den tidligere paatænkte olvesænkning.»

Amtmanden har i ovennævnte paategningsskrivelse av 28de august 1913 anbefalt andragendet indvilget, idet han bl. a. anfører følgende:

«Herredsstyrets grund for ikke at anbefale det foreliggende andragende kan jeg for min del ikke tillægge nogen større betydning. Hvis nemlig andragendets indvilgelse skulde komme til at medføre saadan opdæmning av vand, at skade eller ulemper derved forvoldes, vil der formentlig være fuld adgang for vedkommende grundeiere eller andre interesserte til at forlange erstat-

ning efter skjøn, overensstemmende med bestemmelserne i vasdragsloven av 1ste juli 1887.»

Vasdragskommissionen bemerket i en foreløbig uttalelse avgit i skrivelse av 25de oktober 1913 bl. a. følgende:

«Øiestad herredsstyre har i møte 21de august d. a. uttalt, at det kan befrygtes, at A/S Rygene Træmassefabrikker for at kunne levere den anførte kraft maa opføre saa høi stem i Rygene fos, at vandet ovenfor opstaves, og tilføiet, at det hele arrangement saaledes sandsynligvis vil kollidere med den tidligere paatænkte olvesænkning.

Vasdragskommissionen antar, at der efter denne uttalelse er grund til, forinden andragendet optages til realitetsbehandling, at faa det nævnte forhold nærmere belyst. Man anbefaler, at saken i den anledning sendes tilbake til ansøkeren med anmodning om at tilveiebringe opplysning om, hvorledes det omhandlede arrangement i Rygene fos vil bli utført, ledsaget av beregning med tilhørende materiale utvisende om og i tilfælde paa hvilken maate dette vil ha indflydelse paa vandstanden paa det parti av Nidelven, hvor flommene er tænkt sænket.

Man henleder i denne forbindelse oppmerksomheten paa, at det ifjor under behandlingen av spørsmålet om Nidelvens regulering blev fremholdt meget sterkt til fordel for reguleringen, at der vilde tørlægges betydelige arealer for dyrkning skikket land i Øiestad og Aamli, som følge av at skadeflommene vilde bli sænket.»

I skrivelse til amtmanden i Nedenes amt av 12te november 1913 bad departementet henstillet til ansøkerne at tilveiebringe de av Vasdragskommissionen omhandlede opplysninger og beregninger m. v. vedrørende de projekterte arbeider i Rygene fos.

Med skrivelse fra amtmanden av 6te december 1913 er saken paany indkommet til departementet bilagt bl. a. med en skrivelse fra Aktieselskabet Arendals Fossekompani av 4de s. md., hvorav hitsættes følgende:

«Vi tillater os herved at oversende de forønskede opplysninger og beregninger, idet henvises til indlagte avskrifter og karter fra Rygene Træmassefabrikker.

I henhold til disse dokumenter undlater vi ikke at præcisere, at de av Rygene Træmassefabrikker iverksatte arbeider ingenlunde skader omskrevne sänkingsplan, men tvertimot vil foraarsake betydelige økonomiske lettelse ved en saadan plans eventuelle senere gjennomførelse.»

De i skrivelsen paaberopte dokumenter vedlægges.

Saken har paany været behandlet av Vasdragskommissionen i møte den 20de januar 1914, hvor der ifølge skrivelse av 29de s. m. blev tilført protokollen bl. a. følgende:

«Med departementets skrivelse av 19de december f. a. har man mottat erklæring fra A/S Arendals Fossekompani av 4de s. md. med bilag, hvoriblandt en utredning fra Rygene Træmassefabrikkers anlægsbestyrer, av hvilken fremgaar, at vandavløpet over den nye dam under flom ikke stiller sig ugunstigere end over den gamle trædam.

Da den paatænkte elvesenkning efter indhentede opplysninger er bygget paa den forutsætning, at flomvandstanden umiddelbart ovenfor den omhandlede dam blir uforandret, skulde der saaledes ikke være fare for, at dammen i den nye skikkelse vil lægge hindringer i veien for sänkning av flommene i Øiestad og herredsstyrets frygt skulde følgende være ugrundet. Kommissionen tilføier, at der heller ikke forøvrig kan sees at foreligge særlige almene hensyn, som taler imot tilladelsen.

Vedkommende avgiftsspørsmålet bemerkes, at det vandfald, fra hvilket kraften skal leveres, nemlig Rygene fos, ikke er koncedert overensstemmende med koncessionslovens § 2. Av denne grund og under hensyntagen til de iøvrig foreliggende omstændigheter finder kommissionen, at der bør betinges avgift. Avgiften foreslaaes beregnet av den hele leiede kraft indtil 6000 h.k. dog med adgang for departementet til at nedsætte den kraftmængde, hvorav avgiften hvert aar beregnes, dersom selskapet

tilfredsstillende for departementet beviser, at en bestemt del av kraftmængden vld bli belastet med avgift 2 ganger.

Bugge finder av den grund, at der allerede er fastsat avgift for den kraft, som Det Norske Nitridaktieselskap skal leie, ikke at burde motsætte sig, at der paalægges avgift i nærværende tilfælde.

Bødtker slutter sig hertil.

Hvad avgiftens størrelse angaar henvises til post 6 i nedenstaaende forslag til betingelser.

Under henvisning til ovenstaaende vil Vasdragskommissionen anbefale, at der i medhold av lov av 18le september 1909 om erhvervelse av vandfald m. v. meddeles A/S Arendals Fossekompani tilladelse til for et tidsrum indtil 1ste juli 1973 at leie indtil 6000 elektriske h.k. av aktieselskapet Rygene Træmassefabrikker. Den Det Norske Nitridaktieselskap ved kgl. resolution av 7de juli 1913 meddelte leiekoncession utløper ved nævnte tidspunkt, og da bør den her omhandlede tilladelse utløpe samtidig.

Tilladelsen foreslaaes meddelt paa følgende

Betingelser:

1.

Selskapets bestyrelse, som skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

2.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

3.

Energien maa ikke anvendes i bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker ødelæggende paa omgivelserne.

4.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, kun benytte funksjonærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en daglig løpende mulkt, stor kr, 25,00 — fem og tyve kroner.

5.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til likesaa god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av 2 mænd, hvorav departementet og selskapet hver vælger 1, samt av 1 av mændene tilkaldt opmand. Saafremt mændene ikke blir enig om valg av opmand opnevnes denne av amtmanden i Nedenes amt. Hvem der skal bære omkostningerne ved skjønnet bestemmes av skjønsmændene.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang en tvangsmulkt av 15 — femten — procent av værdien.

6.

Av den kraft, som benyttes over 500 hestekræfter, erlægges til statskassen en aarlig avgift av kr. 0,90 pr. h.k.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

Avgiften beregnes av den hele leiede kraft indtil 6000 h.k. Dog kan departementet, dersom selskapet tilfredsstillende beviser, at en bestemt del av kraftmængden derved vilde bli belastet med avgift 2 gan-

ger tilsvarende nedsætte den kraftmængde, hvorav avgift hvert aar beregnes.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeide, eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøb av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig oiemæd for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt udvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende regjeringsdepartement.

8.

Selskapet er forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til, efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, at avsette et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av anlæggets utførelse. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved dette anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige vilkaar at skaffe arbeiderne husrum og grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

10.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa de tilvirkede produkter.

11.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaa-

ende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement. De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.

Kommissionen vil anbefale meddelt samtykke til, at den i medhold av nærværende tilladelse kjøpte energi kan benyttes til at dække Fossekompaniets forpligtelse til leverance av kraft til Det Norske Nidtridaktieselskap, jfr. den sidstnevnte selskap ved kgl. resolution av 7de juli 1913 meddelte tilladelse til leie av kraft fra A/S Arendals Fossekompani.»

Departementet vil anbefale, at der i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom meddeles Aktieselskabet Arendal Fossekompani koncession paa den ansøkte kraftleie.

Tilladelsen vil man anbefale meddelt paa følgende betingelser, der er tilblit efter forhandling med selskapet:

1.

«Koncessionen meddeles for et tidsrum av 60 aar regnet fra 1ste oktober 1914.

2.

Selskapets styre, som skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.

3.

Den kjøpte energi kan ikke overdrages videre eller for nogen del avgives til utlandet uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement.

Handler selskapet herimot, erlægges for hver gang en konventionalbot av indtil kr. 1000,00 efter vedkommende departements nærmere avgjørelse.

4.

Energien maa ikke anvendes i bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker ødelæggende paa omgivelserne.

5.

Selskapet skal saavel ved opførelsen som senere ved driften av de anlæg, hvori

kraften skal benyttes, kun benytte funksjonærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag, som en person i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en daglig løpende mulkt, stor kr. 25,00 — fem og tyve kroner.

6.

Selskapet forpligter sig til ved opførelsen og senere ved driften av de anlæg, hvori kraften skal benyttes, at anvende norsk materiel, forsaavidt saadant her kan erholdes til like god beskaffenhet, tilstrækkelig hurtig og til en pris, som ikke med mere end 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiel kan erholdes fra utlandet. Tvist angaaende forstaaelse av foranstaaende bestemmelser avgjøres med bindende virkning av vedkommende regjeringsdepartement.

Vedkommende regjeringsdepartement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang en tvangsmulkt av 15 — femten — procent av værdien.

7.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr samme præmie-satser som utenlandske.

8.

Av den kraft, som benyttes over 500 h.k., erlægges til statskassen en avgift av kr. 0,75 pr. h.k. pr. aar i 10 aar, resten av koncessionstiden kr. 1,00.

Avgiften forfalder til betaling ved aarets utgang. Erlægges den ikke til forfaldstid, svares derefter 6 pct. aarlig rente.

Dersom kraften med vedkommende departements samtykke, kfr. punkt 3, helt eller

delvis overdrages til andre, der har koncession paa leie av kraft fra A/S Arendals Fossekompagni, kan departementet frafalde avgift for denne del av kraften, forsaavidt selskapet tilfredsstillende beviser, at vedkommende kraftmengde ellers vilde bli belastet med avgift 2 ganger.

9.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeide, eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjop av varer. Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig oiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende regjeringsdepartement.

10.

Selskapet er, saafremt det utfører egne særskilte anlag, hvori kraften benyttes, forpligtet til at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker.

Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av utførelse av egne særskilte anlag, hvori kraften agtes benyttet. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeidere ved disse anlag, tilbakebetales selskapet.

11.

Selskapet forpligter sig til, om og naar Arbeidsdepartementet saa maatte forlange, paa rimelige vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og tilstrækkelig husrum og tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlag samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

12.

Koncessionæren maa ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de tilvirkede produkter.

Overtrædelse herav medfører tap av nærværende koncession.

13.

Den kraft, som av stat eller kommune, i henhold til reguleringstilladelsen, kan forlanges avgit, kan forlanges uttat fra de ledninger, som anlægges til overføring av den leiede kraft.

14.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement. De eventuelle utgifter med kontrollen bæres av selskapet.»

Forsaavidt nærværende indstilling vinder bifald, er departementet betænkt paa i medhold av de foreslaaede betingelsers post 3, jfr. post 8, at ville samtykke i, at den leiede kraft overdrages Det Norske Nitridaktieselskap i den utstrækning, som er nødvendig for opfyldelse av den mellem dette selskap og Aktieselskabet Arendals Fossekompagni tidligere indgaaede kontrakt om kraftleie, hvorpaa koncession blev meddelt ved den foran anførte resol. av 7de juli 1913.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

Det tillates Aktieselskabet Arendals Fossekompagni i medhold av kap. IV i lov av 18de september 1909 om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom at leie indtil 6 000 elektriske hestekræfter fra Aktieselskabet Rygene Træmassefabrikker paa de i Arbeidsdepartementets foredrag av 16de april 1915 anførte betingelser.

4. A/S Saudefaldene.

(Tillægserhverv). Jfr. bind II, nr. 48.

Kgl. resol. av 16de april 1915.

Ved kongelig resolution av 11te december 1914 er det bl. a. tillatt Aktieselskapet Saudefaldene at erhverve de paa vedlagte fortegnelse opførte vasdragsrettigheter i Storelven i Saude. Det har under sakens behandling været forutsat, at fortegnelsen omfattet hele Storelvens vasdrag.

I vedlagte skrivelse av 6te mars 1915 opplyser selskapets saksfører, at der muligens tilligger eiendommen Solbræk under Aabø, g.nr. 32, b.nr. 2, i Saude vasdragsret i Storelvens nedre del. Selskapet har derfor indkjøpt denne mulige ret, der ikke er opført paa den nævnte fortegnelse, og ansøker om erhvervstilladelse for dennes vedkommende.

Departementet vil anbefale at den ansøkte tilladelse meddeles paa saadan maate, at de ved selskapets tidligere erhvervstilladelse fastsatte vilkaar, hvorav et avtryk vedlægges, blir gjældende ogsaa for den her omhandlede parcel.

I vedlagte skrivelse av 22de mars 1915 har selskapets saksfører opplyst, at der ved en feilagtig opgave fra selskapets side er indløpet en feil i erhvervsfortegnelsen, idet skylden for parcellerne g.nr. 32, b.nr. 37 og 39 er opført med 16 og 16 øre istedetfor 58 øre og 56 øre. Departementet har intet at bemerke til denne berigtigelse.

I en anden skrivelse av 22de mars 1915, der vedlægges med bilag, har selskapets saksfører paa foranledning git nærmere opplysninger vedkommende tre indkjøp av eiendomme, der hadde foranlediget indberetning fra vedkommende sorenskriver ved skjøtternes tinglysning. Det fremgaar av de med skrivelsen fulgte skyldsætningsforretninger, at der ikke tilligger vedkommende bruk vandret i Storelven, idet vandretten tidligere var fraskilt og omfattes av selskapets erhvervstilladelse.

Det opplyses, at en av de tre parceller paa en kortere strækning støter til sidevasdraget Nordelven, som imidlertid opplyses paa dette sted ikke at danne fald, der er nyttbart alene eller i forbindelse med andre selskapet tilhørende rettigheter.

I henhold til disse opplysninger, hvortil departementet intet har at bemerke, vil der ikke utkræves kongelig tilladelse til selskapets kjøp av de her nævnte eiendomme.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Det tillates aktieselskapet Saudefaldene at erhverve den g.nr. 32, b.nr. 2 Solbræk i Saude mulig tilhørende vandret i Storelven paa samme vilkaar som ved kongelig resolution av 11te december 1914 er fastsat for selskapets erhverv av Storelven forøvrig.

5. A/S Bremanger Kraftselskap.

(Erhverv og regulering av Svælgenvasdraget i Bremanger).

Kgl. resol. av 23de april 1915.

Stortinget har den 30te juni 1914 ved behandling av indstilling fra spesialkomiteen om tilladelse for A/S Bremanger Kraftselskap til at erhverve og regulere Svælgenvasdraget fattet følgende beslutning:

«Stortinget har intet at indvende mot, at det tillates A/S Bremanger Kraftselskap at erhverve og regulere Svælgenvasdraget i Bremanger paa de i propositionen foreslaaede betingelser med de av komiteen nævnte forandringer.»

Man tillater sig om denne beslutning at henvise til vedlagte avtryk av st. prp. nr. 134, 1914, indst. S. LV for s. a. og st. forh. for s. a. side 2659.

De av Stortinget vedtagne ændringer i de i forelægget foreslaaede koncessionsbetingelser er følgende:

I I, § 6, er ordene «(saavel brand- som sjøforsikring m. v.)» strøket.

I I, § 12, er i første punktum efter ordet «rimelige» indskutt: «av departementet godkjendte».

I II, § 2, er i sidste punktum efter ordet «vandforbruket» tilføjet: «og bestemmelser om avgivelse av kraft».

Departementet har intet at bemerke til disse ændringer.

Departementet antar at betingelsernes I, § 11, bør gives en tilføielse om pligt for selskapet til at avgi kartkopier til Norges geografiske opmaaling. I § 12 antages at burde gives en tilføielse om avstaaelse av grund foruten til offentlige bygninger ogsaa til offentlige gater og veier. I I, § 17, antages i tredje led efter ordet «salg» at burde indskytes «i partier paa mindst 500 tons».

Lignende bestemmelser er indtat i den Aktieselskapet Saudefaldene ved kgl. resol. av 11te december 1914 meddelte koncession.

Man tillater sig at vedlægge et utkast til betingelser avfattet overensstemmende med foranstaaende og forsynet med paategning om vedtagelse av selskapets direktion.

Ved oversendelsen har selskapet i skrivelse av 17de mars 1915 bemerket følgende:

«Mot de opstillede erhvervs- og reguleringsbetingelser har vi i henhold til de tidligere drevne forhandlinger intet at bemerke uten forsaavidt angaar avsnit I i § 2.

Som av de innsendte planer vil sees, er det hensigten at regulere vasdraget paa den maate, at der uttages al den kraft, som kan erholdes fra Hjelmevand ved en tunnel i ca. 470 meters høide. Dette reguleringsarbeide er det hensigten at paabegynde inden to aar og at utføre snarest mulig. Derimot har det ikke været kraftselskapets hensigt at utbygge de nedenfor liggende vande, Svælgs- og Sordalsvand, førend der tiltrængtes yderligere kraft ved anlæggenes successive utvidelse.

Vi har trodd, at ogsaa det ærede departement har været opmerksom paa dette forhold, idet vi navnlig av hensyn til den bestemte mulkt haaber, at det ærede departement i tilfælde paa ansøknig vil gi utsæt-

telse med utbygningen av det nedre fald 223 meter i nogen tid, indtil hovedreguleringen har faat virke, og man saaledes kan nytte den hele kraft.

Den nuværende krigstilstand understreker vanskelighetene. Vi henleder alene opmerksomheten herpaa uten at ta bestemt forbehold.»

Departementet skal bemerke, at selskapets vedtagelse av de i vedkommende stortingsproposition opstillede vilkaar, der for dette punkts vedkommende er uforandret, ikke var tilknyttet et saadant forbehold. Idet departementet forstaar selskapets skrivelse som indeholdende et forbehold om eventuelt at ansøke om forlænget frist for utbygningen av det nedre og mindre nedslagsfelt, men ikke som et vilkaar for betingelsernes vedtagelse, antages denne fyldestgjørende. Ifølge erhvervs- og reguleringslovene kan de opstillede frister av Kongen tillates forlænget. Man gaar imidlertid ut fra, at det offentlige i tilfælde vil staa frit overfor et eventuelt andragende om utsættelse, saaledes at dettes indvilgelse alene vil finde sted, forsaavidt ikke almene hensyn taler derimot. Hermed vil man i tilfælde gjøre ansøkerne bekjendt ved meddelelsen om den eventuelle resolution.

Da reguleringen er angit i sin helhet at ville foregaa paa selskapets egen eiendom saaledes at mulige ekspropriationer kun vil faa et mindre omfang, antar man det uforødent for tiden at fastsætte bestemmelse om kgl. opnævnelse av skjønsmænd.

Som nævnt i propositionen side 11 er reguleringsgrænserne for Hjelmevand ikke endelig fastslaat. Man gaar ut fra, at departementet vil være bemyndiget til at fastsætte disse grænser i forbindelse med approbation av byggeplanerne, dog saaledes, at opdæmningen ikke overstiger 15 meter og sänkningen ikke 20 meter. Man gaar ut fra, at man ogsaa iøvrig vil være bemyndiget til at tillate saadanne ændringer i planerne, som ikke væsentlig ændrer regulerings-effekten eller forøker regulerings-skadevirkninger.

Man vedlægger en fortegnelse over de eiendomme der søkes erhvervet av selskapet.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Det tillates A/S Bremanger Kraftselskap at erhverve de paa vedlagte fortegnelse opførte eiendomme og rettigheter og at foreta en regulering av Svælgenvasdraget i Bremanger i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan — alt paa de i vedlagte utkast opstillede betingelser.

Betingelser

for erhverv og regulering av Svælgenvasdraget i Bremanger.

I.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst halvparten av anlægsomkostningerne. Dog behøver den ikke at overstige 1,5 million kroner.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsetter almindelige ellers særlige innskærnkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskærnknes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgitt til stat eller kommune efter post 14, og saadanne stansninger eller innskærnkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt stor kr. 50,00 — femti kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdragene og utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge departementet detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftsta-

tioner m. v. som ved dets bedrifter her i riket, der forsynes med kraft fra anlæggene, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 20,00 — tyve kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved reguleringen av vedkommende vasdrag samt ved utbygning og drift av anlæggene og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet ved skjøn av to mænd, av hvilket departementet og selskapet hver vælger en, samt av en av disse tilkaldt opmand. Saa fremt enighet ikke oppnaaes om valg av opmand, oppnævnes denne av amtmanden i Nordre Bergenhus amt. Hvem der skal bære omkostningerne ved skjønnet, bestemmes av skjønsmændene.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saa vidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overenstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstationerne. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigundersøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Saa fremt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn i anlægstiden ikke kan besørges av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar, som fastsættes av denne, at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjælp ved en paa stedet boende læge, der ansættes av medicinalstyrelsen og — om fornødent — lønnes av selskapet. Forsaavidt der er ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i vedkommende distrikt, og det offentlige maatte finde, at han

helt eller delvis kan overta det nødvendige lægetilsyn, har selskapet paa forlangende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsættes av vedkommende departement under hensyn til den til selskapets virksomhet knyttede befolknings antal.

Selskapet skal videre til enhver tid for sine arbeidere holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter, som vedkommende departement bestemmer.

10.

Saafremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier endvidere at utrede utgifterne derved.

11.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskærnkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

Selskapet pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av samtlige kartter som selskapet maatte la opta med opplysning om hvorledes maalingerne er foretat, og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12.

Selskapet er forpliktet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrom, saaledes at der søkes skaffet smaabebyggelse med haver og forsynet med de nødvendige veier, vand- og kloak- og elektrisk lysanlæg, samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vedkommende departement kan be-

stemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Selskapet er forpliktet til at bebygge sine eindomme i strøk, hvor der ventes at ville bli bymessig bebyggelse, efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saafremt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige bygningsmyndigheter.

Ved reguleringsplanens fastsettelse kan departementet, forsaavidt staten ikke allerede eier passende grund, forlange uten vederlag avstaat grund av selskapet til offentlige veier og gater, opførelse av bygninger til post, telegraf, toldbod, retslokale og fængsel.

13.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

14.

Selskapet er forpliktet til, efterhvert som utbygning sker, at avgi indtil 5 procent av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 procent av kraften. Driftsinskærnkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, med mindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det, eller med mindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningene med tillæg av 20 procent. I produktionsomkostningene medregnes 6 procent

rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningenes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revideret hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 2 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw. der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlegget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

Kraftselskapet er forpligtet til i anlægstiden efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandssette de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgiftene antages særlig at økes ved anlæggenes trafik. Efter anlægstiden gjælder samme pligt med hensyn til de offentlige veier, hvor vedlikeholdskosten økes særlig paa grund av selskapenes transporter.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier og broer det maatte anlegge, til fri avbenyttelse for almenheten.

Selskapets telefonanlæg kan forlanges underlagt statens administration. Det gjælder dog ikke de interne ledninger mellem selskapets anlæg.

Det offentlige skal være berettiget til uten vederlag i den utstrækning det uten væsentlig ulempe kan ske, at fremføre rikstele-

fonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist avgjøres av departementet.

16.

Saafremt de ved vandkraften av kraftselskapet selv fremstillede produkter kan benyttes som raastof eller halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse, skal denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

Til opnaaelse herav kan det saaledes av vedkommende departement bestemmes, at der skal gives norske fabrikker adgang til som raaprodukt at erholde kjøpt paa vanlige salgsvilkaar indtil $\frac{1}{3}$ av den nævnte produktion. Denne forpligtelse gjælder dog ikke, saafremt $\frac{1}{3}$ av produktionen bevises allerede at være fuldt tilvirket her i landet av vedkommende selskaper selv.

17.

Saafremt der ved elektrisk energi fra vasdragene av kraftselskapet selv produceres kunstige gjødningsstoffer, maa prisene ved salg inden landet ikke sættes høiere end netto eksportprisene beregnet efter gjennomsnittet for de sidste 12 maanedes gjennomsnitt.

Derhos skal der, om vedkommende departement forlanger det, stilles til disposition for det norske jordbruk til reducert pris indtil 10 pct. av produktionen i de 12 maanedes neder som gaar forut for bestillingen, et dog ikke over 2 000 tons av gjødningsstoffer med ca. 20 pct. kvælstofindhold til et forholdsmæssig forhøielse eller nedsettelse av dette kvantum, hvis varens kvælstofindhold ændres.

Prisen for dette kvantum beregnes efter gjennomsnittsprisen netto for selskapets salg i partier paa mindst 500 tons av gjødningsstoffer til utlandet i de sidste 4 uker før bestillingene med fradrag av 15 pct. rabat. Bestillingen sker gjennom Landbruksdepartementet. Hver bestilling maa for at opnaa denne rabat være paa indst 500 tons.

Det kvantum, som tilgjenholdes til foranstaaende kan forlanges i gat, derved av

skapet f. o. b. med mindst 14 dages varsel i partier, som av Landbruksdepartementet blir bestemt. Landbruksdepartementet drar omsorg for, at salget av det heromhandlede kvantum sker til forbrukerne saaledes, at de til den reducirte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som almindelig salgsvare eller benyttes som raaprodukt til videre fabrikation.

18.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

19.

Naar 65 — fem og seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum, tilfalder vandfald med alle de indretninger, hvorigen- nem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassiner, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlæggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavel som reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen og kraftstationens drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eien- domsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten, kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfældet, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

20.

Selskapet forpligter sig til i den utstrækning, hvori dette kan ske uten særlige vanskeligheter og utgifter, at undgaa ødelæggelse av plante- og dyrearter, geologiske og

mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antages at ha videnskabelig eller historisk betydning. Saafremt saadan ødelæggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstaaende ikke kan undgaaes, skal det naturhistoriske museum i Bergen eller universitetet i betimelig tid paa forhaand underrettes om saken.

Om nærværende bestemmelse gives vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden opplysning.

II.

1.

Reguleringsstilladelsen meddeles for et tidsrum av 65 aar, regnet fra tilladelsens datum (jfr. I, punkt 19). Den kan ikke overdrages. Den følger tillikemed de med hjemmel i samme utførte anlæg vedkommende vandfald. Avhændelse eller pantsættelse av reguleringsanlæggene eller andel deri kan ikke finde sted uten i forbindelse med vandfaldene. Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eier av vandfald eller bruk i vasdraget skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a, til de kommuner, hvis interesser paavirkes av reguleringsanlæggene, kr. 0,50 i de første 10 aar regnet fra den dag, da kraft første gang tages i bruk efter nærværende tilladelse, kr. 0,75 i de næste fem aar og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten likeledes kr. 0,50 i de første 10 aar, kr. 0,75 i de næste fem aar og i resten av koncessions- tiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring, det vil si den vandføring, som før reguleringen erfaringsmæssig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees

som vasdragets lavvandføring, avgjøres med bindende virkning av vedkommende departement etter indstilling fra Vasdragskommissionen.

Pligten til at erlægge den ovenfor omhandlede avgift indtræder først, efterhvert som den ved reguleringen tilveiebragte økede vandkraft tages i bruk. De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av den avgift, som paalægges vedkommende vandfaldseier, og angaaende avgiftens erlæggelse samt kontrol med vandforbruket og bestemmelser om avgivelse av kraft blir med bindende virkning at avgi av departementet.

3.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningene kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

Forsaavidt dammene manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en konventionalbot til statskassen av indtil kr. 5 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

4.

Reguleringsanlæggets eiere skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tappingsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

5.

Eierne skal uten vederlag for de av dem utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og vederlagsfrit avgi fornødent driftsvand til mulige senere kanalanlæg for statens regning.

III.

1.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadrages like overfor andre, saavelsom for overholdelse av de i koncessionen opstillede betingelser stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 30 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

2.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

3.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritert for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulker, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 5) er paaført vedkommende eiendomme, og som maatte eksistere paa den tid, da anslaget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

4.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til bestyrelsens sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. I, post 1), eller overtrædes bestemmelserne i I, post 13 eller 16, II, post 1, III, post 2 eller 3, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

5.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendomserhvervelser og reguleringsarbeider som forpligtende for sig og de koncederte eiendomme, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendomme og anlæg m. v. er beliggende.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende reguleringstilladelse maatte paa hvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

Selskapet skal inden to aar indsende til departementet et nøiagtig kart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter.

Fortegnelse

over de eiendomme som det ved kongelig resolution av 23de april 1915 er tillatt

A/S Bremanger Kraftselskap at erhverve.

1. G.nr. 37, b.nr. 3, Svælgsdalen, av skyld 18 øre i Bremanger.

2. G.nr. 37, b.nr. 5, Svælgen, av skyld 1 mark 82 øre i Bremanger.

3. G.nr. 37, b.nr. 6, Svælgen, av skyld 19 øre i Bremanger.

4. G.nr. 38, b.nr. 2, Svælgsdalen, av skyld 22 øre i Bremanger.

5. G.nr. 38, b.nr. 6, Svælgen, av skyld 3 mark 41 øre i Bremanger.

6. G.nr. 38, b.nr. 7, Svælgen, av skyld 22 øre i Bremanger.

7. G.nr. 6, b.nr. 14, av skyld 10 øre i Aalfoten.

8. Rettigheter under g.nr. 4, b.nr. 1, 2, 3 og 5 i Aalfoten.

9. A/S Aura

(Pristforlængelse) Jfr. bind II, nr. 29

Kgl. resol. av 10de september 1915

Ved kgl. resol. av 22de december 1915 er det tillatt aktieselskapet Aura at erhverve

vandfald i Aura, Mardøla og Lilledalsvasdraget, Romsdals amt, samt at foreta reguleringsarbeider i de nævnte vasdrag bl. a. paa betingelse av, at selskapet skulde paa begynde utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 2 aar fra koncessionens datum og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paa begyndt anlæggets drift inden yderligere 5 aar derefter. Avtryk av koncessionsbetingelserne vedlægges.

Fra aktieselskapet har man mottat en skrivelse av 3dje mars 1915, hvori andrages om en forlængelse av fristerne med 1 aar, saaledes at arbeidene skal være paa begyndt inden 22de december 1916 og fuldført inden 22de december 1921. Den nævnte skrivelse er saalydende:

«Undertegnede A/S Aura tillater sig her ved at andra om, at de i kgl. resolution av 22de december 1913 fastsatte frister for utnyttelse av selskapets koncession maa bli forlænget foreløbig med 1 aar, altsaa saaledes, at selskapet skal ha begyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 3 — tre — aar fra nævnte datum, altsaa inden 22de december 1916, og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paa begyndt anlæggets drift inden yderligere 5 aar derefter, altsaa inden 22de december 1921, imot som tidligere bestemt inden henholdsvis 22de december 1915 og 22de december 1920.

Paa denne anledning tillate os at bemerke, at utbygningsarbeidene paa begyndt umiddelbart etter koncessionen var gitt, og at der foruten enkelte forberedende arbeider er foretatt nogen planeringsarbeider vedkommende den eventuelle kraftstation og rørgate. Da imidlertid den europeiske krig brøt ut, viste det sig umulig at fortsatte arbeidet i den oprindelige planlagte utstrækning, og på grund av vanskeligheter ved at erholde de nødvendige materialer og maskiner, og på grund av den almindelige høye pris paa grundstødet, ble det vanskelighetsene ved at ta overfor de nødvendige penger fra England, hvorfra selskapet finansieres.

Vi er derfor av den opfatning, at allerede koncessionens I, § 2, næstsidste led, indtil videre medfører at fristerne ikke løper, men finder vi desuagtet at burde indsende nærværende andragende.

Vi skal videre tillate os at oplyse, at anlægsarbeidene siden krigens utbrud kun har været drevet i en forholdsvis ubetydelig maalestok.

Det har allerede for nogen tid siden lykkedes selskapet at faa overført tilstrækkelig beløp til dækning av samtlige sine forpligtelser i Norge samt til dækning av de løpende utgifter til vedlikeholds- og utbedringsarbeider, men vil det av forstaaelige grunde være umulig at fortsatte arbeidene i nogen større utstrækning, før der indtrær forandring i den av krigen frembragte situation.»

Man har i anledning av andragendet indhentet følgende uttalelser fra de nærmest interesserte herreder:

Eirisfjord og Visdals herredsstyre har i møte den 22de april 1915 avgitt saadan enstemmig uttalelse:

«Uagtet herredet har store interesser av, at en snarlig avgjørelse finder sted, kan herredsstyret dog under de nuværende ekstraordinære forhold ikke andet end anbefale et aars forlængelse av selskapets byggefrister.»

Sundalens herredsstyre har i møte den 20de april 1915 enstemmig uttalt sig saaledes:

«Under de overordentlige tildragelser, som bevirkede arbeidets stansning og som fremdeles vedvarer, maa herredsstyret vistnok erkjende, at der er sterke grunde, som taler for en forlængelse av selskapets byggefrister, hvorfor man maa anbefale andragendet til indvilgelse. — Men samtidig maa herredsstyret gjenta, hvad der i møte den 20de mars d. a. blev vedtat, nemlig en henstilling til selskapet om, saavidt mulig at holde arbeidet igang med en arbeidsstyrke paa 3—400 mand.»

Amtmanden i Sundals amt har i skrivelse av 11de februar 1915 anbefalt, at andragendet indvilges, idet han dog har anbefalt opfordringen paa Sundalens

herredsstyres ovennævnte beslutning av 20de mars d. a.

I en forestilling av 6te april 1915 avgitt i henhold til denne beslutning har Sundalens ordfører bl. a. bemerket, at igangsættelse av de store anlæg medførte et betragtelig større kommunalt budget paa grund av nødvendig forhøielse av tjenestemænds lønninger, større bidrag til syke- og ulykkesforsikring, til stationshold, til skolen o. s. v. Da krigen kom, blev den store arbeidsstok omtrent uten undtagelse arbeidsløs og maatte forlate stedet, forsaavidt som de kunde det, og kommunen blev utsat for et, forholdsvis set, betydelig skattetaap — for 1914/15 antydes det til kr. 2 000,00 — og skatteevnen vil for mange synke, saa det i længden blir stridt for kommunen at klare det. — Ordføreren peker videre paa de vanskeligheter, som har opstaaet for private, saavel de indflyttede arbeidere og forretningsmænd som bønderne. Det vil, anføres der, baade for herredets økonomi og særlig for de mange indflyttere i Sundalen bli meget vanskelige tider, hvis de nuværende usikre forhold skal vedvare i en ubestemt fremtid. Ordføreren slutter med «indstændig at henstille til regjeringen at gjøre henvendelse til Auraselskapet om, at det snarest mulig tar skridt «til at holde arbeidet igang med i det mindste «en arbeidsstyrke paa 3—400 mand. — Et «saadant arrangement med saapas mange arbeidere i virksomhet synes ikke at være «uoverkommelig for selskapet al den stund, «at dette, efter som terminerne forfalder, «synes at ha nok penger til indløsning av «kjøpte og haandgivne eiendommer og til at «ordne øvrige forpligtelser her i landet. — «I et hvert fald maatte det være fuld føie for «selskapet til at gi saavel regjering som kommune grei besked om hvordan stillingen er; «derved vilde alle interesserte ha noget at «holde sig til og saa faa indrette sig deretter.»

Vasdragskommissionen har i skrivelse av 16de juni 1915 meddelt, at der i møte den 11te s. m blev vedtat følgende uttalelse:

«Vasdragskommissionen skal

uten at gaa ind paa at drøfte spørsmålet om de paaberopte omstændigheter gaar ind under begrepet «vis major» eller ei bemerke, at den efter de i andragendet givne opplysninger finder at maatte anbefale, at den ansøkte tilladelse meddeles. — Kommissionen mener imidlertid, efter hvad der er anført i Sundalens ordførers skrivelse av 6te april, at der under krisen bør søkes istandbragt arbeidsdrift ved anlægget i saa stor utstrækning som efter omstændighetene mulig.

Man anbefaler, at der i den anledning, saa snart ske kan, optages forhandlinger med selskapet.»

Departementet finder efter de i selskapets andragende meddelte opplysninger med Vasdragskommissionen at maatte anbefale, at den ansøkte forlængelse av fristerne for arbeidets igangsettelse og fullførelse indvilges. Man vil rette henvendelse til selskapet om under krisen at søke istandbragt arbeidsdrift i den utstrækning, hvortil selskapet har anledning.

I henhold til det anførte tillater man sig at

indstille:

De ved kgl. resol. av 22de december 1913 fastsatte frister for paabegyndelse og fullførelse av A/S Auras utbygnings- og reguleringsarbeider forlænges saaledes, at selskapet skal ha paabegyndt arbeidene inden 22de december 1916 og fullført dem samt paabegyndt anlæggets drift inden 22de december 1921.

7. A/S Osa Fossekompagni.

(*Erhverv og regulering av Austdøla i Ulvik*).

Kgl. resol. av 18de september 1915.

Stortinget har den 30te juni 1914 ved behandling av innstilling fra spesialkomiteen om tilladelse for A/S Osa Fossekompagni til at erhverve og regulere Austdøla i Ulvik fattet følgende beslutning:

«Stortinget har intet at indvende mot, at det tillates A/S Osa Fossekompagni at er-

hverve og regulere Austdøla i Ulvik, Søndre Bergenhus amt, paa de i propositionen oppstillede betingelser med de av komiteen foreslaaede forandringer.»

Om denne beslutning tillater man sig at henvise til st. prp. nr. 142, 1914, indst. S. LVI, 1914, og st.forh. for s. a. side 2658—2659, hvorav avtrykk vedlægges.

De av komiteen foreslaaede og av Stortinget vedtagne forandringer i de som bilag til propositionen trykte betingelser er følgende:

I I, § 6, er ordene «(saavel brand- som sjøforsikring m. v.)» strøket, idet det forutsettes, at bestemmelsen omfatter al slags forsikring.

I I, § 12, er ordene «paa rimelige vilkaar» rettet til: «paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar.»

I I, § 14, er fristen 2 aar i tredje passus forandret til 1 aar.

I I, § 17, er der i tredje passus efter ordet «salg» innskutt: «i partier paa mindst 500 tons.»

I I, § 19, er der foreslaaet en forandring av redaktionel art.

I II, § 2, er i sidste punktum mellom ordene «vandforbruket» og «blir» innskutt: «og bestemmelser om avgivelse av kraft.»

Departementet har intet at bemerke ved de av Stortinget vedtagne ændringer i betingelserne.

Man har imidlertid, efterat de samtidig i Stortinget behandlede koncessionsbetingelser for A/S Saudefaldene var blitt optat til fornyet overveielse og ved kgl. resol. av 11te december 1914 fastsat i en noget ændret skikkelse, fundet i overensstemmelse hermed endvidere at burde indta følgende ændringer og tillæg:

I I, § 11, har man indtat bestemmelse om pligt til at sende Norges Geografiske Opmaaling kopier av de karter selskapet optar.

I I, § 12, har man i sidste punktum foran «opførelse av bygninger» innskutt «offentlige gater og veier.»

I I, § 17, er i tredje passus, sidste punktum, 1 000 tons rettet til 500 tons.

I I, § 19, har man foretat en tilføielse,

hvorved uttrykkelig er angit, at statens indløsningsret ogsaa omfatter selskapets grund og anlæg utenom selve kraftanlæggene. Til erhvervelse av den her omhandlede grund trænger selskapet ifølge koncessionslovens § 11 ikke kongelig tilladelse.

Man har tilføiet en ny § 21, som tilsigter at skaffe departementet adgang til kontrol med selskapets overholdelse av nabolovgivningen.

I III, § 5, første og sidste passus, har man tilføiet bestemmelser om tinglysning av betingelsernes I, §§ 19 og 20 vedkommende selskapets eiendommer.

Man tillater sig at vedlægge et saaledes ændret utkast til betingelser for tilladelsen.

Med selskapets skrivelse av 4de juni 1915 har man mottat dets vedtagelse av disse betingelser.

I den med selskapets koncessionsandragende fulgte skylddelingsforretning av 11te, tinglyst 23de mars 1907 findes angit de eiendommer, som søkes erhvervet. Man tillater sig at vedlægge en fortegnelse over disse eiendommer.

Fra advokat Nicolay Wiig har man mottat en skrivelse av 25de juni 1914, hvori han paa vegne av C. Børs Isdahl som eier av Vasfjærens skiferbrud i Ulvik fremholder, at koncessionssøkeren ikke har erhvervet alle rettigheter i Austdøla vasdrag, idet hr. Isdahl er indehaver av enkelte saadanne rettigheter.

Overretssakfører Stian Bøch har paa koncessionssøkerens vegne uttalt sig herom i skrivelse av 4de juli næstefter, i hvilken det blandt andet anføres, at Isdahls vandrettigheter ligger nedenfor selskapets fald og ikke vil berøres av reguleringsforetagendet.

I en senere skrivelse av 9de mars 1915 har advokat Wiig protestert mot koncessionens meddelelse, da han mener, at den planlagte utbygning av selskapets fald i Austdøla vil kunne medføre skade for Isdahls nedenforliggende rettigheter.

De nævnte skrivelser tillater man sig at vedlægge.

Der har senere mellem parterne været ført forhandlinger angaaende spørsmålet om Isdahls rettigheter og deres forhold til den planlagte utbygning. Departementet finder imidlertid ikke at kunne anbefale, at koncessionens meddelelse utstaar i paavente av disse forhandlingers resultat.

Det er en selvfølge, at de dele av vasdraget, som ikke maatte være erhvervet av ansøkeren, forsaavidt vil være uberørt av en eventuel erhvervstilladelse, som denne intel avgjør angaaende de privatretslige eiendomsforhold. Og en reguleringstilladelse efter loven av 4de august 1911 medfører kun den i lovens § 15 fastsatte ekspropriationsret men gir ikke nogen adgang til ekspropriation udelukkende av hensyn til vandfaldets utbygning. Ved saadan erhvervs- og reguleringstilladelse vil derfor ikke Isdahls ret gaaes for nær.

Spørsmålet om meddelelse av ekspropriationstilladelse i henhold til vasdragslovens § 25 finder man efter det foreliggende bør utstaa indtil videre.

Departementet vil anholde om bemyndigelse til at tillate saadanne ændringer i den fremlagte reguleringsplan som ikke væsentlig ændrer reguleringseffekten eller medfører forøket ulempe av betydning for distriktet.

Idet man saaledes vil anbefale den ansøkte tilladelse meddelt paa de i vedlagte utkast opstillede betingelser, tillater man sig at

indstille:

Det tillates A/S Osa Fossekompani paa de i vedlagte utkast opstillede betingelser:

1. I henhold til lov av 18de september 190f at erhverve de paa vedlagte fortegnelse opførte vasdragsrettigheter i Austdøla i Ulvik, Søndre Bergenhus amt, og
2. i henhold til lov av 4de august 1911 at regulere nævnte vasdrag i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan.

Betingelser

for erhverv og regulering av Austdøla i Ulvik.

I.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst halvparten av anlægsomkostningerne. Dog behøver den ikke at overstige 4 millioner kroner.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsetter almindelige eller særlige innskærnkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskærnktes til

mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgitt til stat eller kommune efter post 14, og saadanne stansninger eller innskærnkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægger selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdragene og utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftstasjoner m. v. som ved dets bedrifter her i riket, der forsynes med kraft fra anlæggene, anvende funksjonærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet forpligter sig til ved reguleringen av vedkommende vasdrag samt ved utbygning og drift av anleggene og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter som for-

synes med kraft derfra at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstationerne. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Saafernt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn i anlægstiden ikke kan besørgeres av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar, som fastsettes av denne, at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjælp ved en eller flere paa stedet boende læger, der ansættes av medicinalstyrelsen og — om fornødent — lønnes av selskapet. Forsaavidt der er ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i vedkommende distrikt, og det offentlige maatte finde, at han helt eller delvis kan overta det nødvendige lægetilsyn, har selskapet paa forlangende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsettes av vedkommende departement under hensyn til den til selskapets virksomhet knyttede befolknings antal.

Selskapet skal videre til enhver tid for sine arbeidere holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter, som vedkommende departement bestemmer.

10.

Saafernt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anleggernes eier endvidere at utrede utgifterne derved.

11.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggene eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrænkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggene eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene som sker i krigs-tiemed.

Selskapet pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av samtlige karter, som selskapet maatte la opta, med opplysning om, hvorledes maalingerne er foretatt og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrom, tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Selskapet er forpligtet til at hebygge sine eiendomme i strøk, hvor der ventes at ville bli bymessig bebyggelse, efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saafernt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige bygningsmyndigheter.

Ved reguleringsplanens fastsættelse kan departementet, forsaavidt staten ikke allerede eier passende grund, forlange uten vederlag avstaat grund av selskapet til offentlige gater og veier, opførelse av bygninger

til post, telegraf, toldbod, retslokale og fængsel.

13.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

14.

Selskapet er forpligtet til, efterhvert som utbygning sker, at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produktionsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout

hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw. der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

Kraftselskapet er forpligtet til i anlægstiden efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandssette de offentlige veier, hvor vedlikeholdelsesutgifterne antages særlig at økes ved anlæggenes trafik. Efter anlægstiden gjælder samme pligt med hensyn til de offentlige veier, hvor vedlikeholdskosten økes særlig økes paa grund av selskapets transporter.

Selskapet pligter i den utstrækning vedkommende departement forlanger at stille de veier og broer det maatte anlægge til fri avbenyttelse for almenheten.

Selskapet forpligtes til efter amtsveistyrets nærmere bestemmelse at ombygge de veier og adkomster, som sættes under vand eller beskadiges ved anlæggene.

Selskapets telefonanlæg kan forlanges underlagt statens administration. Dette gjælder dog ikke de interne ledninger mellem selskapets anlæg.

Det offentlige skal være berettiget til uten vederlag i den utstrækning de uten væsentlig ulempe kan ske at fremføre rikstelefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist avgjøres av departementet.

16.

Saaframt de ved vandkraften av kraftselskapet selv fremstillede produkter kan benyttes som raastof eller halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse, skal denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

Til opnaelse herav kan det saaledes av vedkommende departement bestemmes, at der skal gives norske fabriker adgang

til som raaprodukt at erholde kjøpt paa vanlige salgsvilkaar indtil $\frac{1}{3}$ av den nævnte produktion. Denne forpligtelse gjælder dog ikke, saafremt $\frac{1}{3}$ av produktionen bevises allerede at være fuldt tilvirket her i landet av vedkommende selskaper selv.

17.

Saaframt der ved elektrisk energi fra vasdragene av kraftselskapet selv produceres kunstige gjødningsstoffer, maa priserne ved salg inden landet ikke sættes høiere end nettoeksportpriserne beregnet efter gjennomsnittet for de sidste 12 maaneder.

Derhos skal der stilles til disposition for det norske jordbruk til reducert pris indtil 10 pct. av produktionen i de 12 maaneder, som gaar forut for bestillingen, — dog ikke over 5 000 tons av gjødningsstoffer med ca. 20 pct. kvælstofindhold med forholdsmæssig forhøielse eller nedsættelse av dette kvantum, hvis varens kvælstofindhold ændres.

Prisen for dette kvantum beregnes efter gjennomsnittsprisen netto f. o. b. for selskapets salg i partier paa mindst 500 tons av gjødningsstoffer til utlandet i de sidste 4 uker før bestillingene med fradrag av 15 pct. rabat. Bestilling sker gjennom Landbruksdepartementet. Hver bestilling maa for at opnaa denne rabat være paa mindst 500 tons.

Det kvantum, som i henhold til foranstaaende kan forlanges uttat, leveres av selskapet f. o. b. med mindst 14 dages varsel i partier, som av Landbruksdepartementet blir bestemt. Landbruksdepartementet drar omsorg for, at salget av det heromhandlede kvantum sker til forbrukerne saaledes, at de til den reducerte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som almindelig salgsvare eller benyttes som raaprodukt til videre fabrikkation.

Gjennomsnittsprisen beregnes av den i henhold til koncessionens III, post 2, ansatte kontrollør.

18.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av ved-

kommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

19.

Med hensyn til ret for staten til indløsning av anleggene inden koncessionstiden er utløpet skal gjælde for denne tilladelse de lovbestemmelser der maatte bli vedtat av statsmyndighetene ved den forestaaende revision av koncessionslovgivningen for vasdrag. De nærmere bestemmelser om indløsning fastsettes av Kongen paa grundlag av de eventuelle lovregler.

Dog skal indløsning ikke kunne forlanges, førend 40 — firti — aar er gaat regnet fra koncessionens datum eller i tilfælde — i tilslutning til en ny koncessionslovs bestemmelser — fra et senere tidspunkt.

Indløsningsbestemmelsen maa ikke stille sig ugunstigere for selskapet, end at vandfaldet med tilhørende grundstykker og rettigheter — reguleringsrettigheter indbefattet — betales med, hvad de bevislig oprindelig har kostet koncessionæren med fradrag for avskrivning med likestore aarlige beløp fordelt paa hele koncessionstiden, og at vandbygningsarbeidene, den øvrige del av kraftanlægget samt mulige andre anlæg paa selskapets eiendomme indløses for deres tekniske værdi efter skjøn paa statens bekostning.

Saafernt selskapet eier grund eller anlæg som ikke indgaar under ovenstaaende, skal det offentlige ha adgang til i den utstrækning det findes tjenlig at indløse disse eiendomme mot erstatning efter skjøn paa statens bekostning.

20.

Naar 65 — fem og seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfaldet vandfald med alle de indretninger, hvorigenem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanleggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende

maskineri og andet tilbehør saavel som reguleringsanleggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen og kraftstationernes drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Anleggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

21.

Forsaavidt energi anvendes til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelsene, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

22.

Selskapet forpligter sig til i den utstrækning, hvori dette kan ske uten særlige vanskeligheter og utgifter, at undgaa ødelæggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antages at ha videnskabelig eller historisk betydning. Saafernt saadan ødelæggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstaaende ikke kan undgaaes, skal det naturhistoriske museum i Bergen eller universitetet i betimelig tid paa forhaand underrettes om saken.

Om nærværende bestemmelse gives vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

II.

1.

Reguleringstilladelsen meddeles for et tidsrum av 65 — fem og seksti — aar regnet

fra tilladelsens datum (jfr. I, punkt 20). Den kan ikke overdrages. Den følger tillikemed de med hjemmel i samme utførte anlæg vedkommende vandfald. Avhændelse eller pantsættelse av reguleringsanlæggene eller andel deri kan ikke finde sted uten i forbindelse med vandfaldene. Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eier av vandfald eller bruk i vasdraget, skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a, til de kommuner, hvis interesser påvirkes av reguleringsanlæggene, kr. 0,50 i de første 10 aar regnet fra det tidspunkt, da vandkraft første gang tages i bruk i henhold til nærværende reguleringstilladelse, kr. 0,75 i de næste 5 aar og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten likeledes kr. 0,50 i de første 10 aar, kr. 0,75 i de næste 5 aar og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring, det vil si den vandføring, som før reguleringen erfaringsmessig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees som vasdragets lavvandføring avgjøres med bindende virkning av vedkommende departement efter indstilling fra Vasdragskommissionen.

Pligten til at erlægge den ovenfor omhandlede avgift indtræder først, efterhvert som den ved reguleringen tilveiebragte forøkte vandkraft tages i bruk.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av den avgift, som paalægges vedkommende vandfaldseier, avgiftens erlæggelse, kontrol med vandforbruket og avgivelse av kraft blir med bindende virkning at fastsette av departementet.

3.

For den i post 2 omhandlede forøkelse av vandkraften skal der derhos av konces-

sionshaveren i henhold til forannævnte lovs § 16 erlægges en godtgjørelse en gang for alle av kr. 1,00 for hver ved reguleringen indvunden naturhestekraft. Godtgjørelsen forfalder, efterhvert som reguleringsanlæggene tages i bruk i vedkommende vandfald.

4.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

Forsaavidt dammen manøvreres i strid med reglement, kan koncessionshaveren paalægges en konventionalbot til statskassen av indtil kr. 5 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

5.

Reguleringsanlæggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til dispositon for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tapningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

6.

Eierne skal uten vederlag for de av dem utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og vederlagsfrit avgi fornødent driftsvand til mulige senere kanalanelæg for statens regning.

7.

Reguleringsanlæggenes eiere er forpligtet til, saafremt det forlanges av departementet, at anlægge, drive og vedlikeholde fiskeutklækningsanstalter i vasdraget. Planer og nærmere bestemmelser herfor fastsettes av departementet.

III.

1.

For oppfyldelsen av de forpligtelser, som ved anleggene eller deres drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelse av de i koncessionen opstillede betingelser stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 100 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

2.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, der har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest, i hvilken anledning kontrolløren skal varsles om og ha adgang til at delta i hvilket som helst møte av selskapets lovlige organer, naar der i samme behandles spørsmål, som berører koncessionsbetingelserne.

I den utstrækning, som det av hensyn til kontrollens utøvelse maatte ansees paakrævet, skal ogsaa selskapets bøker og papirer forelægges ham i henhold til nærmere bestemmelser, fastsat av vedkommende departement.

Denne kontrollørs løn fastsettes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

3.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulker, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessions tinglysning (jfr. post 5) er paaført ved-

kommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlegget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

4.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til bestyrelsens sammensætning ikke lenger oppfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. I, post 1) eller overtrædes bestemmelserne i I, post 13 eller 16, II, post 1, III, post 2 eller 3, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

5.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendoms erhvervelser og reguleringsarbeider som forpligtende for sig og de koncederte eiendomme, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendomme og anlag m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers I, §§ 19 og 20, blir paa samme maate at tinglyse vedkommende selskapets øvrige eiendomme.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende reguleringstilladelse maatte paahvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

Selskapet skal inden to aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter. Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendomme, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av betingelsernes I, §§ 19 og 20.

Fortegnelse

over eiendommer, som søkes erhvervet av A/S Osa Fossekompani.

1.	Austdøla i Ulvik, g. nr. 37 b.-nr. 13	av skyld m.	0,03
2.	—»— » 37 » 14	— »	0,01
3.	—»— » 37 » 15	— »	0,22
4.	—»— » 37 » 16	— »	0,15
5.	—»— » 37 » 17	— »	0,30
6.	—»— » 37 » 18	— »	0,01
7.	—»— » 37 » 19	— »	0,01
8.	—»— » 37 » 20	— »	0,01
9.	—»— » 36 » 4	— »	0,06
10.	—»— » 36 » 5	— »	0,06
11.	—»— » 36 » 6	— »	0,05

8. Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap, Skiens Brukseierforening og Unløn Co.

(Ændring av planen for Maarelvens regulering). Jfr. bind II, nr. 27.

Kgl. resol. av 24de september 1915.

Ved kgl. resol. av 19de september 1913 er det tillatt Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap, Skiens Brukseierforening og Union Co. i fællesskap at regulere Maar-elven i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan.

Denne plan forutsatte følgende reguleringshøider:

Maarvand:

Opdæmning	6,5 m. over lavvand
Senkning	0,5 » under —
Samlet reguleringshøide	7,0 m.

Kalhøvd med Gjeitebuvand og Kilsfjord:

Opdæmning	4,35 m. over lavvand
Senkning	1,65 » under —
Samlet reguleringshøide	6,0 m.

Man tillater sig herom at henwise til vedlagte st. prp. nr. 115 før 1913, særlig s. 16—17.

Med skrivelse av 4de mars 1915 har man fra Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap mottat følgende andragende av 2den

s. m. om tilladelse til at forhøie opdæmningen av Kalhøvd fjord med flere vande fra cote 1070,35 til cote 1071,35:

«Ved kgl. resolution av 13de september 1913 blev Skien Brukseierforening, Union Co. og undertegnede Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap meddelt tilladelse til at regulere Maar-elven «i det væsentligste overensstemmende med fremlagte planer.»

Planen for reguleringen gik ut paa at skaffe et magasin i Maarvand av 141,4 mill. m.³ og i Kalhøvd med flere vande av 85,8 mill. m.³, altsaa 227,2 mill. m.³. — Dette magasin mente man at opnaa ved en 7 meters reguleringshøide i Maarvand og en 6 meters reguleringshøide i Kalhøvd fjord.

Disse beregninger var basert paa gamle karter, og efter at man nu har optat nye detaljkart over vandene har det vist sig, at Maarvands areal ved flomvandstand kun utgjør ca. 17 km.² imot før antat 20,2 km.², og at arealet av Kalhøvd kun utgjør 13 km.² mot tidligere antat 14,37 km.². Som følge av denne feil i de gamle karter vil man nu med den forutsatte reguleringshøide av 7 meter i Maarvand kun opnaa et magasin av 129,26 mill. m.³, og av 6 m. i Kalhøvd kun 73,96 mill. m.³, tilsammen 203,22 mill. m.³, altsaa omtrent 24 mill. m.³ mindre end i planen forutsat.

Før saavidt mulig at raade bod herpaa ønsker vi nu at øke magasinet i Kalhøvd fra 73,96 mill. m.³ til 89,74 mill. m.³. Dette

vil kunne ske ved at Kalhøvde dæmmes til cote 1071,35 med antat flomvandstand 1072,10 istedetfor som tidligere forutsat kun 1070,35 med flomvandstand 1071,10.

Senkningen av Kalhøvde var tidligere beregnet at skulle gaa ned til cote 1064,35, men det viser sig nu, at det ikke med fordel lar sig gjøre at gaa længere ned end til 1064,56.

Reguleringshøiden av Kalhøvde vil alt-
saa efter den nye beregning gaa fra cote 1064,56 til cote 1071,35, og man opnaar da et magasin av 89,74 mill. m.³.

Da som ovenfor sagt reguleringsplanen for Maarelven gik ut paa at skaffe et magasin paa 227,2 mill. m.³, og reguleringstilladelsen er meddelt i det væsentligste overensstemmende med planen, mener vi at vi burde ha adgang til uten nogen tillægskoncession at foreta den forøkelse av reguleringshøiden, som viser sig nødvendig for at opnaa det planlagte magasin.

Da imidlertid de, der berøres av reguleringen, ikke deler denne opfatning, andrar vi herved paa Skien Brukseierforening, Union Co.'s og egne vegne om principalt at der gives os meddelelse om at reguleringen av Kalhøvde i henhold til den givne tilladelse kan ske overensstemmende med hvad der ovenfor er anført, subsidiært at der meddeles os en tillægskoncession paa opdæmningen av Kalhøvde mellem cote 1070,35 og 1071,35.

Med hensyn til størrelsen av den skade, som antagelig vil forvoldes ved den forøgede opdæmning bemerkes, at der vil bli sat under vand ca.: 960 maal fjeldgrund, nogen dyrket mark er der her ikke spørsmål om, likesom der heller ikke er sætervolde av syn-
derlig betydning, som vil skades av opdæmningen. Ved de i anledning av reguleringen avholdte takster bler der ogsaa avgit forsøktakst over erstatning for den forøiede opdæmning. Erstatningen for opdæmningen til cote 1070,35 blev ansat til ca. kr. 56 000,00 og erstatningen for opdæmningen mellem 1070,35 og 1071,35 til ca. kr. 15 000,00; det vil alt-
saa sees, at det ikke er saa store værdier, som der her er spørsmål om.

Vi skal sluttelig gjøre opmerksom paa, at Tinn kommune i den av kommunen i 1912 avgivne uttalelse i anledning av Maarvandsreguleringen har gaat ut fra, at opdæmningen skulde finde sted til cote 1071,35, hvorfor det formentlig ikke vil være nødvendig paany at forelægge saken for herredsstyret.»

De med andragendet fulgte planer vedlægges.

Efterat man fra vasdragsdirektøren hadde indhentet den vedlagte erklæring om andragendet, datert 12te mars 1915, blev saken sendt amtmanden i Bratsberg amt til indhentelse av uttalelser fra de interesserte i henhold til reguleringslovens § 7—2.

Tinn herredsstyre vedtok i møte den 29de april 1915 enstemmig følgende uttalelse:

«Herredsstyret henholder sig til den av 26de mars 1912 avgivne uttalelse og forøvrig forbeholder sig sin lovlige ret i hvert enkelt tilfælde.

Saken forelagt grundeierne som under 29de mars 1915 har avgit følgende uttalelse: «Grundeierne finder at, da opmaalningene viser forskjellige resultater, synes man der maatte være grund til at faa kontrolopmaalning utført ved vasdragskontoret. Dette har selvfølgelig interesse saavel for kommunen som for de private eiere». Herredsstyret slutter sig hertil. Med disse forbehold finder herredsstyret at kunne anbefale de nye planer for Maarvandenes regulering.»

Amtmanden i Bratsberg amt uttaler ved sakens indsendelse i skrivelse av 6te mai 1915 følgende:

«Jeg for min del slutter mig til herredsstyrets anbefaling av de nye planer, likesom jeg anser det ønskelig, om der maatte være anledning til at faa foretat en opmaalning ved vasdragskontoret.»

Angaaende det av grundeierne reiste spørsmål om en opmaalning ved vasdragsvæsenet har vasdragsdirektøren i skrivelse av 12te juni 1915 uttalt:

«Grundeiernes uttalelse om at opmaalningene viser forskjellige resultater er formentlig foranlediget ved at det i reguleringsandragendet findes anført, at de tidligere bereg-

ninger var basert paa gamle karter, og at man nu efter at ha optat nye detaljkart over vandene er kommet til et noget andet resultat.

En eventuel feil i arealopgaverne vilde paa nærværende tidspunkt vistnok alene kunne ha betydning for bedømmelsen av reguleringens berettigelse (jfr. reguleringslovens § 9); medens derimot godtgjørelsen for de oversvømmede arealer først blir ansat under ekspropriationsskjønnet og da under befaringer paa stedet. De uoverensstemmelser, som det her dreier sig om, kan imidlertid ikke antages at spille nogen avgjørende rolle like overfor spørsmålet om reguleringens berettigelse.

Jeg finder derfor at maatte fraraade at en saadan opmaaling iverksettes ved vasdragvæsenet, saa meget mere som den hertil fornødne arbeidskraft neppe kan avsees. Det tilføies, at det hittil aldrig har været utført saadanne opmaalinger av vasdragvæsenet selv for reguleringer som har været meget større end denne.»

Andragendet blev derefter forelagt Vasdragskommissionen, som i møte den 21de juli 1915 avga saadan uttalelse:

«Vasdragskommissionen deler ikke den av søkerne fremholdte opfatning, at de skulde ha adgang til uten nogen tillægskoncession at foreta den omhandlede forøkelse av reguleringshøiden i Kalhøvd. Det vilde lede til uholdbare tilstande om en tilladelse til en vasdragsregulering git overensstemmende med en fremlagt plan skulde hjemle ret til at fravike de i denne angivne dæmnings- og tapningsgrænser for at skaffe et magasin av paaregnet størrelse. Nogen

Øverste reguleringsgrænse hæves fra cote	1070,35 til 1071,35
Nederste — — — — —	1064,35 » 1064,56
Den samlede tappenhøide økes saaledes fra	6,0 m. til 6,79 m.

Tilladelsen foreslaaes git paa de samme vilkaar, som de der blev opstillet for koncessionen av 19de september 1913 og saaledes, at tilladelserne utløper samtidig.»

Departementet er enig i den av Vasdragskommissionen fremholde opfatning,

nærmere paaavisning av dette anser man overflødig. De forutsatte grænser for dæmning og tapning er efter kommissionens mening hovedbestemmelse i planen og en forandring av disse kræver derfor ny tilladelse. Vasdragskommissionen er i henhold hertil ikke i tvil om, at der til den omhandlede forandring av reguleringshøiden i Kalhøvd trænges ny koncession.

Kommissionen antar efter de foreliggende oplysninger, at betingelsene for meddelelse av tilladelse er tilstede. Den vil derfor anbefale reguleringstilladelse meddelt.

Hvad betingelserne angaar saa finder kommissionen, da det kun gjælder en relativt set ringe kraftøkning, efter foretagen beregning 9 à 10 000 nat. h.k. mot omkring 160 000 h.k. ved den oprindelige koncession, av praktiske grunde at kunne tilraade, at de blir de samme, som opstillet for tilladelsen av 1913. Dette ogsaa fordi sidstnevnte blev behandlet av det nu sittende Storting og regjering. Kommissionen vil selvfølgelig her ved ha reservert sig mot, at stillingen til nærværende sak skulde medføre konsekvenser.

Valentinsen har næret betænkeligheter ved at opretholde betingelserne fra den tidligere koncession, men vil efter omstændighetene ikke opta avvikende forslag.

I henhold til ovenstaaende anbefaler Vasdragskommissionen, at der gives Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap, Skiens Brukseierforening og Union Co. tilladelse til overensstemmende med den fremlagte plan at forandre de tidligere tillatte reguleringsgrænser for Kalhøvd (jfr. koncession av 19de september 1913) saaledes:

at der til den ansøkte utvidelse av reguleringsgrænserne trænges kongelig tilladelse.

Det magasin som opnaaes ved den ansøkte større tappenhøide overstiger ikke, hvad der var forutsat opnaadd i den meddelte reguleringstilladelse. Da planforandringen saa-

ledes ikke tilsigter nogen utvidelse av den oprindelig forutsatte kraftindvinding og efter det oplyste ikke antages at medføre væsentlig øket skade for det interesserte distrikt, vil man med vedkommende herredsstyre og Vasdragskommissionen anbefale, at tilladelse til den ansøkte utvidelse av reguleringsgrænserne meddeles paa de samme vilkaar som fastsat for den tidligere ved kgl. resol. av 19de september 1913 tillatte regulering og saaledes at alle frister regnes fra den oprindelige tilladelses datum.

Man tillater sig at vedlægge et avtryk av disse betingelser.

Man har efter det av vasdragsdirektøren

Øverste reguleringsgrænse hæves fra cote	1070,35 til 1071,35
Nederste — — — — —	1064,35 » 1064,56
Den samlede tappehøide økes saaledes fra	6,0 m. til 6,79 m.

De ved den ovennævnte resolution fastsatte betingelser blir uforandret gjældende for den hele regulering.

9. A/S Lysefjord.

(Yderligere fristforlængelse). Jfr. bind II, nr. 1 og III, nr. 2.

Kgl. resol. av 12te november 1915.

Ved kgl. resol. av 28de september 1909 blev der meddelt A/S Lysefjord tilladelse til at erhverve forskjellige eiendomme samt foreta reguleringsarbeider i Aardalselven og Lyseelven i Ryfylke, Stavanger amt, bl. a. paa betingelse av, at selskapet skulde ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 5 aar fra resolutionens datum, og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggets drift inden en yderligere frist av 7 aar. Man vedlægger avtryk av det til grund for resolutionen liggende foredrag, hvor betingelserne er indtat.

Ved kgl. resol. av 19de februar 1915 blev selskapet meddelt 1 aars utsættelse med arbeidenes paabegyndelse. Man vedlægger likeledes avskrift av det til grund for denne resolution liggende foredrag.

anførte ikke fundet tilstrækkelig grund til at foranstalte ny kartlægning av magasinet.

Andragendet har været bekjendtgjort paa lovlig maate.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

At det i henhold til lov om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 tillates Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap, Skiens Brukseierforening og Union Co. overensstemmende med fremlagt plan at forandre de ved kgl. resol. av 19de september 1913 tidligere tillatte reguleringsgrænser for Kalhøvd saaledes:

Man har fra selskapet mottat et nyt andragende, dat. 7de september 1915 om yderligere 1 aars utsættelse med reguleringsarbeidenes paabegyndelse samt 1 aars utsættelse med arbeidenes fuldførelse og paabegyndelsen av anlæggenes drift. Andragendet er saalydende:

«Under henvisning til vor direktør Frantzens konference med herr statsraad Urbye tillater vi os herved at ansøke om 1 aars utsættelse med paabegyndelsen av utbygningen og reguleringen av vort selskaps vandfald saavel som indbetalingen av den i vore koncessionsbetingelser post 2 punkt 7 fastsatte avgift en gang for alle, samt endelig 1 aars forlængelse av den i koncessionsbetingelserne post 1 punkt 2 fastsatte frist for paabegyndelsen av anlæggets drift.

Angaaende vort selskaps tidligere arbeide for vandfaldenes utnyttelse og de av os til grundeierne i Aardal og Lyse utbetalte beløp tillater vi os at henvise til vor skrivelse til det ærede departement av 17de september 1914.

At de sidst forløpne aar har budt paa overordentlig store vanskeligheter med hensyn paa at faa igangsatt et helt nyt foretagende av de dimensioner, det her er tale om, vil være indlysende for enhver, og vi anser

det upaakrævet at gjøre nærmere rede for de mange aarsaker, som her spiller ind, specielt, naar det som her gjælder et foretagende, hvor der vil medgaa en række av aar til utbygning og igangsætning av driften, forinden de i foretagendet anbragte kapitaler blir rentebærende.

Disse forhold er av ren international natur, idet selv fra Amerika, hvor de uhyre kapitaler strømmer ind i landet, meldes, at saagodtsom al nydannelse av virksomheter, der ikke direkte befatter sig med fremstilling av krigsmateriel eller paa anden maate kan nyttiggjøre sig den øieblikkelige høikonjunktur, er omtrent ophørt.

Vi vil imidlertid ikke undlate at meddele, at vi like indtil begyndelsen av det indeværende aar drev indgaaende underhandlinger med en stor industriel gruppe om opprettelse av fabrikker i Lyse, og at aarsakerne til, at disse forhandlinger ikke er ført til noget, for en væsentlig del maa henføres til de av krigen skapte usikre forhold paa alle omraader, ikke mindst usikkerheten paa havet.

I forventningen om, at det ærede departement fuldt ut vil indse de vanskeligheter, vi har hat at arbeide med, tillikemed nødvendigheten av at faa dette vort andragende indvilget, tør vi uttale haabet om, at saken blir optat til velvillig avgjørelse saa snart som mulig.»

Av hensyn til behandlingen av selskaps andragende har man indrømmet det en foreløbig utsættelse med paabegyndelsen av utbygningsarbeidene.

Den 17de september 1915 oversendtes saken til amtmanden i Stavanger amt for at forelægges de interesserte herreder. Med skrivelse av 4de oktober s. a. mottok man fra amtmanden utskrifter av Aardal og Fossan herredsstyrers beslutninger i saken.

Aardal herredsstyre har i møte den 2den oktober 1915 enstemmig besluttet at anbefale andragendet indvilget.

Fossan herredsstyre har i møte s. d. fattet saadan enstemmig beslutning:

«Den forlangte utsættelse anbefales paa betingelse av, at Fossan kommune inden

utgangen av 1916 faar utbetalt et beløp av kr. 25 000,00 uten fradrag av hvad der tidligere i koncessionen er bestemt. I tilfælde dette forlangende ikke indvilges, kan utsættelse ikke anbefales.»

I en efterskrift av 4de oktober s. a. har ordføreren desuten anført følgende:

«Naar andragendet iaar ikke bare gjælder utsættelse med paabegyndelse av arbeidet, men ogsaa begyndelsen av driften og indbetalingen av den i koncessionsbetingelserne fastsatte avgift en gang for alle, finder herredsstyret, at der bør stipuleres en godtgjørelse for en saadan utsættelse utover koncessionsbetingelserne.»

Amtmanden i Stavanger amt bemerker i sin foran nævnte skrivelse av 4de oktober 1915, at han intet vet at indvende mot, at den ansøkte utsættelse indvilges.

Saken har derefter været forelagt Vasdragskommissionen, som ifølge skrivelse av 2den november 1915 i møte den 28de oktober næstfør har avgitt følgende uttalelse:

«Vasdragskommissionen finder efter de foreliggende opplysninger at kunne anbefale andragendet indvilget. Noget vilkaar antar kommissionen det efter omstændighetene ikke er grund til at oppstille.»

Departementet skal bemerke, at man efter de foreliggende uttalelser finder at kunne anbefale indrømmet den ansøkte utsættelse med reguleringsarbeidenes paabegyndelse.

Med hensyn til den ansøkte forlængelse av fristen for reguleringsarbeidenes fullførelse og igangsættelse av anlæggets drift bemerkes, at denne frist ifølge koncessionen utløper 28de september 1921, og under forutsætning av, at der som anbefalt indrømmes yderligere 1 aars utsættelse med paabegyndelsen av anlægsarbeidene, altsaa til 28de september 1916, vil selskapet allikevel ha 5 aar til sin raadighet eller samme tid som ordinært fastsat i lov om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911, § 11, punkt 1.

Under hensyn hertil finder departementet ikke, at der er tilstrækkelig grund til at

indvilge det foreliggende andragende om utsættelse med anlæggets fullførelse og paa-begyndelse av driften.

Man finder i henhold til det av Vasdragskommissionen anførte, at der ikke bør oppstilles noget vilkaar ved den eventuelle utsættelse, saaledes heller ikke om indbetaling av noget beløp som betinget av Fossan herredsstyre.

Med hensyn til den i koncessionen for A/S Lysefjord betingede godtgjørelse en gang for alle, med hvis indbetaling selskapet likeledes har søkt om 1 aars utsættelse, bemerkes, at man i skrivelse til selskapet av 8de oktober 1909 har meddelt, at godtgjørelsen vil bli at indbetale forinden utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering paabegyndes.

Hvis nærværende innstilling bifaldes vil departementet underrette selskapet om, at den omhandlede indbetaling kan utstaa indtil videre, dog ikke utover 28de september 1916.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Fristen for paabegyndelsen av den ved kgl. resol. av 28de september 1909 tillatte regulering og utbygning av Aardalselven og Lyseelven i Ryfylke forlænges med yderligere 1 aar til den 28de september 1916 paa betingelse av, at arbeidets fullførelse ikke derved utskytes utover 28de september 1921.

10. Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.

(Erhverv og regulering av Høyangelvene
i Sogn).

Kgl. resol. av 19de november 1915.

Stortinget har den 30te juni 1914 ved behandling av innstilling fra specialkomiteen om tilladelse for A/S Høyangfaldene til at erverve og regulere Høyangelvene i Sogn fattet følgende beslutning:

«Stortinget har intet at indvende mot, at det tillates A/S Høyangfaldene at erverve

og regulere Høyangelvene i Sogn, Nordre Bergenhus amt, paa de i propositionen oppstillede betingelser med de av komiteen foreslaaede forandringer.»

Om denne beslutning tillater man sig at henviser til st. prp. nr. 141, 1914, indst. S. LVIII, 1914 og st.forh. for s. a. side 2659, 2den spalte, hvorav avtrykk vedlægges.

De av komiteen foreslaaede og av Stortinget vedtagne ændringer i de som bilag til propositionen trykte betingelser er følgende:

I I, § 6, er ordene: «(saavel brandsforsikring, som sjøforsikring m. v.)» strøket, idet det forutsættes, at bestemmelsen omfatter al slags forsikring.

I I, § 12, er ordene «paa rimelige vilkaar» rettet til «paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar.»

I I, § 14, er fristen 2 aar i tredje passus forandret til 1 aar.

I I, § 16, er der i tredje passus efter ordet «salg» indskutt: «i partier paa mindst 500 tons.»

I I, § 19, er der vedtat en ændring av redaktionel art.

I II, § 2, er i sidste punktum mellem ordene «vandforbruket» og «blir» indskutt: «og bestemmelser om avgivelse av kraft.»

Departementet har intet at bemerke ved de av Stortinget vedtagne ændringer i betingelserne. Efterat de samtidig i Stortinget behandlede koncessionsbetingelser for A/S Saudefaldene var blitt optat til fornyet overveielse og derefter ved kgl. resol. av 11te december 1914 fastsat i en noget ændret form har man fundet at burde redigere betingelserne for A/S Høyangfaldene i overensstemmelse hermed. De saaledes foretagne forandringer er følgende:

I I, § 11, er paa foranledning av Norges Geografiske Opmaaling indtat en bestemmelse om pligt til at sende opmaalingen kopier av de karter selskapet optar.

I I, § 12, er tilføiet en bestemmelse om avgivelse av grund til offentlige gater og veier.

I I, § 16, er i tredje led 1 000 tons rettet til 500 tons.

I I, § 19, har man foretat en tilføielse,

hvorved uttrykkelig er angit, at statens indløsningsret ogsaa omfatter selskapets grund og anlæg utenom selve kraftanlæggene.

Til erhvervelse av den her omhandlede grund trænger selskapet ifølge koncessionslovens § 11 ikke offentlig tilladelse.

I I, § 22, er i begynnelsen tilføiet «uforholdsmæssig» foran «ulempe».

Man har tilføiet en ny § 23, som tilsigter at gi departementet adgang til at skride ind ved mulige overtrædelser av nabolovgivningen fra selskapets side.

I III, § 5, har man tilføiet bestemmelser om, at tinglysning ogsaa skal ske vedkommende de av selskapets eiendomme, som ikke er anvendt til kraftanlæggene.

Man tillater sig at vedlægge et saaledes ændret utkast til betingelser for tilladelsen.

En fortegnelse over de eiendomme, for hvis vedkommende der søkes om erhvervstilladelse i det oprindelige andragende, findes indtat i propositionen side 4—5.

Med selskapets skrivelse av 5te oktober 1915 har man mottat følgende tillægsandragende:

«Vi tillater os herved i ærbødighet at andra om, at den erhvervs- og regulerings-tilladelse for A/S Høyangfaldene, som vi under 28de februar 1914 har ansøkt om, ogsaa maa omfatte de rettigheter over g.nr. 63, b.nr. 2, Sæbø, som er git konsul Harald Larsen paa vore vegne ved haandgivelse fra Nils H. Sæbø av 13de juni, tinglæst 13de juli 1914.

Vi henviser til vedlagte gjenpart av haandgivelsen samt gjenpart av skrivelse av 17de december 1914 fra Nils H. Sæbø til konsul Larsen, hvorav sees, at haandgivelsen er akseptert.

Haandgivelsen omfatter rettigheter i Daleelven nedenfor Styggehølen og er av os erhvervet til opfyldelse av de forpligtelser, som vi ved punkt I i vor skrivelse av 10de juni 1914 til det kgl. Arbeidsdepartement har paatat os.

Forøvrig tillater vi os at henvise til vort ærbødige andragende av 28de februar 1914.»

Med skrivelse av 15de november 1915 mottok man derefter et nyt tillægsandra-

gende fra selskapet. Andragendet er saalydende:

«Undertegnede A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. tillater sig herved i ærbødighet at andra om, at den erhvervs- og regulerings-tilladelse, hvorom andragende tidligere er indsendt 28de februar 1914 og 5te oktober 1915, ogsaa maa omfatte rettigheter over nedenfor opregnede eiendomme ifølge haandgivelser, som nylig er erhvervet av konsul Harald Larsen paa selskapets vegne:

- a. G.nr. 60, b.nr. 1 og 2, Jetland i Kirkebø ifølge haandgivelse, datert 28de oktober 1915, fra Olai O. Hjetland og Ola A. Hjetland (bilag 1).
- b. G.nr. 62, b.nr. 1, Dale, ifølge haandgivelse, datert 6te november 1915, fra Anders O. Dale (bilag 2).
- c. G.nr. 62, b.nr. 2, Dale, ifølge haandgivelse, datert 6te november 1915, fra Th. Dale (bilag 3).
- d. G.nr. 62, b.nr. 3, Dale, ifølge haandgivelse, datert 6te november 1915, fra Samuel S. Dale (bilag 4).
- e. G.nr. 62, b.nr. 4, Dale, ifølge haandgivelse, datert 4de november 1915, fra Per S. Dale (bilag 5).
- f. G.nr. 62, b.nr. 5, Dale, ifølge haandgivelse, datert 5te november 1915, fra Elias L. Dale, medundertegnet av L. A. og Else S. Dahle (bilag 6).

Samtlige haandgivelser gjælder, som det vil sees, til 1ste april 1916 og har særlig til hensigt eventuelt at komplettere selskapets rettigheter i Dalevasdraget nedenfor Styggehølen.

Et hefte indeholdende bekræftede gjenparter av samtlige nævnte dokumenter følger.»

Angaaende de i de nævnte tillægsandragender omhandlede erhvervelser tillater man sig at henvise til, hvad der i propositionen s. 18, 2den spalte, er anført om det av vedkommende grundeiere overfor selskapet fremsatte krav om, at rettigheterne i den nedre del av Daleelven indkjøpes; jfr. ogsaa indst. s. 5, propositionen s. 20 og Kirkebø herredsstyres uttalelse av 26de mars 1914,

propositionen s. 8—10. Departementet vil i henhold hertil anbefale, at der gives selskapet erhvervstilladelse ogsaa for disse rettigheters vedkommende. Man vedlægger en fortegnelse over de eiendomme, som tilladelsen saaledes vil omfatte.

Med selskapets skrivelse av 15de november 1915 mottok man meddelelse om, at selskapet blev stiftet paa generalforsamling den 13de næstfør med en aktiekapital paa kr. 1 800 000,00. Det oplyses, at det er selskapets hensigt at anlegge en fabrikk i Høyangfjorden til fremstilling av aluminium og at selskapets navn for at gi uttryk herfor er blitt git en tilføielse, saaledes at der nu lyder: «Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.»

Samtidig mottok man selskapets vedtagelse av de reviderte koncessionsbetingelser.

Departementet vil i henhold til det anførte anbefale, at A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. gives den ansøkte erhvervstilladelse samt tilladelse til at regulere Høyangelvene i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan. Man vil likeledes anbefale meddelt tilladelse til utbygningsarbeidernes foretagelse i henhold til vasdragslovens § 25, dog saaledes, at erstatningen ved de i anledning av disse arbeider nødvendige ekspropriationer blir at fastsette overensstemmende med forskrifterne i reguleringslovens § 15, jfr. denne lovs § 23.

Man gaar ut fra, at departementet vil være bemyndiget til at tillate saadanne modifikationer i reguleringsplanen, som omstændighetene maatte gjøre paakrævet, forsaavidt de ikke væsentlig ændrer regulerings-effekten eller antages at medføre forøket ulempe av betyding for distriktet.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Det tillates Aktieselskapet Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co., paa de i vedlagte utkast opstillede betingelser:

1. i henhold til lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eien-

dom av 18de september 1909 at erhverve de paa vedlagte fortegnelse opførte eiendomme og vasdragsrettigheter i Høyangelvene i Sogn, Nordre Bergenhushus amt;

2. i henhold til lov om vasdragsreguleringer i industrielt øiemed av 4de august 1911 at regulere de nævnte vasdrag i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan;

3. i henhold lov om vasdragenes benyttelse av 1ste juli 1887, § 25, at foreta de i ovennævnte betingelser omhandlede utbygningsarbeider og saaledes, at forskrifterne i reguleringslovens § 15 kommer til anvendelse ved bestemmelse av erstatning for de ved utbygningen nødvendiggjorte ekspropriationer.

Erhvervs- og reguleringsbetingelser for A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.

I.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn. Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere, eller med vedkommende departements tilladelse norske banker. Bestemmelser herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog.

Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst halvparten av anlægsomkostningerne. Dog behøver den ikke at overstige 5 millioner kroner.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi fra andet vandfald her i riket eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter

saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsetter almindelige eller særlige indskrænkninger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha utbygget den hele kraft og fuldført reguleringen samt paabegyndt anlæggenes drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig indskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid indsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgit til stat eller kommune efter post 14, og saadanne stansninger eller indskrænkninger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægges selskapet en løpende mulkt, stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdragene og utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavel som deres

senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftstasjoner m. v., som ved dets bedrifter her i riket, der forsynes med kraft fra anlæggene, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt, indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

5.

Selskapet pligter ved reguleringen av vedkommende vasdrag samt ved utbygning og drift av anlæggene og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægges selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at mota varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, der forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring for fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstationerne. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Saaframt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn i anlægstiden ikke kan besørgeres av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar, som fastsættes av denne, at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjelp ved en eller flere paa stedet boende læger, der ansættes av medicinalstyrelsen og om fornødent lønnes av selskapet. Forsaa-vidt der er ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i vedkommende distrikt, og det offentlige maatte finde, at han helt eller delvis kan overta det nødvendige lægetilsyn, har selskapet paa for-

langende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsættes av vedkommende departement under hensyn til den til selskapets virksomhet knyttede befolknings antal.

Selskapet skal videre til enhver tid for sine arbeidere holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter, som vedkommende departement bestemmer.

10.

Saaframt særskilt politipsyn i anledning av arbeidernes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier endvidere at utrede utgifterne derved.

11.

Der skal ved damanlæggene tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskærnkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

Selskapet pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av samtlige karter som selskapet maatte la opta med opplysning om hvorledes maalingerne er foretat og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne sundt og forsvarlig husrum, tomter til bygning av egne hjem med veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg, grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Selskapet er forpligtet til at bebygge sine eiendomme i strøk, hvor der ventes at ville bli bymæssig bebyggelse, efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saaframt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige bygningsmyndigheter.

Ved reguleringsplanens fastsættelse kan departementet, forsaavidt staten ikke allerede eier passende grund, forlange uten vederlag avstaat grund av selskapet til offentlige veier og gater, opførelse av bygninger til post, telegraf, toldbod, retslokale og fængsel.

13.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

14.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraften. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommuner har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det, eller departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produksionsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produksionsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og koncessionæren eller i mangel av saaden ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

Kraftselskapet og de selskaper, der benytter kraften som leietagere, er forpligtet til i anlægstiden, efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandssette de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgifterne antages særlig at økes ved anlæggenes trafik. Efter anlægstiden gjælder samme pligt med hensyn til de offentlige veier, hvor vedlikeholdsomkostningerne særlig økes paa grund av selskapets transporter. Dersom selskapet anlægger vei fra den offentlige vei linje paa Jetland til Høiangs—Haaland, skal denne oparbeides efter veistyrets plan og under dets kontrol.

Selskapet pligter — alt paa vedkommende departements forlangende — at stille de veier og broer, de maatte anlægge, til fri avbenyttelse for almenheten, om fornødent at skaffe adkomstvei til en eventuel dampskibsbrygge for almindelig færdsel samt om fornødent at ombygge de veier og adkomster, som sættes under vand eller beskadiges ved anlæggene.

Selskapets telefonanlæg kan av departementet kræves underlagt statens administration. Dette gjælder dog ikke de interne ledninger mellem selskapets anlæg.

Det offentlige skal være berettiget til i den utstrækning det uten væsentlig ulempe kan ske at fremføre rikstelefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist avgjøres av departementet.

16.

Saafremt der ved elektrisk energi fra vasdragene produceres kunstige gjødningsstoffer, maa priserne ved salg inden landet ikke sættes høiere end nettoeksportpriserne beregnet efter gjennemsnittet for de sidste 12 maaneder.

Derhos skal der stilles til disposition for det norske jordbruk til redusert pris indtil 10 pct. av produktionen i de 12 maaneder, som gaar forut for bestillingen, dog ikke over 5 000 tons av gjødningsstoffer med ca. 20 pct. kvælstofindhold med forholdsmæssig forhøielse eller nedsættelse av dette kvantum, hvis varens kvælstofindhold ændres.

Prisen for dette kvantum beregnes efter gjennemsnittsprisen netto f. o. b. for selskapets salg i partier paa mindst 500 tons av gjødningsstoffer til utlandet i de sidste 4 uker før bestillingene med fradrag av 15 pct. rabat. Bestilling sker gjennom Landbruksdepartementet. Hver bestilling maa for at opnaa denne rabat være paa mindst 500 tons.

Det kvantum, som i henhold til foranstaaende kan forlanges uttat, leveres av selskapet f. o. b. med mindst 14 dages varsel i partier, som av Landbruksdepartementet blir bestemt. Landbruksdepartementet drar omsorg for, at salget av det heromhandlede kvantum sker til forbrukerne saaledes, at de til den reducirte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som almindelig salgsvare eller benyttes som raaproduct til videre fabrikkation.

Gjennemsnittsprisen beregnes av den i henhold til koncessionens III, post 2, ansatte kontrollør.

17.

Saafremt de ved vandkraften av kraftselskapet selv eller leietagere fremstillede produkter kan benyttes som raastof eller

halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse, skal denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

Til opnaaelse herav kan det saaledes av vedkommende departement bestemmes, at der skal gives norske fabrikker adgang til som raaproduct at erholde kjøpt paa vanlige salgsvilkaar indtil $\frac{1}{3}$ av den nævnte produktion. Denne forpligtelse gjælder dog ikke, saafremt $\frac{1}{3}$ av produktionen bevises allerede at være fuldt tilvirket her i landet av vedkommende selskaper selv.

18.

Selskapet er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

19.

Med hensyn til ret for staten til indløsning av anlæggene, inden koncessionstiden er utløpet, skal gjælde for denne tilladelse de lovbestemmelser, der maatte bli vedtat av statsmyndighetene ved den forestaaende revision av koncessionslovgivningen for vasdrag. De nærmere bestemmelser om indløsningen fastsættes av Kongen paa grundlag av de eventuelle lovregler.

Dog skal indløsning ikke kunne forlanges førend 40 — firti — aar er gaat, regnet fra koncessionens datum eller i tilfælde — i tilslutning til en ny koncessionslovs bestemmelser — fra et senere tidspunkt.

Indløsningsbestemmelsen maa ikke stille sig ugunstigere for selskapet, end at vandfaldet med tilhørende grundstykker og rettigheter — reguleringsrettigheter indbefattet — betales med, hvad de bevislig oprindelig har kostet koncessionæren med fradrag for avskrivning med likestore aarlige beløp, fordelt paa hele koncessionstiden, og at vandbygningsarbeidene, den øvrige del av kraftanlægget samt mulige andre anlæg paa selskapets eiendomme indløses for deres tekniske værdi efter skjøn paa statens bekostning.

Saafremt selskapet eier grund eller an-

læg, der ikke indgaar under ovenstaaende, skal det offentlige ha adgang til i den utstrækning, det findes tjenlig, at indløse disse eiendomme mot erstatning efter skjøn paa statens bekostning.

20.

Naar 65 — fem og seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfaldet vandfald med alle de indretninger, hvorigen- nem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassænger, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlæggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavelsom reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen og kraftstationernes drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Det som ikke tilfalder staten kan den indløse for dets værdi efter skjøn paa sin bekostning eller forlange fjernet inden en av vedkommende departement fastsat frist.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde, avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre, hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

21.

Selskapet maa ved anlæg av sin rørledning og erhvervelse av grund ikke lægge hindringer i veien for en senere utbygning og regulering av Siplaugvasdraget.

22.

Selskapet skal i den utstrækning, hvori det kan ske uten uforholdsmæssig ulempe for selskapet, gi Nordre Bergenhus amts dampskibe fortrinsret til at besørge selskapets lokale sjøtransporter. Mulig tvist i anledning av nærværende bestemmelse avgjøres av departementet.

23.

Forsaavidt energi anvendes til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden

maate virker skadelig paa omgivelseerne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

24.

Selskapet forpligter sig til i den utstrækning, hvori dette kan ske uten særlige vanskeligheter og utgifter, at undgaa ødelæggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antages at ha videnskabelig eller historisk betydning. Saafremt saadan ødelæggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstaaende ikke kan undgaaes, skal det naturhistoriske museum i Bergen eller universitetet i betimelig tid paa forhaand underrettes om saken.

Om nærværende bestemmelse gives vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

II.

1.

Reguleringstilladelsen meddeles for et tidsrum av 65 aar regnet fra tilladelsens datum, jfr. I, 20. Den kan ikke overdrages. Den følger tillikemed de med hjemmel av samme utførte anlæg vedkommende vandfald. Avhændelse eller pantsættelse av reguleringsanlæggene eller andel deri kan ikke finde sted uten i forbindelse med vandfaldene. Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eiere av vandfald eller bruk i vasdraget skal disse erlægge følgende aarlige avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a, til de kommuner, hvis interesser paa- virkes av reguleringsanlæggene, kr. 0,50 i de første 10 aar, regnet fra den dag da vandkraft første gang tages i bruk i henhold til nærværende reguleringstilladelse, kr. 0,75 i

de næste 5 aar og i resten av koncessions-tiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

I henhold til samme lovs § 12 b til sta-ten likeledes kr. 0,50 i de første 10 aar, kr. 0,75 i de næste 5 aar og i resten av kon-cessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

Kraftøkningen beregnes med utgangs-punkt i vasdragets lavvandføring, det vil sige den vandføring som før reguleringen erfaringsmæssig har kunnet paaregnes aar om andet i 350 dage av aaret. Hvad der skal ansees som vasdragets lavvandføring avgjøres med bindende virkning av ved-kommende departement efter indstilling fra Vasdragskommissionen.

Pligten til at erlægge den ovenfor om-handlede avgift indtræder først, efterhvert som den ved reguleringen tilveiebragte for-øgede vandkraft tages i bruk.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av den avgift, som paalægges vedkommende vandfalds-eier, avgiftens erlæggelse, kontrol med vandforbruket og avgivelse av kraft blir med bindende virkning at fastsætte av de-partementet.

2.

Reguleringsdammene blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norske statsborgere, som godtages av vedkom-mende regjeringsdepartement. Ekspropria-tionsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fast-sat.

Forsaavidt dammene manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionsha-veren paalægges en konventionalbot til statskassen av indtil kr. 5 000,00 for hver gang efter departementets nærmere be-stemmelse.

4.

Reguleringsanlæggets eier skal efter nærmere bestemmelse av departementet ut-føre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentliges interesse findes paakrævet, og

stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tap-ningsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

5.

Eieren skal uten vederlag for de av ham utførte anlæg finde sig i enhver yderli-gere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt, og vederlagsfrit avgi fornødent driftsvand til mulig senere kanalanlæg for statens regning.

6.

Departementet kan under særlige om-stændigheter meddele vandfalds- eller bruks-eier, som ikke er medeier i reguleringsan-lægget, tilladelse til at benytte det ved re-guleringen tilveiebragte driftsvand, mot at han til reguleringsanlæggets eier erlægger en aarlig godtgjørelse, som i tvisttilfælde fastsættes av departementet efter indstilling av Vasdragskommissionen.

7.

Anlæggets eier er forpligtet til i den ut-strækning departementet maatte forlange at anlægge, drive og vedlikeholde fiskeutklæk-ningsanstalter i vasdraget. Planer og nær-mere bestemmelser herfor avgives av depar-tementet.

8.

Reguleringsanlæggets eier tilpligtes at træffe saadanne anordninger ved anlægget og i tilfælde i vasdraget nedenfor dette og avgi vand i en saadan utstrækning, at den almindelige fløtning besværes saa litet som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om, hvilke forføininger der i henhold hertil blir at træffe, avgjøres i tvisttilfælde ved skjøn. Omkostningerne ved underskjønnet bæres av reguleringsanlæggets eier. Hvilken av parterne der har at bære omkostningerne ved overskjøn avgjøres av skjønnsretten.

Skade eller ulempe for fløtningen, der ikke paa denne maate avhjælpes, blir at er-

statte de fløtningsberettigede overensstemmende med reguleringslovens § 15.

III.

1.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelse av de i koncessionen opstillede betingelser stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 100 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

2.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, der har at paase, at koncessionsbetingelserne sker fyldest, i hvilken anledning kontrolløren skal varsles om og ha adgang til at delta i hvilket som helst møte av selskapets lovlige organer, naar der i samme behandles spørsmål, som berører koncessionsbetingelserne.

I den utstrækning, som det av hensyn til kontrollens utøvelse maatte ansees paakrævet, skal ogsaa selskapets bøker og papirer forelægges ham i henhold til nærmere bestemmelser, fastsat av vedkommende departement.

Denne kontrollørs løn fastsættes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

3.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendomme ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritert for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulkt, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staa-

ende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 5) er paaført vedkommende eiendomme og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

4.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til bestyrelsens sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. I, post 1) eller overtrædes bestemmelserne i I, post 13 eller 17, II, post 1, III, post 2 eller 3, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfaldt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

5.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendomserhvervelser og reguleringsarbejder som forpligtende for sig og de koncederte eiendomme, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendomme og anlæg m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers I, §§ 19 og 20, blir paa samme maate at tinglyse vedkommende selskapets øvrige eiendomme.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende reguleringstilladelse maatte paahvile eiendomme eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendommers eller bruks folier i panteregistret.

Selskapet skal inden 2 aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendomme og rettigheter. Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendomme, der er eller senere maatte bli erhvervet og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av betingelsernes I, §§ 19 og 20.

Fortegnelse

over de eiendomme og rettigheter, som er tillatt erhvervet av A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co.:

1. Eiendomsret til g.nr. 61, b.nr. 4, av skyld mark 0,85 og g.nr. 59, b.nr. 3, av skyld mark 0,82 samt rettigheter over de eiendomme, fra hvilke de nævnte 2 bruk er utskilt — alt i henhold til skjøte fra Sigurd Lunde og Einar Ramsli ved Chr. Ameln til konsul Harald Larsen, datert 7de, tinglæst 10de februar 1908.
2. Eiendomsret til g.nr. 61, b.nr. 5, «Breidøla», av skyld mark 0,22 samt rettigheter over g.nr. 61, b.nr. 1 og 2, «Haaland» — alt i henhold til skjøte fra Johan G. Haaland og Hans J. Haaland til konsul Harald Larsen, datert 3dje, tinglæst 9de august 1909.
3. Eiendomsret til g.nr. 62, b.nr. 7, «Øvre Gautesdalsvasdraget», av skyld mark 0,35, g.nr. 62, b.nr. 8, «Erikdalsvasdraget», av skyld mark 0,57 og g.nr. 62, b.nr. 6, «Gautesdalsvasdraget», av skyld mark 0,68 samt rettigheter over g.nr. 62, b.nr. 1, 2, 3, 4 og 5 — alt i henhold til skjøte fra Anders O. Dale, Sjur P. Dale, Thorstein P. Dale, Lars A. Dale og Ingeborg J. Dale til konsul Harald Larsen, datert 31te december 1907, tinglæst 27de januar 1908.
4. Rettigheter over g.nr. 62, b.nr. 1 og 4, «Dale», i henhold til haandgivelse fra Sjur P. Dale og Anders O. Dale til konsul Harald Larsen, datert 16de juli 1907.
5. Eiendomsret til g.nr. 60, b.nr. 6, «Fossøyra», av skyld mark 0,07 samt rettigheter over g.nr. 60, b.nr. 1, «Jetland» — alt i henhold til skjøte fra Anders I. Jetland til konsul Harald Larsen, datert 31te december 1907, tinglæst 27de januar 1908.
6. Eiendomsret til g.nr. 63, b.nr. 3, «Sæbøelven», av skyld mark 0,20 og g.nr. 63, b.nr. 4, «Tangen», av skyld mark 0,30 samt rettigheter over g.nr. 63, b.nr. 1, «Sæbø» — alt i henhold til skjøte fra Erik O. Sæbø til konsul Harald Larsen, datert 31te december 1907, tinglæst 27de januar 1908.
7. Eiendomsret til g.nr. 60, b.nr. 7, «Sæbøfaldet I», av skyld mark 0,10 samt rettigheter over g.nr. 60, b.nr. 2, «Jetland» — alt i henhold til skjøte fra Ole H. Jetland til konsul Harald Larsen, datert 29de december 1910, tinglæst 23de januar 1911.
8. Eiendomsret til g.nr. 63, b.nr. 5, «Sæbøfaldet II», av skyld mark 0,12 samt rettigheter over g.nr. 63, b.nr. 2, «Sæbø» — alt i henhold til skjøte fra Nils H. Sæbø til konsul Harald Larsen, datert 21de, tinglæst 23de januar 1911.
9. Eiendomsret til g.nr. 59, b.nr. 4, «Høiangr», av skyld mark 1,09 samt rettigheter over g.nr. 59, b.nr. 1, «Øren» — alt i henhold til skjøte fra Andreas P. Øren og Torsten P. Underdal til konsul Harald Larsen, datert 30te december 1907, tinglæst 27de januar 1908.
10. Eiendomsret til g.nr. 59, b.nr. 5, «Hagefaldet», av skyld mark 0,02 samt rettigheter over g.nr. 59, b.nr. 2, «Gardteigen» — alt i henhold til skjøte fra Guri Hagen til konsul Harald Larsen, datert 31te december 1910, tinglæst 23de januar 1911.
11. Eiendomsret til g.nr. 59, b.nr. 6, «Hagetomten», av skyld mark 0,01 samt rettigheter over g.nr. 59, b.nr. 2, «Gardteigen» — alt i henhold til skjøte fra Guri Hagen til konsul Harald Larsen, datert 30te december 1911, tinglæst 8de januar 1912.
12. Eiendomsret til en endnu ikke skyldsat parcel av g.nr. 59, b.nr. 1, «Øren», der av Andreas P. Øren ved kontrakt av 7de januar 1911 er solgt til konsul Harald Larsen. Parcellen skal omfatte al den nævnte eiendom tilliggende vandret og vil forøvrig bli git servitutmessig ret til over g.nr. 59, b.nr. 1 at træffe alle de til kraftanlægget og utbygningen i det hele nødvendige dispositioner.

13. Rettigheter over g.nr. 63, b.nr. 2, «Sæbø» i henhold til haandgivelse fra Nils H. Sæbø, datert 13de juni og tinglæst 13de juli 1914.
14. Rettigheter over g.nr. 60, b.nr. 1 og 2, «Jetland» i Kirkebø ifølge haandgivelse, datert 28de oktober 1915, fra Olai O. Hjetland og Ola A. Hjetland.
15. Rettigheter over g.nr. 62, b.nr. 1, «Dale», ifølge haandgivelse, datert 6te november 1915, fra Anders O. Dale.
16. Rettigheter over g.nr. 62, b.nr. 2, »Dale», ifølge haandgivelse, datert 6te november 1915, fra Th. Dale.
17. Rettigheter over g.nr. 62, b.nr. 3, «Dale», ifølge haandgivelse, datert 6te november 1915, fra Samuel S. Dale.
18. Rettigheter over g.nr. 62, b.nr. 4, «Dale», ifølge haandgivelse, datert 4de november 1915, fra Per S. Dale.
19. Rettigheter over g.nr. 62, b.nr. 5, «Dale», ifølge haandgivelse, datert 5te november 1915, fra Elias L. Dale, med undertegnet av L. A. og Else S. Dahle.

11. Aktieselskapet Bjølvefossen.

(*Erhverv og regulering av Bjølvovasdraget i Hardanger*),

Kgl. resol. av 3dje december 1915.

Stortinget har den 18de august 1915 ved behandling av innstilling fra spesialkomiteen om tilladelse for A/S Bjølvefossen til at erverve og regulere Bjølvovasdraget fattet følgende beslutning:

«Stortinget har intet at indvende mot, at det tillates A/S Bjølvefossen at erverve og regulere Bjølvovasdraget i Kvam herred, Søndre Bergenhus amt paa de i propositionen foreslaaede betingelser med den forandring at I, post 13, gives saadant tillæg:

Selskapet er ansvarlig for, at dets kontraktører opfylder sine forpligtelser overfor arbeiderne ved anlægget — og at I, post 15, 2det led og II, post 2, 2det led, faar saadan lydelse:

I, post 15, 2det led:

Veier, broer og kaier som koncessionæ-

ren anlægger skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsaavidt departementet finder at det kan ske uten væsentlig ulempe for anlægget og de bedrifter, som erholder kraft fra anlægget.

II, post 2, 2det led:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a til de kommuner, hvis interesser paa- virkes av reguleringsanlæggene, kr. 0,50 i de første 10 aar, regnet fra den dag, da vandkraft i henhold til nærværende tilladelse første gang tages i bruk, kr. 0,75 i de næste 5 aar og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.»

Angaaende denne beslutning og de deri nævnte betingelser tillater man sig at hen- vise til den i saken fremsatte kgl. prp., st. prp. nr. 135, 1915, indst. S. LVII for s. a. og st.forh. for s. a., side 2434—2480, av hvilke dokumenter avtryk vedlægges.

Departementet har intet at bemerke til de av Stortinget besluttede ændringer i re- guleringsbetingelserne, hvilke er vedtat av A/S Bjølvefossen.

Som det vil fremgaa av propositionen, side 22, har det været forutsætningen, at den endelige tilladelse først vil bli at med- dele, efterat en ordning har fundet sted mellem A/S Bjølvefossen og Landhusholdningsselskaperne Fæl- leskjøp om bygning av en ammoniumsul- fatfabrik og om leverance av kvælstofgjød- ning til Fælleskjøpet til reducert pris. Det er videre forutsat, at Fælleskjøpet skal ha tegnet aktier i A/S Bjølvefossen for mindst kr. 500 000,00.

Med skrivelse fra Fælleskjøpet av 13de september 1915 mottok man vedlagte kon- trakt datert 3dje s. m. mellem Fælleskjøpet og A/S Bjølvefossen hvorved ovennævnte forhold er ordnet under forutsætning av, at den fornødne nye aktiekapital i A/S Bjølve- fossen er tegnet inden aarets utgang. Ef- terat der derefter var korrespondert med saa- vel Fælleskjøpet som A/S Bjølvefossen om denne forutsætnings forhold til spørsmålet om meddelelse av definitiv tilladelse, uttalte departementet i skrivelse til Fælleskjøpet av 20de oktober 1915 følgende:

«Departementet er betænkt paa at meddele A/S Bjølvefossen, at koncessionen vil bli git paa de av selskapet vedtagne betingelser, naar der fra selskapet foreligger en bindende erklæring om, at selskapet har ordnet financieringen og at det overtar ubetinget forpligtelse til at opfylde sine forpligtelser overfor Fælleskjøpet efter den gjældende kontrakt.

Man skal forhøre hvorvidt det ærede Fælleskjøp gir sin tilslutning til denne ordning.»

Fælleskjøpet gav derefter i skrivelse av s. d., jfr. skrivelse av 28de oktober 1915, sin tilslutning til den av departementet antydede ordning. I den sidstnævnte skrivelse meddelte Fælleskjøpet, at der var blit vedtat endel tillægsbestemmelser til den mellem Fælleskjøpet og A/S Bjølvefossen avsluttede kontrakt av 3dje september 1915. Man tillater sig at vedlægge en gjenpart av disse tillægsbestemmelser.

Med skrivelser fra A/S Bjølvefossen av 26de og 30te november og 1ste december sidstleden mottok man erklæringer fra selskapet, hvori opplyses, at selskapet hadde truffet overenskomst om laan av 5 mill. kr., samt at den største del av aktiekapitalen allerede var tegnet. Selskapet overtar derhos ubetinget forpligtelse til at opfylde sine forpligtelser overfor Fælleskjøpet efter den gjældende kontrakt. De nævnte skrivelser vedlægges. I skrivelse av 2den december sidstleden har selskapet derhos paa foranledning erklært sig enig i den opfatning, at selskapet ikke vil kunne benytte den heromhandlede koncession uten opfyldelse av de kontraktmessige forpligtelser likeoverfor Fælleskjøpet. Denne skrivelse vedlægges.

Angaaende det i prp. s. 20—21 og indst. s. 8 omhandlede spørsmål om adgang for andre indkjøpslag av samme art som Fælleskjøpet og for private til at faa kjøpt kvælstofgjødning paa samme vilkaar som Fælleskjøpet i Kristiania har man efter sakens behandling i Stortinget korrespondert med det sidstnævnte selskap, som i skrivel-

sen av 2den oktober 1915 bl. a. har uttalt følgende:

«Med hensyn til at landets andre fælleskjøp faar anledning til at tegne aktier i forhold til sit forbruk og paa samme betingelser som vi, er dette forlængst fastslaaet hos os.

Landbruksdepartementets antydning om at ville stille krav om en ordning, hvorved private handlende kan erholde det kvantum, som eventuelt bliver tilovers efterat Fælleskjøpenes behov er dekket, kan vi ikke gi vor tilslutning. Vi maa endog paa det sterkeste advare mot en saadan ordning. Det er vort landbruk, som i dette tilfælde gjør en anstrengelse som ikke bør komme andre til gode. Enhver gaardbruket i landet — Finmarken undtat — kan melde sig ind i indkjøpslag og nyde godt av foranstaltningen. Vil han ikke dette, er der ingen oppfordring til, at han allikevel skal høste frugterne. Det vil være et slag mot arbeidet for samvirke blandt gaardbrukerne, om man tilgodeser de folk, som av en eller anden grund ikke vil melde sig ind i organisationen.

Vi gjør oppmerksom paa, at det intet koster at være medlem av indkjøpslag. Enhver hæderlig og solvent gaardbruker kan bli medlem.

Skulde en saadan bestemmelse træffes, er vi videre ræd for, at landmændenes interesse for foretagendet vil svækkes i høi grad, og aktietegning blandt gaardbrukere vil bli minimal.»

Man forela derefter saken for Landbruksdepartementet som i skrivelse av 19de oktober 1915 bl. a. uttaler følgende:

«Man finder efter det av Landhusholdningsselskapernes Fælleskjøp fremholdte efter omstændighetene at kunne gaa med paa, at der ved meddelelse av koncession til A/S Bjølvefossen ikke oppstilles krav om salg av kvælstofgjødning til andre end landets fælleskjøp.

Da det imidlertid er forutsætningen, at al leverance av det forbeholdte kvantum kvælstofgjødning fra nævnte aktieselskap skal gaa gjennom landhusholdningsselska-

pernes Fælleskjøb i Kristiania bør det kræves, at forsaavidt der opstaar tvist mellem dette og de øvrige fælleskjøb angaaende denne leverance, blir saken med endelig virkning at avgjøre av nærværende departement.»

Efterat departementet hadde henstillet til Fælleskjøpet at gaa ind paa det av Landbruksdepartementet antydede krav, mottok man med skrivele av 28de oktober 1915 Fælleskjøpets vedtagelse av, at mulige tvistigheter med landets øvrige fælleskjøb i anledning av leverance av kvælstofgjødning efter foreliggende kontrakt med A/S Bjølvefossen med endelig virkning avgjøres av Landbruksdepartementet. Denne skrivelse vedlægges.

Departementet vil i henhold til foranstaaende anbefale, at den ansøkte tilladelse meddeles paa følgende betingelser, der er overensstemmende med Stortingets beslutning:

I.

1.

Selskapets styre (direktion og repræsentantskap) skal ha sit sæte her i riket og skal til enhver tid udelukkende bestaa av norske statsborgere.

Selskapets aktier skal lyde paa navn, Aktierne skal ikke med retsvirkning kunne tegnes, erhverves eller eies av eller pantsættes til andre end staten, norske kommuner, norske statsborgere, norske banker, eller med vedkommende departements tilladelse norske selskaper. Dog maa summen av de aktier, hvori en bank er interessert som eier eller panthaver ikke uten vedkommende departements tilladelse overstige $\frac{1}{10}$ av aktiekapitalen. Bestemmelse herom skal paaføres aktiebrevene i det norske, tyske, engelske og franske sprog. Aktiekapitalen skal i løpet av byggetiden bringes op i et beløp av mindst halvparten av anlægsomkostningerne. Dog behøver den ikke at overstige 8 millioner kroner.

Majoriteten av selskapets aktier maa ikke uten særlig kongelig tilladelse tilhøre nogen, som eier eller bruker eller leier energi

fra andet vandfald her i riket, eller som sitter inde med aktiemajoriteten i noget andet selskap, der eier eller bruker eller leier energi fra saadant vandfald. Selskapets vedtægter saavel som senere forandringer i disse blir at forelægge vedkommende departement til godkjendelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsætter almindelige eller særlige innskrænkinger i styrets virksomhetsomraade, alene gyldige, naar de godkjendes av departementet.

2.

Selskapet skal senest ha paabegyndt utbygningen av vandfaldene og den projekterte regulering inden 2 — to — aar fra koncessionens datum og ha fuldført utbygning og regulering av mindst 20 000 el. h.k. med tilhørende fabrikk samt ha paabegyndt anlæggets drift inden yderligere 5 — fem — aar derefter.

Driften maa ikke uten Kongens samtykke i saa lang tid som 5 aar kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrænkes til mindre end en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der maatte være avgitt til stat eller kommune efter post 14, og saadanne stansninger eller innskrænkinger maa ikke uten Kongens samtykke nogen sinde i løpet av 10 aar samlet finde sted i saa meget som 5 aar.

Ved tidsberegningerne medregnes ikke den tid, som paa grund av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har været umulig at utnytte.

For overtrædelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlægger selskapet en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundrede kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Selskapet pligter, forinden arbeidene til regulering av vasdragene og utbygning av vandfaldene paabegyndes, at forelægge departementet detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringen og

vandfaldenes utbygning, saaledes at arbeidene ikke kan iverksættes, forinden planerne er approbert av departementet.

Anlæggene skal utføres paa en solid maate. Deres utførelse saavelsom deres senere vedlikehold og drift underlægges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anlæggenes eier.

4.

Selskapet skal saavel ved reguleringen av vedkommende vasdrag, ved utbygningen av vandfaldene og opførelsen av kraftstasjoner m. v., som ved dets bedrifter her i riket, der forsynes med kraft fra anlæggene, anvende funktionærer og arbeidere, som har norsk indfødsret eller statsborgerret.

Vedkommede departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, naar speciel fagkundskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig, likesom departementet kan tillate benyttet fremmede arbeidere, naar de har hat fast bopæl her i riket det hele sidste aar.

For hver dag, som nogen i strid med foranstaaende bestemmelser er i selskapets tjeneste, erlægges til statskassen en løpende mulkt stor indtil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

Selskapet forpligter sig til ved reguleringen av vedkommende vasdrag samt ved utbygning og drift av anlæggene og selskapets dertil knyttede bedrifter at anvende norsk materiel, forsaavidt dette kan faaes like godt, tilstrækkelig hurtig og for en pris, som ikke overstiger den utenlandske med mere end 10 — ti — procent.

I tilfælde av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra regelen om anvendelse av norsk materiel, naar særegne hensyn gjør det paakrævet.

For overtrædelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlægger selskapet for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av indtil 15 pct. av værdien. Mulkten tilfalder statskassen.

6.

Forsikring tegnes saavidt mulig i norske selskaper, hvis disse byr like fordelagtige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne maa ikke paalægges at motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeidet eller paalægges nogen forpligtelse med hensyn til indkjøp av varer (herunder dog ikke sprængstof, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Hvis selskapet holder handelsbod for sine arbeidere, skal nettooverskuddet efter revidert aarsregnskap anvendes til almenntilgjældning for arbeiderne. Anvendelsen fastsættes efter samraad med et av arbeiderne opnævnt utvalg, som i tilfælde av tvist kan forlange saken forelagt til avgjørelse av vedkommende departement.

8.

Selskapet pligter for kraftanlægget og andre selskapet tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft derfra, at opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overenstemmende med de regler, som i lov om fattigvæsenet av 19de mai 1900, kapitel 4, er git om bergverker. Likeledes er selskapet forpligtet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse at avsette et fond til sikring av fattigkommunen i anledning av utbygningsarbeidene og opførelsen av kraftstasjonene og fabrikkene. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgaar til dækning av kommunens utgifter til fattigunderstøttelse av arbeiderne ved de nævnte anlæg, tilbakebetales selskapet.

9.

Saafremt det maatte vise sig, at det nødvendige lægetilsyn i anlægstiden ikke kan besørges av vedkommende distriktslæge, skal selskapet være forpligtet til efter nærmere bestemmelse av medicinalstyrelsen og paa vilkaar, som fastsættes av denne, at skaffe sine arbeidere den nødvendige lægehjælp ved en eller flere paa stedet boende

læger, der ansættes av medicinalstyrelsen og — om fornødent — lønnes av selskapet. Forsaavidt der er ansat kommunelæge eller anden offentlig eller kommunal læge i vedkommende distrikt, og det offentlige maatte finde, at han helt eller delvis kan overta det nødvendige lægetilsyn, har selskapet paa forlangende at refundere en forholdsmæssig del av lægens faste løn. Refusionsbeløpet fastsættes av vedkommende departement under hensyn til den til selskapets virksomhet knyttede befolknings antal.

Selskapet skal videre til enhver tid for sine arbeidere holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolationslokale og fornødent utstyr beregnet paa et saa stort antal patienter, som vedkommende departement bestemmer.

10.

Saafremt særskilt politiopsyn i anledning av arbeidenes utførelse av det offentlige findes nødvendig, pligter anlæggenes eier at utrede utgifterne derved.

11.

Ved damanlæggene skal der tillates truffet de fornødne militære foranstaltninger for sprængning i krigstilfælde, uten at anlæggenes eier har krav paa godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller indskrænkninger med hensyn til anlæggene eller deres benyttelse, likesom anlæggenes eier uten godtgjørelse maa finde sig i den bruk av anlæggene, som sker i krigsøiemed.

Selskapet pligter at tilstille Norges Geografiske Opmaaling kopier av samtlige kartter, som selskapet maatte la opta, med opplysning om hvordan maalingerne er foretat og om de er tilknyttet landets trigonometriske net.

12.

Selskapet er forpligtet til, om og naar vedkommende departement saa maatte forlange, paa rimelige, av departementet godkjendte vilkaar at skaffe arbeiderne ved dets anlæg og fabrikker sundt og forsvarlig husrum, tomter til bygning av egne hjem med

veier, vand-, kloak- og elektrisk lysanlæg samt grund til forsamlingslokale, til lokale for kooperativ eller anden handelsvirksomhet og lignende.

Vedkommende departement kan bestemme, at de ved statens anlæg til enhver tid gjældende bestemmelser om barakker o. l. skal komme til anvendelse ved selskapets anlæg.

Selskapet er forpligtet til at bebygge samtlige sine eiendommer i strøk, hvor der ventes at ville bli bymæssig bebyggelse, efter en av Arbeidsdepartementet approbert reguleringsplan.

Saafremt bygningsloven bestemmes gjort gjældende for disse strøk, har selskapet at utarbeide utkast til reguleringsplan og indsende samme til de stedlige bygningsmyndigheter.

Ved reguleringsplanens fastsættelse kan departementet, forsaavidt staten ikke allerede eier passende grund, forlange uten vederlag avstaat grund av selskapet til offentlige veier og gater, opførelse av bygninger til post, telegraf, toldbod, retslokale og fængsel.

13.

Anvendes vandkraften til produktion av elektrisk energi, maa koncessionæren ikke uten samtykke fra vedkommende departement indgaa i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av priserne her i riket paa energi eller paa de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke maa energi avgives til utlandet uten samtykke av departementet.

Selskapet er ansvarlig for, at dets kontraktører opfylder sine forpligtelser overfor arbeiderne ved anlægget.

14.

Selskapet er forpligtet til efterhvert som utbygning sker at avgi indtil 5 pct. av den utbyggede kraft til den kommune, hvor kraftanlægget er beliggende, eller til andre kommuner efter vedkommende departements nærmere bestemmelse, likesom staten forbeholdes ret til at erholde andre 5 pct. av kraf-

ten. Kraftavstaaelse til staten kan dog ikke forlanges av de først utbyggede 20 000 el. h.k. Driftsindskrænkninger medfører ikke reduktion av den kraftmængde stat og kommune har krav paa, medmindre vis major, streik eller lockout nødvendiggjør det eller medmindre departementets samtykke foreligger.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet paa at dække produktionsomkostningerne med tillæg av 20 pct. I produktionsomkostningerne medregnes 6 pct. rente av anlægskapitalen. Produktionsomkostningernes størrelse fastsættes ved overenskomst mellem vedkommende departement og selskapet eller i mangel av saadan ved lovlig skjøn.

Denne fastsættelse kan saavel av departementet som av selskapet forlanges revidert hvert 5te aar. Selskapet har ret til at forlange et varsel av 1 aar for hver gang kraft uttages.

Kraften avgives i den form, hvori den produceres.

Elektrisk kraft uttages i kraftstationen eller fra fjernledningen efter departementets bestemmelse.

Undlater selskapet at levere denne kraft, uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, pligter selskapet efter departementets bestemmelse at betale en bot til statskassen av indtil kr. 1,00 pr. dag for hver kw., der urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse at overta driften av anlægget for selskapets regning og risiko saavidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

Kraftselskapet er forpligtet til i anlægstiden efter amtsveistyrets bestemmelse at vedlikeholde og istandsætte de offentlige veier, hvor vedlikeholdsutgifterne antages særlig at økes ved anlæggenes trafik. Efter anlægstiden gjælder samme pligt med hensyn til de offentlige veier, hvor vedlikeholdsomkostningerne særlig økes paa grund av selskapets transporter.

Veier, broer og kaier, som koncessionæren anlægger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsaavidt departementet finder, at det kan ske uten væsentlig ulempe for anlægget og de bedrifter, som erholder kraft fra anlægget.

Selskapets telefonanlæg kan forlanges underlagt statens administration. Dette gjælder dog ikke de interne ledninger mellem selskapets anlæg.

Det offentlige skal være berettiget til uten vederlag i den utstrækning det uten væsentlig ulempe kan ske at fremføre rikstelefonens og rikstelegrafens ledninger over selskapets telefonstolper og fæstigheter.

Mulig tvist avgjøres av departementet.

16.

Saafernt de ved vandkraften av kraftselskapet selv fremstillede produkter benyttes som raastof eller halvfabrikat til yderligere fabrikmæssig bearbeidelse, skal denne bearbeidelse i størst mulig utstrækning ske her i riket.

17.

Saafernt der ved elektrisk energi fra vasdraget av kraftselskapet selv produceres kunstige gjødningsstoffer, maa priserne ved salg inden landet ikke sættes høiere end nettoeksportpriserne beregnet efter gjennomsnittet for de sidste 12 maaneder.

Derhos skal der pr. aar stilles til disposition for det norske jordbruk til reducert pris indtil 10 pct. av produktionen i de 12 maaneder, som gaar forut for bestillingen, — dog ikke over 3 000 tons pr. aar av gjødningsstoffer med ca. 20 pct. kvælstofindhold med forholdsmæssig forhøielse eller nedsættelse av dette kvantum, hvis varens kvælstofindhold ændres.

Prisen for dette kvantum beregnes efter gjennomsnitsprisen netto f. o. b. for selskapets salg i partier paa mindst 500 tons av gjødningsstoffer til utlandet i de sidste 4 uker før bestillingerne med fradrag av 15 pct. rabat. Bestilling sker gjennom Landbruksdepartementet. Hver bestilling maa for at opnaa denne rabat være paa mindst 500 tons.

Det kvantum, som i henhold til foranstaaende kan forlanges uttat, leveres av selskapet f. o. b. med mindst 14 dages varsel i partier, som av Landbruksdepartementet blir bestemt. Landbruksdepartementet drar omsorg for, at salget av det heromhandlede kvantum sker til forbrukerne saaledes, at de til den reducirte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som almindelig salgsvare eller benyttes som raaprodukt til videre fabrikation.

Gjennemsnittsprisen beregnes av den i henhold til koncessionens III, post 2, ansatte kontrollør.

Bestemmelserne i denne paragraf er ikke gjældende, forsaavidt og saalænge selskapet har fast leverancekontrakt med Landhusholdningsselskaperne Fælleskjøp om et mindst tilsvarende kvantum.

18.

Koncessionæren er forpligtet til at rette sig efter de bestemmelser, som gives av vedkommende departement til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikke blandt den til anlægget knyttede befolkning.

19.

Naar 65 — fem og seksti — aar er forløpet fra koncessionens datum tilfalder vandfald med alle de indretninger, hvorigjennem vandets løp og leie forandres, saasom damanlæg, kanaler, tunneller, bassiner, rørledninger m. v. samt de til utbygningen og kraftanlæggene erhvervede grundstykker og rettigheter, kraftstationer med tilhørende maskineri og andet tilbehør saavel som reguleringsanlæggene med tilhørende grund og øvrige rettigheter og de av hensyn til reguleringen og kraftstationernes drift opførte bygninger og indretninger staten med fuld eiendomsret og uten vederlag.

Selskapets grund og anlæg forøvrig, som ikke tilfalder staten, kan den indløse for deres værdi efter skjøn paa sin bekostning.

Anlæggene med installert maskineri skal ved koncessionstidens utløp være i fuldt driftsmæssig stand. Hvorvidt saa er tilfælde,

avgjøres ved skjøn av uvillige mænd paa selskapets bekostning. Selskapet pligter paa egen bekostning at utføre hvad skjønnet i saa henseende maatte bestemme.

20.

Forsaavidt selskapet anvender energi til bedrift, som ved røk, giftige gasarter eller paa anden maate virker skadelig paa omgivelserne, skal vedkommende departement, saafremt det av almene hensyn finder føie dertil, anerkjendes som ret saksøker i anledning av mulige overtrædelser av nabolovgivningen.

21.

Selskapet pligter i den utstrækning, hvori dette kan ske uten særlige vanskeligheter og utgifter, at undgaa ødelæggelse av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder, som kan antages at ha videnskabelig eller historisk betydning. Saafremt saadan ødelæggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstaaende ikke kan undgaaes, skal det naturhistoriske museum i Bergen eller universitetet i betimelig tid paa forhaand underrettes om saken.

Om nærværende bestemmelse gives vedkommende ingeniører eller arbeidsledere fornøden meddelelse.

II.

1.

Reguleringstilladelsen meddeles for et tidsrum av 65 aar, regnet fra tilladelsens datum (jfr. I, punkt 19). Den kan ikke overdrages. Den følger tillikemed de med hjemmel i samme utførte anlæg vedkommende vandfald. Avhændelse eller pantsættelse av reguleringsanlæggene eller andel deri kan ikke finde sted uten i forbindelse med vandfaldene. Anlæggene kan ikke nedlægges uten statsmyndigheternes samtykke.

2.

For den forøkelse av vandkraften, som ved reguleringen tilflyter eier av vandfald

eller bruk i vasdraget, skal disse erlægge følgende avgifter:

I henhold til lov av 4de august 1911, § 12 a, til de kommuner, hvis interesser paa- virkes av reguleringsanlæggene kr. 0,50 i de første 10 aar, regnet fra den dag, da vandkraft i henhold til nærværende tilladelse første gang tages i bruk, kr. 0,75 i de næste 5 aar og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

I henhold til samme lovs § 12 b til staten likeledes kr. 0,50 i de første 10 aar, kr. 0,75 i de næste 10 aar og i resten av koncessionstiden kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar.

Forsaavidt og saalænge selskapet har fast leverancekontrakt med Landhusholdningsselskaperne Fælleskjøp nedsættes statens avgift saaledes: Uttar Fælleskjøpet 6 000 tons ammoniumsulfat eller et tilsvarende kvantum andre gjødningsstoffer, erlægges i de første 10 aar intet, i de næste 10 aar 25 øre, i de næste 10 aar 50 øre, i de næste 10 aar 75 øre og derefter kr. 1,00 pr. naturhestekraft pr. aar. Uttages et mindre kvantum reduceres nedsættelserne forholdsvist.

Økningen beregnes med utgangspunkt i vasdragets lavvandføring, der ansættes til 0,5 m.³ pr. sek.

3.

For den i § 2 omhandlede forøkelse av vandkraften skal der derhos av koncessionshaveren erlægges en godtgjørelse en gang for alle av kr. 1,00 for hver ved reguleringen indvunden naturhestekraft.

4.

Pligten til at erlægge de i §§ 2 og 3 omhandlede avgifter indtræder først, efter hvert som den ved reguleringen tilveiebragte forøkede vandkraft tages i bruk.

De fornødne nærmere bestemmelser med hensyn til beregningen av den avgift, som paalægges vedkommende vandfaldseier, avgiftens erlæggelse, kontrol med vandforbruket og avgivelse av kraft blir med bindende virkning at fastsætte av departementet.

5.

Reguleringsdammen blir at manøvrere efter reglement utfærdiget av Kongen. Til at forestaa manøvreringen antages norsk statsborger, som godtages av vedkommende regjeringsdepartement. Ekspropriationsforretningerne kan ikke paabegyndes, forinden manøvreringsreglementet er fastsat.

Forsaavidt dammen manøvreres i strid med reglementet, kan koncessionshaveren paalægges en konventionalbot til statskassen av indtil kr. 5 000,00 for hver gang efter departementets nærmere bestemmelse.

6.

Reguleringsanlæggets eiere skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iagttagelser, som i det offentlige interesse findes paakrævet, og stille det herved indvundne materiale til disposition for det offentlige. De tillatte opdæmningshøider og de tillatte laveste tappingsgrænser skal betegnes ved faste og tydelige vandstandsmerker.

7.

Eierne skal uten vederlag for de av dem utførte anlæg finde sig i enhver yderligere regulering i vedkommende vasdrag, som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

III.

1.

For opfyldelsen av de forpligtelser, som ved anlæggene eller deres drift paadrages likeoverfor andre, saavel som for overholdelse av de i koncessionen opstillede betingelser stilles av koncessionshaveren sikkerhet for et beløp av kr. 50 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

2.

Selskapet har at underkaste sig de bestemmelser, som til kontrol med foranstaaende betingelsers overholdelse maatte bli truffet av vedkommende departement.

Vedkommende departement kan ansætte en kontrollør, der har at paase, at kon-

cessionsbetingelserne sker fyldest, i hvilken anledning kontrolløren skal varsles om og ha adgang til at delta i hvilket som helst møte av selskapets lovlige organer, naar der i samme behandles spørsmål som berører koncessionsbetingelserne.

I den utstrækning, som det av hensyn til kontrollens utøvelse maatte ansees paakrævet, skal ogsaa selskapets bøker og papirer forelægges ham i henhold til nærmere bestemmelser fastsat av vedkommende departement.

Denne kontrollørs løn fastsettes av departementet.

De med kontrollen forbundne utgifter refunderes det offentlige av selskapet.

3.

Forsaavidt der maatte paahvile de koncederte eiendommer ældre panteheftelser, servituter av væsentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, pligter selskapet inden 2 aar at fjerne disse eller sørge for, at de viker prioritet for de i koncessionen paalagte forpligtelser, herunder mulkter, der maatte paalægges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates at forbli staaende. Alle heftelser, som efter koncessionens tinglysning (jfr. post 5) er paaført vedkommende eiendommer og som maatte eksistere paa den tid, da anlægget tilfalder staten, bortfalder som ugyldige.

4.

Undergaar selskapet saadan forandring, at foran anførte bestemmelser med hensyn til styrets sammensætning ikke længer opfyldes, overtrædes bestemmelsen vedkommende aktiekapitalen eller aktiemajoriteten i selskapet (jfr. I, post 1) eller overtrædes bestemmelserne i I, post 13 eller 16, II, post 1, III, post 2 eller 3, er den ved nærværende resolution meddelte tilladelse bortfalt og selskapet underkastet bestemmelserne i lov om erhvervelse av vandfald, bergverk og anden fast eiendom av 18de september 1909, §§ 22 og 23, jfr. § 25.

5.

Idet aktieselskapet vedtar foranstaaende betingelser for koncession paa vedkommende eiendomserhvervelser og reguleringsarbeider som forpligtende for sig og de koncederte eiendommer, indgaar det paa, at nærværende koncession, der ikke kan overdrages uten kongelig tilladelse, paa selskapets bekostning tinglyses ved dets verneting og inden de jurisdiktioner, hvor de koncederte eiendommer og anlæg m. v. er beliggende.

Foranstaaende betingelsers I, post 19, blir paa samme maate at tinglyse ved selskapets øvrige eiendommer.

Til sikkerhet for de forpligtelser, som i henhold til nærværende reguleringstilladelse maatte paahvile eiendommer eller bruk i vasdraget, blir derhos at foreta tinglysning til anførsel paa vedkommende eiendomes eller bruks folier i panteregistret.

Selskapet skal inden to aar indsende til departementet konduktørkart over samtlige de av selskapet erhvervede eiendommer og rettigheter.

Likeledes har selskapet at avgi meddelelse om de eiendommer, der er eller senere maatte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal ske tinglysning av foranstaaende betingelsers I, post 19.

Da selskapet antages i det væsentlige at raade over den til reguleringens gjennomførelse fornødne grund, antages det unødvendig for tiden at træffe bestemmelse om at skjøn og takster som reguleringen maatte foranledige skal avgives av mænd opnævnt av Kongen.

Departementet vil anholde om bemyndigelse til eventuelt at tillate ændringer i reguleringsplanen som omstændighetene maatte gjøre paakrævet, forsaavidt de ikke væsentlig ændrer reguleringseffekten eller antages at medføre forøket ulempe av betydning for distriktet.

Man vedlægger en fortegnelse over de vandrettigheter hvortil den ansøkte tilladelse knytter sig.

Man tillater sig saaledes at

indstille:

Det tillates i henhold til love av 18de september 1909 og 4de august 1911 Aktieselskapet Bjølvefossen:

1. at erhverve de paa vedlagte fortegnelse opførte vasdragsrettigheter i Bjølvovas-

draget i Kvam herred, Søndre Bergenhushus amt, samt

2. at regulere nævnte vasdrag i det væsentlige overensstemmende med fremlagt plan —

alt paa de i Arbeidsdepartementets indstilling av 3dje december 1915 angivne betingelser.

Fortegnelse

over de eiendommer og rettigheter, der er erhvervet for regulering og utbygning av Bjølvefossen i Hardanger.

For vandfalds vedkommende er erhvervet:

Gr.nr. 74, br.nr. 2,	av skyld 0,13	} kaldet Bjølvefossen
» 75, » 9,	» » 2,61	
» 75, » 13,	» » 0,18	

For regulering i Bjølsegrøvand er rettigheter erhvervet av følgende bruk: (Rettigheterne er ikke skyldsatt).

1.	Gr.nr. 77, br.nr. 3	Hans Auganæs.
2.	» 77, » 1	Sjur Sekse.
3.	» 77, » 2	Lars Sjursen Aalvik.
4.	» 77, » 5 og 6	Peder Sjursen Aalvik.
5.	» 77, » 4 og 14	direktør F. Hiorth.
6.	» 76, » 1	Martha Agnesdatter Tveit.
7.	» 76, » 2	Trond Trondsen Tveit.
8.	» 76, » 3 og 4	Lars Larsen Tveitnes.
9.	» 71, » 2	Sjur Odmundsøn Bjerke.
10.	» 71, » 3, 4, 9, 10, 11, 12	Haakon Brigtsøn Bjerke.
11.	» 71, » 5	Haldor Knutsøn Bjerke.
12.	» 71, » 6	Nils Olsson Bjerke.
13.	» 71, » 7	Sjur Nilsen Bjerke.
14.	» 72, » 1	Trond Arnesen Steinste.
15.	» 72, » 2	Eirik Arnesen Steinste
16.	» 71, » 1	Knut Johannesson Bjerke.
17.	» 71, » 8	Johannes Knutsøn Bjerke.
18.	» 75, » 2	Trond Pedersen.
19.	» 75, » 3	Ola Haktorsen.
20.	» 75, » 4	Amund O. Utne og Odmund A. Utne.
21.	» 75, » 5, 7, 8, 11	Ola Trondsen Tveit.
22.	» 75, » 6	Gjermund Larsen Aalvik.
23.	» 74, » 1	Mikkel Hansson Fosse.

St. prp. nr. 1. Hovedpost X.

(1917.)

Kap. 10.

Om elektricitetsvæsenets budget for terminen 1ste juli 1917 til 30te juni 1918.

Arbejdsdepartementets indstilling av 5te januar 1917, som er bifaldt ved kongelig resolution av samme dag.

(Foredraget av statsraad Olsen Nalun.)

Departementet skal herved avgi forslag til budget for elektricitetsvæsenet for budgetterminen 1ste juli 1917—30te juni 1918.

1ste distrikt	kr.	22 000,00
2det —	»	21 000,00
3dje —	»	16 000,00
4de —	»	16 500,00
5te —	»	12 000,00

Indtægter.

(Hovedpost X, kap. 7).

Tilsammen kr. 87 500,00

Indtægtene, som bestaar i avgifter for tilsyn med elektriske anlæg, var for budgetterminen 1915—1916 anslaaet til kr. 60 000,00. De har utgjort kr. 95 971,92. For indeværende termin er de anslaaet til kr. 77 000,00. For kommende termin har tilsynsmændene anslaaet indtægtene i de forskjellige distrikter til:

Departementet antar, at indtægtene for kommende termin vil kunne opføres med kr. 87 000,00.

Under forhandlingene i Stortinget angaaende elektricitetsvæsenets budget for terminen 1916—1917 blev der uttalt ønskeligheten av, at det ved Stortingets beslutning av 19de juli 1912 fastsatte avgiftsregulativ for godkjendelse av eller tilsyn med

- Bilag:** 1. Tabel I. (Aarlig avgift for tilsyn med mindre elektriske anlæg.) 2. Tabel II. (Gjennemsnittavgifter (aarlige avgifter) for elektriske anlæg.) 3. Indberetning fra Elektricitetskommissionen. 4. Indberetning fra tilsynsmanden i 1ste distrikt. 5. Indberetning fra tilsynsmanden i 2det distrikt. 6. Indberetning fra tilsynsmanden i 3de distrikt. 7. Indberetning fra tilsynsmanden i 4de distrikt. 8. Indberetning fra tilsynsmanden i 5te distrikt. 9. Skrivelse fra Elektricitetskommissionen til Arbejdsdepartementet av 9de januar 1917. 10. Skrivelse fra formanden i Den internationale elektrotekniske kommission, Norsk elektroteknisk komite av 27de september 1916.

elektriske anlæg maatte bli optat til revision med særlig sigte paa en videregaaende lettelse for de mindre anlæg, jfr. Stortingstidende nr. 139 for 1916, side 1106—1107.

Dette spørsmål var allerede tidligere optat til overveielse i departementet, som hadde indhentet forskjellige opplysninger fra tilsynsmændene og utbedt sig Elektricitetskommissionens forslag. Elektricitetskommissionen blev derhos gjort bekendt med ovennævnte uttalelse paa sidste storting saavel som med en fra amtmanden i Nordre Bergenhus amt mottat skrivelse av 20de august 1916, hvori refereres en henstilling fra amtstinget bl. a. om at avgift for statens tilsyn maa bortfalde for mindre elektricitetsverker paa landsbygden.

Elektricitetskommissionen har derefter i skrivelse av 16de december 1916 angaaende denne sak uttalt følgende:

«Spørsmålet om nedsættelse eller sløifning av avgift for smaaanlæg har tidligere været oppe til behandling i kommissionen og har man i anledning herav faat sig tilsendt opgaver fra tilsynsmændene over antal anlæg med kapacitet

over 1 til 20 kva.
21 » 50 »
51 » 100 »
101 » 150 »

og de erlagte aarlige avgifter for tilsynet med disse anlæg. De mottagne opgaver gjælder indtil 1915 og er sammenstillet i vedlagte tabel I.¹ Paa samme er for anlæg fra 1—20 kva ogsaa opført, hvormange der av disse vedrører gaardsbruk og hvor mange industrielle anlæg.

De fremkomne anker over tilsynsavgiften for smaaanlæg synes nærmest at stamme fra saadant hold hvor den elektriske energi udelukkende anvendes til gaardsbruk. Disse anlæg overstiger sjelden en kapacitet av 20 kva. Som det imidlertid fremgaar av vedlagte tabel I er antal smaaanlæg, der vedrører gaardsbruk, betydelig færre end de smaaanlæg der vedrører industrielle anlæg. Det maa betragtes som uforenelig med regulativet helt at sløife avgiften for en enkelt gruppe av de smaa anlæg uten at sløife avgiften for alle. For industrielle bedrifter som anvender saadanne smaa elektriske anlæg antages avgiften i sin almindelighet ikke at ha nævneværdig betydning. Baade for gaardsbruk og indu-

strielle anlæg gjælder det imidlertid, at fordelene ved tilsynet maa antages at være meget betydelige i forhold til den lave tilsynsavgift. Desuten er tilsynet med de mindre anlæg som regel forbundet med mere arbeide i forhold til de beregnede avgifter end tilsynet med de større anlæg.

For at faa en oversigt over den aarlige gjennomsnittsavgift pr. anlæg av de forskjellige klasser har man av de i tabel I opførte data utregnet denne saavel for hvert anlæg som for det hele land (se vedlagte tabel II).¹ Det fremgaar herav at tilsynsavgiften for de mindste anlæg gjennomsnitlig kun er kr. 16,40.

Kommissionen finder derfor ikke at der foreligger nogen grund til nedsættelse eller sløifning av tilsynsavgiften for mindre anlæg og kan derfor ikke anbefale, at avgiftsregulativet av 1912 nu optages til revision.

Det bemerkes forøvrig, at den ovenfor nævnte aarlige tilsynsavgift for elektriske anlæg, hvis strømgivende elektriske maskineris samlede størrelse er under 20 kva., og som ikke anvender høiere spænding end 250 volt, som regel kun erlagges avgift hvert andet aar (kfr. regulativets § 2).²

Man vedlægger et avtryk av det nu gjældende avgiftsregulativ for tilsyn med elektriske anlæg.

Som det fremgaar av foranstaaende, jfr. de som bilag trykte tabeller, er tilsynsavgiften for anlæg paa 20 kva. og derunder gjennomsnitlig kr. 16,40. Ifølge regulativets post 2 erlagges tilsynsavgiften kun hvert andet aar av anlæg, hvis strømgivende elektriske maskineris samlede størrelse er under 20 kva., og som ikke anvender høiere spænding end 250 volt.

Den fastsatte tilsynsavgift synes efter dette ikke i sin almindelighet at kunne regnes for høi. Man finder derfor ikke grund til at foreslaa nogen revision av regulativets satser for disse anlæg.

Forsaavidt den for et anlæg beregnede avgift maatte vise sig at staa i misforhold til det arbeide, som tilsynet med samme kræver, kan departementet ifølge regulativets post 5 efter motivert henvendelse fra anlæggets vedkommende eller fra vedkommende tilsynsmand fastsætte en anden lavere avgift. Regulativet aapner derimot ikke adgang til for administrationen at nedsætte avgiften i de

¹ Trykt som bilag 1.

² Trykt som bilag 2.

enkelte tilfælde, hvor den paa grund av særlige forhold maatte vise sig at virke trykkende eller lignende. Idet saadanne tilfælde kan forekomme, finder departementet, at der kan være grund til at foreslaa et tillæg i regulativet herom. Man vil derfor foreslaa, at der i regulativets post 5 tilføies: «Forsaa vidt angaar anlæg paa 20 kva. og derunder, kan departementet derhos fastsætte en lavere avgift, saafremt der paa grund av særlige forhold ved anlægget maatte findes at være grund dertil.»

Efter det foreliggende finder departementet ikke at der for tiden er grund til forøvrig at foreta nogen forandring i det gjældende avgiftsregulativ.

Utgifter.

(Hovedpost X, kap. 10.)

Tit. 1. Vedkommende den ved lov av 16de mai 1896 anordnede Elektricitetskommission.

For budgetterminen 1915—1916 blev til udgifter for Elektricitetskommissionen bevilget kr. 9 300,00. Der medgik kr. 9 459,00.

For indeværende termin 1916—1917 er bevilget kr. 10 500,00, hvorav kr. 1 800,00 som løn til kommissionens formand, kr. 2 400,00 som løn til kommissionens sekretær, kr. 1 000,00 som løn til en assistent og kr. 5 300,00 til forskellige udgifter, deri indbefattet løn til kommissionens øvrige medlemmer med suppleanter, reiseudgifter for kommissionen og sekretæren samt udgifter til leie av lokale (jfr. St. prp. nr. 1 for 1916, kap. 10, tit. 1 og indst. S. nr. 156 for s. a.)

For kommende termin har kommissionen i skrivelse av 14de november 1916 foreslået at udgiftene opføres med kr. 11 200,00, idet den bemærker følgende:

«Fra 1ste juli 1914 blev assistentens løn forhøjet fra kr. 860,00 til kr. 1 000,00. Paa grund av assistentens lange tjenestetid ved kommissionens kontor finder man at maatte

foreslaa assistentens løn forhøjet fra kr. 1 000,00 til kr. 1 200,00 pr. aar.

Endvidere tillater man sig at foreslaa budgettet forhøjet med kr. 500,00, idet arbejdsmængden og dermed udgiftene kommer til at stige.

I henhold til ovenstaaende vil kommissionen foreslaa følgende budget for terminen 1917—1918:

1. Lønninger:	
Formandens løn	kr. 1 800,00
Sekretærens »	» 2 400,00
Assistentens »	» 1 200,00
	<hr/>
	kr. 5 400,00
2. Honorarer til medlemmer, kontorhold (inkl. husleie), reiser og tilfældige udgifter etc.	» 5 800,00
	<hr/>
	kr. 11 200,00

Departementet vil anbefale den foreslaaede lønsforhøielse for assistenten fra kr. 1 000,00 til kr. 1 200,00, idet man skal bemærke, at den nuværende assistent har været ansat i kommissionens tjeneste siden 1ste november 1908. Heller ikke forøvrig har departementet noget at bemærke ved kommissionens forslag. Overensstemmende hermed opføres derfor kr. 11 200,00 til bestridelse av kommissionens udgifter for kommende termin.

Angaaende Elektricitetskommissionens virksomhet i budgetterminen 1ste juli 1915—30te juni 1916 har departementet mottat vedlagte indberetning av 21de december 1916, hvortil man tillater sig at henvise.

Tit. 2. Vedkommende tilsynet med elektriske anlæg.

Udgifterne ved tilsynet med elektriske anlæg har i budgetterminen 1915—1916 sammenholdt med de bevilgede beløb utgjort følgende:

Trykt som bilag 3.

St. repræsent. i Hovedpost X.
Kap. 10, tit. 1-3. Om elektrifetetsvæsenets budget.

1942

	Bevilgning	Regnskab
	Kr.	Kr.
1. Lønninger	32 300,00	32 183,89
2. Kontorhold	5 120,00	5 215,00
3. Ekstrahjælp	2 000,00	2 009,20
4. Skyss- og kostgodtgjærelse	16 000,00	17 466,92
5. Tilfældige udgifter	400,00	408,56
	55 820,00	57 278,57

For indeværende budgettermin er udgifterne bevilget med kr. 68 121,00.

For næste termin foreslaar tilsynsmændene udgifterne opført med følgende beløb:

1ste distrikt.

1. Løn til tilsynsmanden	kr. 5 000,00
2. » » en assistent	» 3 191,67
3. » » en assistent	» 2 749,44
4. Kontorhold	» 2 800,00
5. Kontorhjælp	» 1 200,00
6. Ekstrahjælp	» 500,00
7. Skyss- og kostgodtgjærelse	» 3 500,00
	kr. 18 441,11

2det distrikt.

1. Løn til tilsynsmanden	kr. 5 000,00
2. » » en assistent	» 2 883,33
3. » » en assistent	» 2 722,22
4. Skyss- og kostgodtgjærelse	» 5 500,00
5. Kontorhold	» 3 400,00
	19 505,55

3die distrikt.

1. Løn til tilsynsmanden	kr. 4 500,00
2. » » en assistent	» 2 600,00
3. Kontorhold	» 1 000,00
4. Skyss- og kostgodtgjærelse	» 4 900,00
5. Skrivemaskine	» 500,00
6. Ekstrahjælp	» 500,00
	14 000,00

Overføres kr. 51 946,66

		Overført kr.	51 946,00
4de distrikt.			
1. Løn til tilsynsmanden	kr.	5 000,00	
2. " " en assistent	"	2 600,00	
3. Kontorhjælp	"	1 000,00	
4. Kontorhold	"	1 200,00	
5. Skyss- og kostgodtgjørelse	"	6 000,00	
6. Skrivemaskine	"	400,00	
			16 200,00
5te distrikt.			
1. Løn til tilsynsmanden	kr.	2 500,00	
2. " " en assistent	"	2 600,00	
3. Ekstrahjælp	"	600,00	
4. Kontorhold m. v.	"	900,00	
5. Skyss- og kostgodtgjørelse	"	4 200,00	
			10 800,00
Tilsammen kr.			78 946,00

Tilsynsmanden i 1ste distrikt har i skrivelse av 27de oktober 1916 anført følgende:

«Gagerne er opført i henhold til lønsregulativet av 12te mai 1916, efter ansættelsen for Magnussen 16de juli 1908 og for Kolbens-tyedt 2den oktober 1914.

Kontorutgiftene er opført med kr. 800,00 mere end for indeværende termin paa grund av at utgiftene for husleie og opvarmning er steget og at der maa anskaffes en del nødvendig kontorinventar, hvorav kr. 450,00 til en skrivemaskine.

Til ekstrahjælp ved besigtigelser har jeg som for indeværende termin opført kr. 500,00, hvilket beløb kun blir at anvende i tilfælde av at nogen av tilsynets funktionærer blir utkommandert til militærtjeneste eller lignende.

Skyss- og kostgodtgjørelse har jeg opført med kr. 500,00 mer end for indeværende termin av hensyn til mulig forandring i skyssloven.»

Tilsynsmanden i 2det distrikt har i skrivelse av 21de oktober 1916 anført følgende:

«For assistent Atneosen er lønnen opført med det regulativmæssige 2det alderstillæg fra 1ste februar 1918 og for assistent Henriksen med 1ste alderstillæg fra 20de november 1917. Den omstændighet, at, sidstnevntes stilling indtil 1ste juli d. a. har været betegnet som midlertidig, er jeg gaat ut fra ikke er til hinder for at den for oppnåelse av

alderstillægget foreskrevne tjenestetid regnes fra stillingens tiltrædelse.

Utgiftene til skyss- og kostgodtgjørelse er beregnet til kr. 5 500,00 mot for indeværende termin kr. 4 200,00. Den forholdsvis betydelige forøkelse av disse utgifter skyldes for den væsentligste del den ved lov av 26de juli d. a. fastsatte høiere kostgodtgjørelse.

Til kontorhold inklusive kontorhjælp er utgifterne opført med kr. 3 400,00 mot for indeværende termin kr. 2 200,00. Av forholdelsen — kr. 1 200,00 — falder ca. kr. 600,00 paa utgifterne til husleie og opvarmning, idet de nuværende kontorlokaler forutsættes beholdt. Kr. 200,00 er forutsat anvendt til forhøielse av kontordamens løn og kr. 400,00 til anskaffelse av skrivemaskine.»

Tilsynsmanden i 3dje distrikt har i skrivelse av 16de oktober 1916 bl. a. anført følgende:

«Angaaende utgifterne som frasat lønningerne er opført med kr. 2 800,00 mere end for indeværende termin bevilget tillater jeg mig at bemerke følgende:

Ad post 3. Øket forbruk av kontorrekvisita samt prisstigningen paa samme gjør at jeg finder at maatte foreslaa denne post forhøiet med kr. 200,00.

Ad post 4. Til skyss- og kostgodtgjørelse er opført kr. 2 000,00 mere end for indeværende termin bevilget, dels av hensyn

til det sterkt økede antal anlæg og dels og ikke mindst av hensyn til den foretagne forhøielse av kostgodtgjørelsen — en merutgift, som jeg paa grundlag av reiseutgifterne i forrige termin har beregnet til kr. 1 400,00 à kr. 1 500,00.

Ad post 5 og 6. Til trods for den store tilvekst av anlæg finder jeg ikke som tidligere bebudet at kunne foreslaa nogen bevilgning til en assistent nr. 2. For imidlertid at faa avlastet noget av det ganske betydelige kontorarbeide, som stadig øker, har jeg derfor opført kr. 500,00 til en skrivemaskine og kr. 500,00 til ekstrahjelp, hvorav kr. 100,00 mere end for indeværende termin bevilget.

Anskaffelsen av en skrivemaskine er efter mit skjøn en absolut nødvendighet, idet det stadige forlangende om gjenparter av skrivelser og da særlig av rapporter over mangler belaster tilsynets tid unødig.»

Tilsynsmanden i 4de distrikt har i skrivelse av 7de oktober 1916 bl. a. anført følgende:

«Tilsynsmandens løn har jeg opført med kr. 5 000,00, altsaa med 2det alderstillæg. Dette er i overensstemmelse med lønsregulativet saaledes som det er tolket i det ærede departements indstilling til budget for terminen 1913—1914, kfr. St. prp. nr. 1, hovedpost IX A 1913, side 6.

Assistentens løn er opført i henhold til lønsregulativet.

Til kontorhold har jeg opført kr. 100,00 mere end for indeværende aar bevilget. Dette er nødvendig paa grund av forøkelse av telefonkontingenten, som efter branden her er blit fordoblet, samt paa grund av dyrere brændsel.

Som ny post har jeg opført kontorhjelp med kr. 1 000,00. Dette beløp er tænkt anvendt til løn for en kontordame. Det viser sig nemlig, at tilsynsarbeidet vokser i den grad, at tilsynsmand og assistent ofte maa være ute og paa reise samtidig. At lukke kontoret i den tid gaar ikke an. Desuten øker ogsaa kontorarbeidet sterkt, og der vil saaledes bli stadig arbeide for en dame paa kontoret. Jeg har foretrukket denne ordning fremfor at foreslaa en assistent nr. 2, da jeg mener at denne ordning falder billigere.

Skysse- og kostgodtgjørelse har jeg forhøiet med kr. 1 500,00. Dette er nødvendig dels paa grund av forøkelse av reiser grundet nye anlæg, og dels er det en følge av forandringen av skyssloven.

Jeg har ogsaa tillatt mig at opføre kr. 400,00 til anskaffelse av en skrivemaskine.

Det vilde lette kontorarbeidet i betragtelig grad om en saadan kunde anskaffes, likesom ekspeditionerne herfra derved vilde faa et bedre utseende. Det er nu ogsaa blandt forretningsfolk blit saa almindelig at benytte skrivemaskine, at det simpelthen blir forlangt ogsaa av det offentliges funktionærer at skrivemaskine skal benyttes. At inøstekomme et saadant forlangende lar sig naturligvis ikke gjøre med mindre man har en skrivemaskine til sin raadighet, da leiet skrivearbeide falder altfor dyrt.»

Angaaende de fra tilsynsmændene mottagne budgetforslag har Elektricitetskommissionen i skrivelse av 14de november 1916 meddelt at de ikke gir anledning til nogen uttalelse eller bemerkning fra kommissionens side.

Fra de tjenstgjørende assistenter ved tilsynet har man mottat et fællesandragende av 6te november 1916 om forandring av det for dem gjældende regulativ.

Dette andragende er saalydande:

«Under 12te mai d. a. fastsatte Stortinget nyt lønsregulativ for tilsynet med elektriske anlæg.

For assistenternes vedkommende blev regulativet besluttet efter forslag av Det kongelige departement, fremsat i skrivelse av 3dje mars 1916 til Stortingets jernbanekomitee.

Grundlønnen blev hævet til kr. 2 600,00, de tre alderstillæg paa kr. 200,00 hvert 3dje aar blev derimot bibeholdt.

Undertegnede assistentingeniører tillater sig at henlede departementets opmerksomhet paa, at disse alderstillæg er lavere end for nogen anden ingeniøretat under Arbeidsdepartementet. De gjældende regulativer fastsætter overalt ellers en stigning som syarer til mindst kr. 100,00 pr. aar.

Den omstændighet at vor grundløn blev forhøiet om end i en meget beskednen maalestok, idet 6 pct.-fradraget samtidig blev indført, burde ikke stille sig hindrende iveien for at alderstillæggene bringes paa høide med de øvrige etaters.

Under henvisning til ovenstaaende tillatar vi os derfor at ansøke om en forandring i regulativet derhen, at der for assistentingeniørerne fastsættes 3 alderstillæg à kr. 300,00 efter 3, 6 og 9 aars tjeneste.»

Dette andragende er i skrivelse av 15de november 1916 anbefalt av Elektricitetskommissionen, som uttaler at en lønsforbedring vil

bidrage til at holde duelige assistenter i stillingerne.

Fra tilsynsmændene i 1ste—4de distrikt har man mottat et fællesandragende om lønsforbedring av 13de november 1916, saalydende:

Under 1ste november 1915 indsendte undertegnede tilsynsmænd ved elektricitetsvæsenet andragende om en lønsforhøielse av kr. 1 000,00.

Dette vort andragende blev indvilget, dog med den ekstrabestemmelse, at 6 pct. av den samlede løn skal fratrækkes til selvpension.

Efterat disse 6 pct. (kr. 300,00) og de økede utgifter til enkepension og skatter er fratrukket blir der igjen som effektiv lønsforhøielse kun ca. 500 kroner, hvilket efter vor formening maa ansees for høist utilstrækkelig, specielt naar hensyn tages til at prisene paa livsfornødenheter nu er steget saa betydelig, at det tilstaaede dyrtidstillæg ikke paa langt nær opveier de økede utgifter.

Forsaavidt omhandlede 6 pct.-fratræk ikke indtil videre kan frafaldes, tillater vi os derfor at andra det kongelige departement om en tilsvarende forhøielse av vor løn.

Den rimeligste og mest praktiske ordning av vort lønsspørsmål vilde dog nu efter vor formening være at vi blev overført til løningsklasse A for avdelingsingeniører i statens tjeneste — i likhet med de tekniske besigtigelsesmænd ved skibskontrollen — saaledes at vi senere uten videre kan opnaa de lønsforbedringer som maatte bli at fastsette for nævnte klasse av statens tjenestemænd.

Dette andragende har likeledes været forelagt Elektricitetskommissionen, der i skrivelse av 7de december 1916 har anført følgende:

«Med skrivelse av 16de november 1916 har det kongelige departement oversendt til kommissionens erklæring en fra tilsynsmændene ved elektricitetsvæsenet i 1ste, 2den, 3dje og 4de distrikt mottat skrivelse av 13de november d. a., hvori bl. a. ansøkes om, at de maa bli avlønnet som avdelingsingeniører i statens tjeneste, klasse A.

I anledning av dette andragende har man undersøkt hvordan lønsforholdene stiller sig for besigtigelsesmænd av klasse A ved Sjøfartskontoret. Da lønsregulativet for disse falder sammen med regulativet for avdelingsingeniører av klasse A i statens tjeneste, tillater man sig at anbefale tilsynsmændene ved elektricitetsvæsenet sat i klasse A for avdelingsingeniører, forsaavidt der nu foretages en

omregulering av lønningene for statens ingeniører.»

Departementet skal bemerke:

1. Lønninger.

Tilsynsmændene ved elektricitetsvæsenet har efter gjældende regulativ en løn av kr. 4 000,00, efter 5 aars tjeneste kr. 4 500,00 og efter 10 aars tjeneste kr. 5 000,00.

Under hensyn til det betydelige og ansvarsfulde arbeide, som paaligger tilsynsmændene, vil departementet anbefale deres andragende om, at de nu henføres under regulativet for ingeniører i statens tjeneste og avlønnes som avdelingsingeniører av klasse A. Disses løn er for tiden kr. 4 600,00, stigende med 2 alderstillæg a kr. 300,00 efter 3 og 6 aars tjeneste til kr. 5 200,00. Herfra vil for tilsynsmændene komme det før bestemte avdrag paa foreløbig 6 pct. i pensionsøiemed, hvilket avdrag formentlig ikke nu bør frafaldes.

For tilsynsmanden i 5te distrikt er bevilget en gage av kr. 2 500,00, idet stillingen for ham kun er en bipost, som ikke indgaar under det gjældende regulativ. I betragtning av det sterkt tiltagende arbeide i dette store distrikt som omfatter de to trondhjemske amter samt Nordlands, Tromsø og Finmarkens amter, finder departementet, at der for denne tilsynsmand nu bør opføres en løn av kr. 3 000,00.

I det almindelige lønsregulativ for ingeniører, sorterende under Arbeidsdepartementet, er for assistentingeniører bestemt en løn av kr. 2 000,00 stigende med 5 alderstillæg a kr. 200,00 efter 2, 4, 6, 8 og 10 aars tjeneste til kr. 3 000,00. Efter en eventuel revision av dette regulativ bør det formentlig komme under overveielse at gjøre dette gjældende ogsaa for assistentingeniører i elektricitetsvæsenet. Disse har nu en løn av kr. 2 600,00, efter 3 aars tjeneste kr. 2 800,00, efter 6 aars tjeneste kr. 3 000,00 og efter 9 aars tjeneste kr. 3 200,00. Heri har assistentene nu foreslaaet den forandring, at der blir 3 alderstillæg a kr. 300,00 efter 3, 6 og 9 aars tjeneste.

Departementet antar under henvisning til det ovenfor anførte at der ikke nu bør gjøres

nogen forandring i størrelsen av de 3 alderstillæg, men vil anbefale, at disse tillæg indtræder hvert andet aar i likhet med, hvad der er bestemt for andre assistentingeniører i det almindelige regulativ.

For indeværende termin er til lønninger for tilsynet bevilget tilsammen kr. 40 196,00. Med tillæg efter gjældende regulativ maatte

de samme lønningen for næste termin opføres med kr. 41 400,00¹.

Under forudsætning av, at der vedtages de forandringer i regulativet m. v. som ovenfor er foreslaat, vil departementet til lønninger i næste termin opføre følgende beløb:

¹ Heri er ikke medtat et av tilsynsmændene i 1ste distrikt opført alderstillæg for en av assistentene, idet denne senere har opsagt sin stilling og fratrudder inden næste budgettermins begyndelse.

Tilsynsmanden i 1ste distrikt ansat 14de april 1905 med alderstillæg	kr.	5 200,00
— i 2det » » 11te januar 1898 » —	»	5 200,00
— i 3dje » » 16de septbr. 1911 » —	»	5 200,00
— i 4de » » 3dje juli 1903 » —	»	5 200,00
— i 5te » » 18de oktbr. 1899	»	3 000,00
1ste assistent i 1ste » » 16de juli 1908 med alderstillæg	»	3 200,00
2den — i 1ste »	»	2 600,00
1ste — i 2det » » 8de januar 1912 med alderstillæg	»	3 200,00
2den — i 2det » » 2den oktbr. 1914 » —	»	2 800,00
Assistenten i 3dje » » 19de decbr. 1916	»	2 600,00
— i 4de » » 1ste decbr. 1916	»	2 600,00
— i 5te » » 9de juni 1916 med alderstillæg	»	2 800,00
Tils. kr.		43 600,00

I foranstaaende beløb er i sin helhet medtat de alderstillæg som forfalder i terminen, mens der selvfølgelig kun forudsættes utbetalt, hvad enhver ved terminens utgang har optjent. Med hensyn til 2den assistent i 2det distrikt skal forøvrig bemerkes, at han først blev midlertidig ansat i oktober 1914 og derefter fast ansat i juli 1916. Den midlertidige ansættelse skyldtes alene hensynet til en mulig omordning av stillingen; bl. a. paa grund herav har departementet i nærværende tilfælde fundet at burde regne det første alderstillæg som optjent allerede 2 aar fra den første ansættelse.

Departementet forbeholder sig senere at fremkomme med forslag til forandringer i de opførte beløb, forsaavidt der av kommende Storting maatte bli vedtat en revision av det ovenfor omhandlede almindelige lønsregulativ for ingeniører under Arbejdsdepartementet.

2. Ekstahjælp. Hertil er for indeværende termin bevilget kr. 1 500,00, hvorav kr. 500,00 for 1ste distrikt, kr. 400,00 for 3dje distrikt og kr. 600,00 for 5te distrikt. For næste termin opfører man efter forslag av vedkommende tilsynsmænd kr. 500,00 for

1ste distrikt, kr. 500,00 for 3dje og kr. 600,00 for 5te distrikt, tilsammen kr. 1 600,00.

3. Kontorhold. Hertil er for budgetterminen 1915—1916 bevilget kr. 5 120,00. Der medgik kr. 5 215,00. For terminen 1916—1917 er bevilget kr. 7 625,00. For næste termin opfører man overesstemmende med tilsynsmændenes forslag kr. 11 900,00, heri iberegnet det fornødne beløb til anskaffelse av skrivemaskiner for 1ste—4de distrikt. Man vil ha opmærksomheten henvendt paa at der i tilfælde gennem fælles aftale anskaffes maskiner for de forskjellige distrikter i tilfælde i tilslutning til en for departementets anskaffelse av skrivemaskiner truffet ordning.

4. Skyss- og kostgodtgjørelse. For budgetterminen 1915—1916 er hertil bevilget kr. 16 000,00, heri indbefattet kr. 800,00 til bestridelse av utgiftene ved avholdelse av et møte mellem tilsynsmændene og Elektricitetskommissionen eventuelt i forbindelse med ekskursion til et par indenlandske anlag. Der medgik kr. 17 466,02. For indeværende termin er bevilget kr. 18 400,00. For næste termin opfører man til skyss- og kostgodtgjørelse

overensstemmende med tilsynsmændenes forslag kr. 24 100,00.

5. Tilfældige udgifter. Hertil medgik i budgetterminen 1915—1916 kr. 403,66. For indeværende termin er bevilget kr. 400,00, hvilket beløb man for næste termin vil foreslaa forhoiet til kr. 500,00.

I henhold til foranstaaende opfører man ialt som udgifter vedkommende tilsynet med elektriske anlæg kr. 81 700,00.

Med hensyn til tilsynsmændenes virksomhet i budgetterminen 1915—1916 tillater man sig at henvise til de af dem angivne indberetninger, som vedlægges¹. Likeledes henvises til vedlagte skrivelse² fra Elektricitetskommissionen av 9de januar 1917 med bilag indeholdende en oversigt over tilsynsarbeidet i samtlige distrikter.

Tit 3. Bidrag til Den internationale elektrotekniske kommission. For terminen 1916—1917 er som

¹ Trykt som bilag 4—8.

² Trykt som bilag 9.

bidrag til denne kommission bevilget kr. 1 000,00.

I skrivelse av 27de september 1916 har den norske komites formand andraget om, at der for næste termin bevilges det sedvanlige beløb indtil kr. 1 000,00 til dækning av den aarskontingent som skal betales til Centralkontoret i London. Departementet opfører overensstemmende hermed indtil kr. 1 000,00 som bidrag for næste termin.

Angaaende komiteens virksomhet henvises til vedlagte skrivelse¹ fra dens formand av 27de september 1916.

I henhold til det foran anførte tillater departementet sig at

indstille:

At der paa det statsbudget som blir at forelægge Stortinget for budgetterminen 1ste juli 1917 til 30te juni 1918 opføres de paa vedlagte utkast opførte beløb som indtægter og udgifter vedkommende elektricitetsvæsenet

¹ Trykt som bilag 10.

Utkast

til beslutning om elektricitetsvæsenets budget for terminen 1ste juli 1917—
 30te juni 1918.

I.

For terminen 1ste juli 1917—30te juni 1918 bevilges budgettet for elektricitetsvæsenet med følgende indtægter og udgifter:

A. Indtægter. (Hovedp. X, kap. 7.)

Avgifter for tilslaget med elektriske anlæg kr. 87 000,00

B. Udgifter. (Hovedp. X, kap. 10)

Tit.	1. Den ved lov av 16de mai 1896 anordnede Elektricitetskommission	kr. 11 200,00
	2. Tilsynet med elektriske anlæg:	
	1. Lønninger	kr. 43 600,00
	2. Ekstrahjælp for tilsynsmændene i 1ste, 3dje og 5te distrikt	» 1 600,00
	3. Kontorhold	» 11 900,00
	4. Skyss- og kostgodtgjærelse	» 24 100,00
	5. Tilfældige udgifter	» 500,00
		» 81 700,00
	3. Bidrag til Den internationale elektrotekniske kommission indtil	» 1 000,00
		Tilsammen kr. 93 900,00

II.

Stortinget samtykker i, at der fastsættes følgende lønsregulativ for tilsynet med elektriske anlæg:

For de tilsynsmænd og assistenter ved elektricitetsvæsenet, hvis tid er helt optat med tilsynsarbeidet, skal fra 1ste juli 1917 gjælde følgende lønsregulativ:

1. For tilsynsmænd den til enhver tid fastsatte løn for afdelingsingeniører av klasse A efter lønsregulativ for ingeniører ansat ved de under Departementet for de offentlige Arbejder sorterende tekniske administrationer m. v.

2. For assistenter kr. 2 600,00, efter 2 aars tjeneste kr. 2 800,00, efter 4 aars tjeneste kr. 3 000,00 og efter 6 aars tjeneste kr. 3 200,00.

De tjenestemænd som omhandles i nuværende regulativ, maa finde sig i de forandringer i pensionsvæsenets ordning, som statsmagtene maatte bestemme. Av den regulerte løn avsættes foreløbig, saafremt vedkommende ikke paa anden maate har sikret sig pension, 6 pct. til indskud i en sparebank for senere at overføres til en pensionskasse. Avsætningen sker efterhvert som lønnen hæves.

III.

Stortinget samtykker i, at der foretages følgende forandring i det ved Stortingets beslutning av 19de juli 1912 godkjendte regulativ for erlæggelse av avgift for godkjendelse av og tilsyn med elektriske sterkstrømsanlæg:

1.

§ 5 i det ved Stortingets beslutning av 19de juli 1912 godkjendte regulativ for erlæggelse av avgift for godkjendelse av og tilsyn med elektriske sterkstrømsanlæg skal lyde saaledes:

Forsaavidt den for et anlæg beregnede avgift viser sig at staa i misforhold til det arbeide, som tilsynet med samme kræver, kan Departementet for de Offentlige Arbejder efter motivert henvendelse fra anlæggets vedkommende eller fra vedkommende tilsynsmand fastsætte en anden lavere avgift. Forsaavidt angaar anlæg paa 20 kva. og derunder, kan departementet derhos fastsætte en lavere avgift, saafremt der paa grund av særlige forhold ved anlægget maatte findes at være grund dertil.

2.

Ovenstaaende forandring træder i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Tabel I.
Aarlig avgift for tilsyn med mindre elektriske anlæg.

Kapacitet i K. V. A.	1. distrikt.		2. distrikt.		3. distrikt.		4. distrikt.		5. distrikt (S).		5. distrikt (N).	
	Antal anlæg.	Aarlig avgift tilsammen. Kr.	Antal anlæg.	Aarlig avgift tilsammen. Kr.	Antal anlæg.	Aarlig avgift tilsammen. Kr.	Antal anlæg.	Aarlig avgift tilsammen. Kr.	Antal anlæg.	Aarlig avgift tilsammen. Kr.	Antal anlæg.	Aarlig avgift tilsammen. Kr.
1—20	201	4 806,00	186	4 350,00	120	1 492,90	181	3 470,50	97	1 668,57	53	941,98
21—50	48	1 733,00	36	1 300,00	23	816,25	35	1 403,00	29	920,75	14	875,70
51—100	49	3 029,00	26	1 650,00	10	457,25	11	630,50	9	411,00	4	301,75
101—150	9	910,00	12	742,00	5	286,00	18	831,75	8	755,25	1	148,25
1—150	307	10 478,00	260	5 044,00	158	3 052,40	237	6 335,75	143	3 755,52	72	2 267,68

Opgave over anlæg fra 1—20 k. v. a. vedrørende gaardsbrug og industrielle anlæg.

1. distrikt.	2. distrikt.	3. distrikt.	4. distrikt.	5. distrikt (S).	5. distrikt (N).
Gaardsbrug . . . 28 Industrielle anlæg 173, hvorav 80 damp- skibsanlæg.	Alm. gaardsbrug 38, hvorav 7 sælger kraft til nabogaardene. Møllebrug, sagbruk o. l. bedrifter i for- bindelse med gaards- brug 21. Sanatorier, skolehjem og asyler, tildels for- bundet med gaards- brug 6. Rene industrielle be- drifter 76. Dampskibe 43.	Rene industrielle an- læg 68. Dampskibe 35. Gaardsbrug i for- bindelse med mølle, sagbruk o. l. 17.	Rene industrielle an- læg og dampskibe 151. Gaardsbrug 30.	Industrielle anlæg 29. Gaardsbrug 41. Dampskibe 27.	Gaardsbrug ingen. Industrielle anlæg 14. Dampskibe etc. 39.

Bilag 2.

Tabel II.

Gjennomsnittsavgifter (aarlige avgifter) for elektriske anlæg.

Distrikt.	1—20 k.v.a.		21—50 k.v.a.		51—100 k.v.a.		101—150 k.v.a.					
	Antal anlæg.	Avgift.		Antal anlæg.	Avgift.		Antal anlæg.	Avgift.				
		Sum.	Gjennemsnit.		Sum.	Gjennemsnit.		Sum.	Gjennemsnit.			
1ste	201	4 806,00	24,00	48	1 733,00	36,00	49	3 029,00	62,00	9	910,00	101,00
2det	186	1 350,00	7,25	36	1 300,00	36,00	26	1 650,00	63,00	12	744,00	62,00
3dje	120	1 492,90	12,40	23	816,25	35,50	10	427,25	45,70	5	286,00	57,00
4de	181	3 470,50	19,10	35	1 403,00	40,00	11	630,50	57,00	10	831,75	83,10
5te S	97	1 668,52	17,20	29	920,75	31,50	9	411,00	46,00	8	755,25	95,00
5te N	53	941,98	17,80	14	875,70	62,50	4	301,75	75,00	1	148,25	148,20
Tilsammen	838	13 729,90	16,40	185	7 048,70	38,00	109	6 479,50	59,00	45	3 675,25	82,00

Bilag 3.

Elektricitetskommissionen.

Kristiania den 21de december 1916.

Aarsberetning for 1915—1916.

Herved tillater man sig at oversende det kongelige departement beretning om Elektricitetskommissionens virksomhet i budgetterminen 1ste juli 1915—30te juni 1916.

Kommissionen har i denne termin avholdt 50 møter og foretat 2 besigtelser, nemlig av Skoger kommunale Elektricitetsverk og Rotvold hovedkabel. Desuten er en række saker behandlet skriftlig ved cirkulation blandt kommissionens medlemmer.

Til kommissionen er i terminen inkommet 1 062 skrivelser og fra kommissionen er avsendt 574 skrivelser med uttalelser og forslag m. v. Der er i terminen behandlet 209 koncessionsandragender, hvorav 57 for nye anlæg og 152 for utvidelser av ældre anlæg. 11

andragender om innskærket tilsyn er behandlet og efter anbefaling av kommissionen indvilget av departementet.

Av viktigere saker, som kommissionen har behandlet i budgetterminen, kan nævnes:

Med skrivelse av 3dje november 1915 har det kongelige departement oversendt til kommissionens uttalelse et av amtmanden i Nordre Bergenhus amt m. fl. reist spørsmål om, at der fra statens side maa bli ydet sakkyndig bistand med hensyn til projektering og utførelse av elektriske anlæg samt kontrol med elektrisk materiel m. v.

Nævnte amtmand og likesaa amtmanden i Bomsdals amt antyder i skrivelser av henholdsvis 23de juni 1914 og 19de november

1914 — begge med bilag — en ordning med ansættelse av en elektroingeniør i hvert av disse amter, og saaledes at lønnen til disse utredes med $\frac{2}{3}$ av staten og $\frac{1}{3}$ av vedkommende amt.

I skrivelse av 28de mai 1914 fra tilsynsmanden ved elektricitetsvæsenet i 4de distrikt til amtmanden i Nordre Bergenhus amt har derhos som en anden ordning tilsynsmanden anført, at han antar at de ovennævnte forretninger uten risiko kan slaaes sammen med de forretninger, det offentlige tilsyn med elektriske anlæg nu har at utføre.

I anledning herav uttaler kommissionen i skivelse av 14de december 1915 til det kongelige departement, at efter dens formening lægger det arbeide, som er underlagt statens tilsyn, allerede nu saa sterkt beslag paa dettes tid og arbeidskraft, at tilsynet ikke kan overdrages nye arbeidsfelter, og dernæst maa en ordning, hvorved samme person vilde bli baade anlæggets konsulent og statens tilsynsmand, ansees for meget uheldig og kan derfor ikke anbefales.

Med hensyn til den av de forannævnte amtmand antydende ordning uttaler kommissionen i samme skrivelse:

En saadan ordning i enkelte amter hvor hvor der allerede for tiden vilde bli lagt helt beslag paa en enkelt elektroingeniørs tid og arbeidskraft maa meget snart antages at vilde trække en lignende ordning efter sig i landets øvrige amter. I saa fald vilde denne ordning falde forholdsvis kostbar. Skal denne bli betryggende og til gavn for bygderne, bør der nemlig kun bli spørsmål om at ansætte habile elektroingeniører, og saadanne kan man neppe gjøre regning paa at erholde under en løn av kr. 6 000,00 aarlig.

Alene til avlønning av de eventuelle elektroingeniører vilde saaledes denne ordning helt gjennomført for det hele land medføre en utgift av kr. 108 000,00 eller paa staten kr. 72 000,00, hvortil kommer reiseutgifter og utgifter til kontorhold.

Rimeligere synes det efter dette at være at søke den nødvendige bistand hos dygtige privatkonsulenter, som der for tiden ikke er mangel paa.

Imidlertid foregaar utviklingen paa elektroteknikkens område hertilands nu saa raskt,

at administrationens opgave ikke vil kunne løses, medmindre der skaffes tilveie en for elektrotekniske spørsmål indrettet institution, en centraladministration.

Kommissionen er derfor av den opfatning, at heromhandlede spørsmål bør løses i forbindelse med spørsmålet om anordning av en saadan centraladministration.

Kommissionen finder derfor, at det vil være rettest at la den næmere drøftelse utstaa av heromhandlede spørsmål, indtil staten har tatt standpunkt til spørsmålet om en saadan centraladministration og grundtrækkene for samme er bestemt.

Med skrivelse av 2den november 1915 har det kongelige departement oversendt til kommissionens uttalelse en forestilling, datert 28de oktober 1915, fra Elektroingeniørgruppen av Trondhjems Tekniske Forening angaaende ønskeligheten av, at der søkes tilveiebragt ensartede bestemmelser for krydsning av offentlige veier med sterkstrømsledninger.

I anledning herav uttaler kommissionen i skrivelse av 18de december 1915 til det kongelige departement:

Kommissionen har været opmerksom paa, at det vil være heldig at faa ensartede regler for elektriske ledningers krydsning med offentlige veier. I alle kommissionens forslag til koncessionsbetingelser for høispændte anlæg saavel som i kommissionens forslag til faste forskrifter for samme er optat detaljerte bestemmelser om, hvilke sikkerhetsforanstaltninger der skal træffes ved disse krydsninger.

De særlige betingelser, der maa stilles for tilladelse til at anbringe krydsningsmastene paa eller ved veikantene eller for tilladelse til at nedgrave kablene i veiene, har kommissionen ikke medtatt i sine forslag, da dette antages ikke at henhøre under loven av 16de mai 1896 om foranstaltninger til betryggelse mot fare og ulemper ved elektriske anlæg.

I den senere tid har departementet gjort en tilføielse til de av kommissionen foreslaede koncessionsbetingelser, hvorefter det under henvisning til veilovens § 40 overlates til amtsveistyrene at træffe avgjørelse om, hvorledes krydsningene skal utføres, baade hvad sikkerhetsforanstaltningene og anbringelsen av master og kabler angaar.

Kommissionen har været opmærksom paa, at dette kan komme til at medføre ulemper, idet bestemmelserne vilde kunne bli uensartede for de forskjellige amter og har derfor for nogen tid siden foreslaaet, at der under samarbeide mellem Veidirektoriatet og Elektricitetskommissionen utarbeides et forslag til regler for saadanne krydsningers udførelse.

Selv om disse regler efter gjældende lov ikke kan gjøres bindende for amtsveistyrene, og derfor nærmest maa gives formen av en veiledning om, hvorledes krydsningene bør udføres, saa har man dog trodd at kunne opnaa mer ensartethet ved at disse regler blev oversendt amtsingeniørerne med anmodning om saavidt mulig at holde sig til disse ved fremtidige krydsninger.

Det av Elektricitetskommissionen i samarbeide med Veidirektøren utfærdigede utkast til regler for krydsning eller paralelføring av overjordiske elektriske sterkstrømsledninger med veier blev oversendt det kongelige departement den 9de juni 1916.

Den 12te, 14de og 15de februar 1916

avholdt Elektricitetskommissionen møte i Kristiania med tilsynsmændene ved elektricitetsvæsenet. Til drøftelse forelaa det av en fælleskomite — nedsat av Norske Elektricitetsverkers Forening, Norske Ingeniørforening og Polyteknisk Forenings Elektrotekniske gruppe — utarbeidede utkast til forskrifter for elektriske anlæg. Kommissionen holder nu paa med sakens endelige gennemgaaelse.

Som tidligere har kommissionen kontrolberegnet samtlige av tilsynsmændene ved elektricitetsvæsenet beregnede avgifter for tilsyn med elektriske anlæg i terminen, og efter anmodning av det kongelige departement foreslaaet avgifter for anlæg, hvis strømgivende elektriske maskineris samlede størrelse er over 500 kva.

Til kommissionens utgifter er for terminen bevilget kr. 9 300,00 og medgaaet kr. 9 459,00.

For indeværende termin er der bevilget kr. 10 500,00. For næste termin har man foreslaaet kr. 11 200,00.

O. E. Schiøtz.

T. H. Aspestrand.

Til
Det kongelige departement for offentlige arbeider.

Bilag 4.

Indberetning

for budgetterminen 1915—1916 fra tilsynsmanden ved elektricitetsvæsenet i første distrikt.

Antal anlæg, kapacitet, besigtelse o. s. v.

Ved utgangen av budgetaaret 1915—1916 forefandtes i driftsmæssig stand i 1ste distrikt 371 anlæg med en samlet generatorkapacitet av 189 648 k. v. a., derav var 61 høispændte. Samlet høi- og lavspændt overføringslængde var ca. 3 217 km., hvorav 1 160 km. høispændt. Længden av underjordiske kabler er ikke medtat.

Disse anlægs beliggenhet, kapacitet, utnyttelse m. v. er opført i nedenstaaende tabel I.

I.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse i k. v. a.	Akkumulator- batterier		Den elektriske krafts anvendelse til:						
			Antal	kwt.	Belysning			Drivkraft		Elektrokemisk drift, kw.	Andre øiemed kw.
					Antal gløde- lamper	Antal bue- lamper	Samlet forbruk i k. v. a.	Antal motorer	Samlet ydelse h. k.		
Kristiania by	164	32 144	34	14 124	582 708	2 243	21 199	7 227	51 234	—	250
Akershus amt	127	11 506	24	995	138 334	81	5 620	1 408	21 139	100	1 749
Smaalenenes amt	80	142 998	3	174	177 636	102	3 653	2 295	43 242	49 390	1 210
Tilsammen	371	189 648	61	15 293	898 678	2 426	32 479	10 930	115 615	49 490	3 209

I terminens løb er tilkommet 40 nye anlæg (herav 16 skipsanlæg). 22 anlæg er utgaat (herav er 6 skipsanlæg). Tilvæksten av anlæg blir derfor 18. Generatorkapasiteten er øket med 39 212 k. v. a., herav falder 36 500 k. v. a. paa A/s Vamma Fossekompani, som er kommet i drift med 3 aggregater à 12 000 k. v. a. samt 1 aggregat paa 500 k. v. a.

Der er besigtiget 187 anlæg, hvorav i Kristiania 63, i Akershus 70 og i Smaalenenes amt 54 anlæg. At antal besigtigede anlæg er mindre end ifjor skyldes dels, at en av assistenterne gjentagende gange har været utkommandert paa neutralitetsvakt og dels, at endel av de ifjor opførte anlægsnummere er slaat sammen. De viktigste anlæg er dog besigtiget. Flere av de større kraftoverføringer er besigtiget gjentagne gange paa grund av utvidelser og nybygninger. Endvidere er der foretat befaringer av projekterte fjernledninger, hvorpaa der er søkt koncession.

Landskommunernes elektrifisering har fortsatt i et meget raskt tempo. I Akershus amt er 4 og i Smaalenenes amt 7 kommunale elektricitetsverker sat i drift.

Imidlertid har kommunernes arbeide med elektricitetsforsyningen i den senere tid været hemmet i betydelig grad paa grund av de vanskeligheter som krigsforholdene har medført for landets kobberimport. Follo kraftselskap er saaledes blitt betydelig forsinket i sine anlægsarbeider av denne grund. Selskapet har nu, efterat kobberet nylig er frigit, haab om at komme igang til neste aar.

Enkelte anlæg har til høispændte kraftledninger for kortere strækninger og mindre kraftmængder begyndt at bruke galvanisert jern istedenfor kobber.

Anlæg med indskrænket tilsyn.

Av de i tabel I opførte anlæg har 19 indskrænket tilsyn for den lavspændte dels vedkommende. Deres beliggenhet og utnyttelse er opført i tab. II.

II.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse i k. v. a.	Akku- mulator- batterier.		Den elektriske krafts anvendelse til:						
			Antal.	k.w.t.	Belysning.			Drivkraft.		Elektro- kemisk drift kw.	Andre øiemød kw.
					Antal gløde- lamper.	Antal buelamper.	Samlet forbrug kw.	Antal motorer.	Samlet ydelse h.k.		
Kristiania by . . .	3	24 104	5	12 078	536 562	1 973	19 470	5 793	31 307	-	-
Akershus amt . . .	6	3 541	-	-	79 784	16	2 885	681	7 766	-	1 170
Smaalenes amt . . .	10	96 253	1	158	105 671	101	3 419	1 542	33 231	44 770	582
Tilsammen . . .	19	123 898	6	12 236	722 017	2 090	25 774	8 016	72 304	44 770	1 752

Angaaende tilstanden ved heromhandlede elektricitetsverker henvises til vedlagte indberetninger. I den følgende tab. III er opført deres utvidelser i budgetaaret. Samtlige utvidelsers høispændte dele er besigtiget.

III.

Navn.	Generator- kapacitet k. v. a.	Lys og kraft k. v. a.	Transformatorer	
			Antal	k. v. a.
Kr.a E. V.	—	6 470	6	5 109
Glommens Træsliberi	—	740	—	—
The Kellner Partington	—	200	—	—
A/S Hafslund	—	210	11	6 250
Fr.hald E. V.	—	40	—	—
Moss E. V.	—	280	5	220
Eldsvold E. V.	—	60	4	242
Lillestrøm E. V.	—	30	—	—
Saugbrugsforeningen	2 600	2 350	2	2 000
Asker E. V.	—	35	1	25
Fr.stad E. V.	—	45	—	—

Elektriske sporveier og baner.

Den 5te oktober 1915 kunde sporveiene i Kristiania feire 40-aars jubilæum, idet Kristiania Sporveisselskab den 5te oktober 1875 aapnet en hestesporvei med en samlet spurlængde av 7 km. Hestesporveien holdt sig helt til aar 1900, da den elektriske drift blev indført. Kristiania elektriske sporvei hadde dog været i drift siden 1894. Ved utgangen av budgetaaret 1915—1916 var spurlængden ved sporveiene i Kristiania øket til 27,4 km. dobbeltspor og 8,6 km. enkeltspor.

En ny forbindelseslinje gjennom Vognmandsgaten fra Jernbanetorget til Brogaten samt en ny sløife ved Skøien er aapnet for trafik.

I november 1915 avløstes trinsen av boilen som strømavtager ved begge sporveier i Kristiania. For at undgaa furer og opnaa jevn slitage paa boilens kontaktflate, maatte kjøretmaaden i hele sin utstrækning lægges i siksak.

Boilens fordele fremfor trinsen er følgende: Boilens tryk mot kjøretmaaden er kun det halve av trykket ved trinsen og dens levetid derfor større end trinsens. Ved anvendelse av aluminiumsskinne med u-formet spor for fedt-møring er slitagen paa kjøretmaaden mindre end ved trinsen. Man undgaaer desuten ulemperne ved at kontaktstangen saa let springer av kjøretmaaden med derav følgende skade paa ophængningstraadene.

Tryvandsbanen blev den 17de mai 1916 aapnet for trafik, foreløbig frem til Frogner-sæteren station. Banen drives av A/s Holmenkolbanen og faar sin strøm fra A/s Glommen træsliperi gjennom omformerstationerne ved Slemdal og Holmenkollen sanatorium.

A/s Ekebergbanens omformerstation og ledningsnet er paa det nærmeste færdig, men vil, paa grund av forsinket levering av banens rullende materiel, først komme i drift vaaren 1917.

I tabel IV er opgit endel data for sporveier og baner i 1ste distrikt.

IV.

Anlæggets navn.	Forbrugte kwt.	Antal vognkm.		Akkumulatorbatterier kwt.	Omformere.		Motorvogner.			Spurlængde km.	Anmerkninger.
		Motorvogner.	Tilhænger-vogner.		Antal.	k. v. a.	Antal vogner.	Antal motorer.	Antal H.K.		
Kr.a Sporveisselskab	4 487 126	4 098 395 ¹	1 971 313 ¹	—	—	—	110	220	7 800	23,7	Strøm fra Kr.a E. V.
Kr.a elektr. Sporvei	3 343 638	2 279 603 ¹	1 284 644 ¹	343	1	52	58	116	4 856	12,3	Eget generatoranlæg og strøm fra Kr.a E. V.
Holmenkolbanen . . .	2 336 235	445 180 ² 75 630 ¹	—	253	6	1506	22	64	3 760	14,4	Strøm fra Glommens træsliperi.
Smestadtanen . . .											
Tryvandsbanen . . .											

¹ 2-akslede vogner.

² 4- —

Brandtilfælder.

Ifølge vedlagte rapport fra Kristiania Brandvæsen, Kristiania Elektricitetsverk og Spydeberg Elektricitetsverk samt Tilsynets rapport av 29de januar 1916, er der i aarets løp ialt forekommet 13 brandtilfælder, hvor antændelsen antages at skyldes feil ved det elektriske anlæg. Herav falder 12 paa Kristiania by og 1 paa Smaalenenes amt. Aarsaken var i 4 tilfælde ledningsbeskadigelse eller isolationsfeil, 1 tilfælde uheld igangsætningsapparat for heisemotor samt i 8 tilfælde uforstigtig behandling av elektriske strykejern, varmeapparater og ledninger.

Driftsforstyrrelser.

Til tilsynet er indrapportert følgende driftsforstyrrelser:

Glommens Træaliberi.

Den 3dje juli 1915 slog lynet ned i fjernledning, sprængte en isolator og forårsaket gjennomslag i 2 transformatorer ved Kykkelsrud.

6te juli 1915. Lynnedslag i fjernledning, forårsaket isolatorfeil og brudd paa samtlige 3 ledninger.

13de juli 1915. Lynnedslag i fjernledning, 5 isolatorer sprængt og 1 ledning avbrændt.

25de september 1915. En ugle, som hadde sat sig paa isolatorbeslaget, dannet kortslutning med derav følgende lysbue som sprængte isolatoren.

25de november 1915. Gjennomslag i en generator i Kykkelsrud. Paa 5 000 volts linjerne og paa det lavspændte net er der forekommet mindre, lokale feil.

Gjermaa Elektricitetsverk.

Der opstod kortslutning paa fjernledning den 5te juni, 6te juni, 10de september, 26de september 1915 og 28de januar 1916.

Den 9de juni 1916 slog lynet ned i fjernledning, hvorved 2 spoler i en generator brændte op.

Bærum Elektricitetsverk.

26de januar 1916. Gjennomslag i en transformator og en kabelmuffe.

26de mars 1916. Lækage paa en transformator.

29de mars 1916. Gjennomslag 2 steder paa de høispændte sikringer i sterkt regnveir.

5te og 8de mai 1916. Gjennomslag i kabelmuffe paa grund av tordenveir.

Tune Elektricitetsverk.

En kortslutning paa fjernledningen forårsaket ved et nedhugget træ som faldt ind paa ledningen. Endvidere kortslutning i en kabelmuffe og i en ditto overledning til jord, samt et tilfælde av lynnedslag paa fjernledningen.

Askim Elektricitetsverk.

Et lynnedslag i en høispændt jordkabel forårsaket et par dages driftsstans.

Spydeberg Elektricitetsverk.

Et lynnedslag forårsaket gjennomslag i en av spolerne i generatoren.

Fet Elektricitetsverk.

To tilfælde av lynnedslag i fjernledningen. I det ene tilfælde blev sikringerne ved en transformator ødelagt, i det andet knustes isolatoren og ledningen brændte av. Gjennomslag til jord 2 ganger, hvorav et i en kabelmuffe og et i en isolator.

Rakkestad Elektricitetsverk.

Under tordenveir gjennomslag i en høispændt transformatorindføring samt en kortslutning paa fjernledningen forårsaket ved fældning av trær paa linjen.

Skedsmo og Serum Elektricitetsforsyning.

I begyndelsen av driften var der endel overslag til jord i kabelmufferne ved jernbanelinjen, samt overledning i transformatorindføringer, der bevirket at telefonen for en tid var ubrukelig, og driften maatte stanses til feilen blev rettet. Jordledningsbøilerne

har ogsaa git anledning til overledning ved at fugler satte sig paa disse.

Skjoberg Elektricitetsverk.

Et gjennemslag i en høispændt jordkabel, et gjennemslag i en transformator samt endel gjennemslag av høispændte sikringsisolatorer.

Bjerke Elektricitetsverk.

Et voldsomt lynnedslag i fjernledning sprægte indføringerne paa 4 transformatorer og forårsaket ved en av transformatorerne staaende lysbue og brudd paa ledningen. Ingen av transformatorspolene blev derved skadet.

Varteig Elektricitetsverk.

To tilfælde av lynnedslag.

Enebak Elektricitetsverk.

To ganger kortslutning paa fjernledningen forårsaket ved at jerntraad blev kastet over ledningerne. Endel overledninger til jord, som skyldes dels for daarlig ryddet linje og dels fugler, hvorved kraftstationens automatiske bryter slog ut.

Lørenskog Elektricitetsverk.

Fire ganger kortslutninger som følge av slyng paa linjen samt et tilfælde av lynnedslag.

Nitodal og Hakedals Elektricitetsverk.

Et tilfælde av lynnedslag paa linjen og to ganger overspændinger ved anslaget.

Ulykkestilfælde.

Noget ulykkestilfælde som skyldes elektrisk strøm er saavidt Tilsynet bekjendt ikke forekommet i denne termin.

Anmerkninger ved besigtelser.

For overtrædelse av forskrifterne for elektriske anlæg er anmeldt et entreprenørfirma, der hadde opført og tat i bruk et anlæg, som hverken var anmeldt eller besigtiget. Tilsynet blev først opmerksom paa forholdet ved at der ved anlægget opstod brand, som efter de indhentede forklaringer maatte antages at skyldes feil ved det elektriske anlæg.

Almindelige bemerkninger.

Det har vist sig at bestemmelserne i koncessionsbetingelserne for høispændte ledningers paakjending ikke er helt tilfredsstillende for smaa tversnit og lange spænd. Som eksempel herpaa kan nævnes følgende to tilfælde:

1) Ved et spænd over Glommen paa 340 m. blev der foreslaat anvendt 16 mm². kobbertraad.

Koncessionsbetingelserne forlanger, at ledninger ved $\pm 25^{\circ} \text{C}$ — naar sne- og isbelastning eller vindtryk ikke medregnes — ikke maa paakjendes mere end til $\frac{1}{6}$ av sin bruddbelastning eller ca. 7 kg/mm².

Beregningen viser, at denne grænse ikke blir overskredet.

Tar man imidlertid hensyn til den tillægsbelastning, som kan opstaa ved is og sne og regner denne efter de tyske normer ved $\pm 5^{\circ} \text{C}$, faar ledningen en paakjending av ca. 25 kg/mm².

Da ledningen i dette tilfælde maatte antages at bli utsat for sne- og isbelastning, fandt Tilsynet det ikke forsvarlig at la spændet utføre med 16 mm². kobber og foreslog istedet oplagt 16 mm². broncetraad, hvilket vedkommende elektricitetsverk gik med paa.

2) For et landselektricitetsverk var fjernledningen planlagt med 16 mm². kobbertraad oplagt paa 11 m. høie jernmaster og med spændvidder fra 100 til 140 m. Paa grund av vanskeligheter med at skaffe denne traad-dimension blev der oplagt 10 mm². kobberledning.

Ledningen skal efter koncessionsbetingelserne oplægges saaledes, at den ikke paa noget punkt kommer nærmere marken end

6 m., dette betinget en maksimal pilhøide (ved $+25^{\circ}\text{C}$) av ca. 3,7 m.

Som tabel I viser blir den tilladelige paa-kjending for 10 mm^2 kobberledning ved $\div 25^{\circ}\text{C}$ ikke overskredet, idet den kun beløper sig til $6,6\text{ kg/mm}^2$.

Tabel I (uten tillægslast).

	Ledningsstræk i kg/mm^2 .	Pilhøide i meter.
ved $+25^{\circ}\text{C}$ uten tillægslast. . . .	5,1	3,7
» $\div 25^{\circ}\text{C}$ uten tillægslast. . . .	6,6	2,88

Beregningsresultaterne for ledningen, under forutsætning av at sne- og isbelastning medtages, er gjengitt i tabel II. I dette tilfælde indtræffer den maksimale pilhøide ved $\div 5^{\circ}\text{C}$.

Tabel II (med tillægslast).

	Ledningsstræk i kg/mm^2 .	Pilhøide i meter.
ved $\div 5^{\circ}\text{C}$ og tillægslast. . . .	26,2	3,7
» $+25^{\circ}\text{C}$ uten tillægslast. . . .	7,07	2,7
» $\div 25^{\circ}\text{C}$ uten tillægslast. . . .	13,77	1,88

Da man ogsaa i dette tilfælde maatte regne med is- og snebelastning og i betragtning av at en 10 mm^2 kobberledning i et tidligere oplagt spænd paa ca. 150 m. var faldt ned, fandt Tilsynet at 10 mm^2 kobberledning ikke burde tillates for længere spænd end 80 m., hvilket departementet sluttet sig til, og blev vedkommende elektricitetsverk paalagt ved første leilighet at utbytte ledningen med en 16 mm^2 kobberledning.

Efter dette bør der i koncessionsbetingelserne tilføies, at der for spænd over 50 m. skal regnes med is- og snebelastning ved $\div 5^{\circ}\text{C}$. Likesom der for 10 mm^2 og 16 mm^2 kobberledninger bør fastsættes maksimale spændvidder.

I det følgende skal omtales enkelte andre tekniske spørsmål, som er forelagt tilsynet.

Krigsforholdene har medført, at der er bragt paa markedet elektrisk installations- og ledningsmateriel, som avviker fra den tidligere utførelse.

I alle tyske fabrikata er metaldelene erstattet enten med forsinket jern eller med jern forsynt med et messingbelæg. Da der saagodtsom intet andet materiel har været at opdrive og forskrifterne ikke indeholder nogen bestemmelse mod dets anvendelse, har Tilsynet efter nøiere overveielse fundet, at det omhandlede materiel indtil videre maatte kunne tillates.

Der er endvidere bragt paa markedet papirisolert jernleder i jernrør (kuhlosystem) og sinkledning, den sidstnævnte til erstatning for almindelig vulkaniseret ledning.

Jernledningen er av departementet tillatt anvendt i tørre rum og utenpaa puds eller panel, dog ikke paa dampskibe.

Sinkledningen er tillatt anvendt istedenfor vulkanisert kobberledning, naar undtages at mindre tversnit end $1,5\text{ mm}^2$ er forbudt paa grund av sinkens lave bruddfasthet (ca. 20 kg./mm^2).

Ovennævnte ledninger er tillatt belastet med de i efterfølgende tabel angivne strømstyrker

Tversnit i mm^2	Papirisolert jernleder i jernrør. Strømstyrke i amp.	Sinkledninger. Strømstyrke i amp.
1	2	—
1,5	3	5
2,5	7	8
4	10	10
6	15	13
10	20	15
16	30	31

De amerikanske gummi-isolerte ledninger, som er bragt i handelen, er som oftest utført med ufortinnet kobberkjerne. Da dette strider mot forskriftens § 22, er der i en række tilfælde søkt departementet om dispensation, som er blit meddelt under forutsætning av, at gummien ikke inneholder for kobberet skadelige bestanddele.

Ozonatorer, hvor samtlige strømforende dele er indkapslet, og som derfor avviker fra de tidligere anvendte konstruksjoner, har under merket «Ozonair» fundet indpas, særlig paa kinematografer, restauranter og i banker.

Ozonutviklingen foregaar ved stille utladninger over elektroder ved spændinger fra ca. 3 000 til ca. 8 000 volt. Kraftforbruket er meget litet, sjelden over 100 watt.

I henhold til Arbeidsdepartementets skrivelse av 6te oktober 1909 har Tilsynet forlangt følgende iagttat ved ozonatorens opstilling:

1. Apparatet maa anbringes utenfor rækkevidde.
2. Den apparatet omgivne metalkapsel maa settes i god ledende forbindelse med jord, f. eks. med gaardens hovedvandleidning.
3. Apparaterne forsynes med opslag, der gjør opmerksom paa, at berøring av disse kan være livsfarlig.

Som det av foranstaaende vil fremgaa, har de ekstraordinære forhold medført betydelig ekstraarbeide for Tilsynet. I begyndelsen av aaret 1916 fik desuten samtlige distrikter i opdrag at utarbeide en ekstrastatistik over lengden av luftledninger og kabler pr. 30te juni 1913, 1914 og 1915 samt pr. 31te december 1915, hvilket ogsaa i sterk grad la beslag paa Tilsynets tid.

Da elektricitetsverkerne fører sin statistik

for kalenderaaret og tilsynsmyndens statistik skal avgis for budgetaaret, er det meget vanskelig at faa oppgaverne ind i rette tid. Desuten faaer bearbeidelsen av det innsamlende materiale paa den tid, da det for Tilsynet er mest hensigtsmessig at reise. Det vilde derfor være ønskelig om Tilsynet kunde faa avgi sin indberetning for hvert foregaaende kalenderaar istedenfor som nu ved utgangen av budgetaaret.

Til kontoret inndkom 768 skrivelser ledsaget av tegninger og andre bilag. 47 herav var koncessionsandragender for nyanlæg og utvidelser, innsendt gjennem Tilsynet til uttalelse.

Fra kontoret er utgaaet 940 skrivelser, bilag ikke medregnet.

Avgifterne for de i budgetterminen besigtigede anlæg utgjorde kr. 29 587,75 mot budgetert kr. 14 000,00. Denne betydeligere merindtægt skyldes flere samtidig indtrufne godkjendelsesavgifter for en række større elektricitetsverker.

Utgiftene til kontorhold utgjorde kr. 1 286,02 mot bevilget kr. 1 300,00.

Til skyss- og kostgodtgjørelse er medgaaet kr. 2 348,00 mot bevilget kr. 2 600,00.

Til ekstrahjælp er medgaaet kr. 1 009,20 mot bevilget kr. 1 000,00.

De samlede utgifter utgjorde kr. 13 444,11, de samlede indtægter kr. 29 587,75.

Indberetning over den av mig i 1913 for Tilsynets stipendium foretagne reise til Sverige, Tyskland, Schweiz og Italien blev oversendt departementet den 22de juni 1916.

Et utdrag av denne vil bli indtat i «Elektroteknisk Tidsskrift».

Kristiania den 19de december 1916.

Ærbødigst

J. J. Thorsen.

Bilag 5.

Indberetning

for budgetaaret 1915—1916 fra tilsynsmanden ved elektricitetsvæsenet
i 2det distrikt.

I terminen 1ste juli 1915—30te juni 1916 blev besigtiget 243 av de i drift værende anlæg. Med undtagelse av et par avsides liggende mindre anlæg samt en del anlæg i skibe er heri indbefattet samtlige de anlæg som ifølge bestemmelse skulde være besigtiget. Flere av de større anlæg har i likhet med tidligere været besigtiget gjentagne gange.

I terminens løp blev utført eller færdige til drift 30 nye anlæg, derav 12 høispændte. Den samlede tilvekst i generatorkapacitet utgjorde 133 286 kw., hvorav den væsentligste del, 129 250 kw., falder paa Rjukan-anlæggene — hvilke anlæg tilikemed anlæggene ved Notodden fremdeles er regnet som hørende til 2det distrikt.

Lys- og motorinstallationerne blev i samme tidsrum forøket med henholdsvis 67390 glødelamper og 680 motorer, tilsammen beregnet for et kraftforbruk av 9 159 kw. Kraftfor-

bruket til andre øiemed blev forøket med 97 534 kw., derav 1 534 kw. til opvarmning og kokning.

Ved terminens utgang forefandtes i drift eller driftsfærdig stand 351 anlæg, derav 65 høispændte. Av disse sidste har dog kun 51 egen kraftstation. De høispændte kraftledninger hadde tilsammen en længde av ca. 1 700 km., hvilket er 500 km. mere end ved utgangen av forrige termin. Anlæggenes samlede generatorkapacitet iberegnet reservemaskiner utgjorde 362 557 kw. I disse opgaver er medregnet 3 anlæg som for tiden er nedlagt samt 25 anlæg i skibe, hvorav de fleste til stadighet befinder sig utenriks.

Anlæggenes fordeling paa de forskjellige amter samt deres kapacitet og utnyttelse m. v. fremgaar av efterfølgende tabel I. I tabel II er særskilt opført de av anlæggene som har indskrænket tilsyn.

Elektriske anlæg i 2det distrikt 30te juni 1916.

I.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse kw.	Akkumulatorbatterier.		Den elektriske energis anvendelse.						
			Antal.	Samlet størrelse kw. timer.	Belysning.			Drivkraft.		Salpeter- og karbidfabrikation samt jernsmeltning.	Andre øiemed kw.
					Antal glødelamper.	Antal buelamper.	Samlet størrelse kw.	Antal motorer.	Samlet størrelse kw.		
Hedemarken	70	10 512	5	191	86 536	22	2 302	317	9 506	—	821
Kristians	86	7 317	3	187	61 579	—	1 653	497	4 250	—	1 197
Buskerud	110	33 526	3	110	121 460	67	3 959	1 812	30 267	—	1 535
Jarlsberg og Larvik	74	5 372	7	163	95 835	29	2 568	682	7 657	—	1 952
Notodden og Vestfoldalen av Bratsberg	11	805 830	3	179	34 326	—	2 029	343	19 706	235 800	1 460
	351	902 557	21	830	399 736	118	12 502	4 651	71 455	235 800	6 965

II.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse kw.	Akkumulator- batterier.		Den elektriske energis anvendelse.						
			Antal.	Samlet størrelse kw. timer.	Belysning.			Drivkraft.		Salpeter- og karbid- fabrikation samt jernsmeltning.	Andre siemed kw.
					Antal gløde- lamper.	Antal bue- lamper.	Samlet størrelse kw.	Antal motorer.	Samlet størrelse kw.		
Hedemarken	6	5 836	1	114	68 587	1	1 653	533	5 430	—	494
Kristians	1	690	—	—	12 300	—	470	68	700	—	200
Buskerud	6	14 723	—	—	80 212	38	2 470	1 013	13 992	—	718
Jarlsberg og Larvik . .	3	—	—	—	35 014	15	854	159	892	—	208
Notodden og Vestfjord- dalen av Bratsberg .	4	184350	3	179	31 291	—	1 874	758	17 804	139 800	1 363
	20	205599	4	293	227404	54	7 321	2 531	38 818	139 800	2 983

I terminens løp indtraf følgende 6 ulykkestilfælde er forårsaket ved elektrisk strøm.

Den 7de oktober 1915 klatret en 9 aars gut op i en av Modums Elektricitetsverks ledningsmaster, hvorved han kom i berøring med den høispændte ledning (5 000 volt) og blev endel forbrændt. Tiltrods for at han gjennom ledningsmasten stod i direkte forbindelse med jord og trods han faldt ned fra en høide av ca. 10 meter fik han dog merkværdig nok ingen større skade.

Den 9de oktober 1915 klatret en 18 aars gut op i en av transformormastene til Hadelands Elektricitetsverk og kom derunder i berøring med den høispændte ledning (22 000 volt) hvorved han blev noksaa alvorlig forbrændt, men merkværdig nok ikke saa skadet, at han har faat varig mén derav. Han hadde intet med anlegget at bestille og hensigten med hans foretagende har saavidt kan skjønnes kun været at studere anlegget paa nært hold.

Den 16de oktober 1915 blev en av Hadelands Elektricitetsverks hjelpemontører stygt skadet av høispændt strøm idet han skulde indsette sikringene for en stolpetransformator og derunder kom i berøring med ledningen

som han vistnok gik ut fra var strømløs. Den skadedes begge hænder har maattet amputeres saa han er blit helt invalid. Aarsaken til ulykken maa i dette tilfælde tilskrives utvist uforsigtighet ikke alene av den skadede selv, men ogsaa av hans overordnede, idet denne som antok at sikringene i henhold til derom git besked allerede var indsat for flere timer siden, lot strømmen paasætte uten paa forhaand at forvise sig om at manden var færdig med dette arbeide.

Den 28de november 1915 blev en 22-aarig læregut dræpt av høispændt strøm i Fritzoes Elektricitetsverks apparatanlæg idet han under rengjøringsarbeide berørte kabelklemmen paa en høispændt strømbryter som han ikke var vidende om stod i forbindelse med den strømførende del av anlegget. Aarsaken til ulykken maa i dette tilfælde nærmest tilskrives uforsigtighet fra den ansvarshavende elektrikers side, idet han lot arbeidet paabegynde før han selv var kommet tilstede.

Den 30te januar 1916 blev en yngre monter dræpt av høispændt strøm i apparatanlegget til Saaheim kraftstation (Rjukan II), idet han skulde utføre noget arbeide i en av de høispændte celler og herunder tok feil av

disse saa han kom til at paabegynde arbeidet i en celle hvor strømmen stod paa. Han kom i berøring med strøm av 10 000 volt spænding og blev saa forbrændt at han døde straks efter. Ulykken maa i dette tilfælde nærmest tilskrives den omstændighet at anlægget var tat i bruk før det hele var i færdig stand og at der ikke var truffet de fornødne foranstaltninger til forhindring av den slags skjæbnesvangre feiltagelser. Tilfældet har foranlediget anmeldelse til paatalemyndigheten.

Den 17de juni 1916 blev en arbeider ved Gausdal Sanatorium alvorlig skadet av høispændt strøm idet han malte de høispændte ledningstolper mens strømmen stod paa og herunder kom i berøring med ledningen. Ulykken maa i dette tilfælde alene tilskrives vedkommendes egen uforsigtighet, idet han var fuldt vidende om at berøring av ledningerne var farlig, men hadde allikevel ikke henvendt sig til elektricitetsverket for at faa strømmen avslaat.

Desuten indtraf et tilfælde ved Ytre Sandsvær Elektricitetsverk hvorved en hest paa gaarden Vesterud blev dræpt av elektrisk strøm. Aarsaken viste sig at være den at den høie spænding paa grund av vaat sne var skaat over til stolpebeslaget ved nærmeste transformator, og som følge av at dette var forbundet med samme jordplate som transformatorens spændingssikring (gjennemslags-sikring) gik den høispændte strøm gjennem spændingssikringen og over paa det lavspændte ledningsnet og tilbake til jord paa flere steder i de lavspændte installationer, hvor motstanden mot jord sandsynligvis var mindre end ved selve jordplaten hvor den viste sig at være flere tusen ohm. I stalden paa Vesterud hvor hesten stod bundet var strømmen gaat over fra lysledningen ved væggjennemføringen og langs den vaate væg ned til grimefæstet og videre gjennem grime-lænken over paa hesten. Manden paa gaarden stod selv i nærheten av hesten da utladningen foregik og fik ogsaa selv et sterkt støt. Som i forrige indberetning gjort opmærksom paa i anledning av et indtruffet lignende tilfælde hvor strømmen foraarsaket ildbrand blir denslags anordning med fælles jordplate for spændingssikringer og de høi-

spændte anlægs stolpebeslag m. v. nu ikke længer tilladt anvendt.

Av ildebrande som vites eller er antat at skyldes elektrisk strøm er i denne termin anmeldt 6 tilfælde.

Den 6te november 1915 nedbrændte en av Foldals verks taugbanestationer. Aarsaken til branden antages at være den at olje-igangsætningsmotstanden for motoren er eksplodert. Da ingen av betjeningen var tilstede da branden opstod, har man dog intet bevis herfor.

Den 11te april 1916 opstod brand i Randsfjord Papirfabrik derved at en glødelampe ved en av papirmaskinerne blev slaat istykker mot en jernhjelke, hvorved en del paa denne ansamlet fedtholdig støv blev antændt og satte fyr paa en større drivrem, hvorfra ilden igjen forplantet sig til fabrikkens tak. Branden blev dog slukket saa skaden blev forholdsvis liten.

Av de 4 øvrige anmeldte ildebrande var den ene foraarsaket ved eksplosion av en oljebryter (i en omformerstation ved Rjukan Salpeterverk). Aarsaken til de andre 3 er ikke nærmere angit eller bragt paa det rene, men den ved disse forvoldte skade er saavidt vites forholdsvis liten.

De av tilsynet givne paalæg har ogsaa i denne termin vist sig i de fleste tilfælde at være tilfredsstillende efterkommet og kun i et par tilfælde er for overtrædelse av forskrifterne sked anmeldelse til paatalemyndigheten.

Til tilsynets kontor er i terminen indkommet ialt 751 skrivelser, hvorav en større del ledsaget av tegninger og andre bilag. Fra kontoret er utgaat 795 skrivelser utgjørende iberegnet skrevne bilag ca. 900 foliosider.

Tilsynsavgiftene utgjorde i denne termin kr. 17 432,85 mot budgettert kr. 14 500 oo. Avgifterne for anleggene paa Notodden og i Vestfjorddalen som paa grund av forslag til omregning endnu ikke er indfordret er heri ikke medregnet.

Til kontorhold, skyss- og kostgodtgjørelse medgik kr. 6 261,98 mot budgettert kr. 5 650,00. Iberegnet lønninger utgjorde tilsynets utgifter kr. 14 861,98.

Kristiania den 22de december 1916.

M. Melgaard.

Bilag 6.

Indberetning

for budgetterminen 1915—1916 fra tilsynsmanden ved elektricitetsvesenet
i 3dje distrikt.

I terminen 1ste juli 1915—30te juni 1916 blev i det hele foretaget 215 besigtelser og befaringer, ved hvilke 175 anlæg helt besigtedes. De øvrige besigtelser og befaringer fordeler sig dels paa utvidelser og forandringer av ældre anlæg og dels paa større under utvidelse værende anlæg.

Ved terminens utgang foresandtes i drift eller driftsmæssig stand 284 anlæg med en samlet generatorkapacitet av 146 508 k. v. a., derav 44 høispændte kraftoverføringsanlæg med en generatorkapacitet av 113 405 k. v. a. og en samlet kraftledninglængde av 795 km. I foran nævnte tal — 284 anlæg — er medregnet 22 anlæg, som helt eller delvis er tilknyttet større kraftanlæg, men som i henhold til avgiftsregulativets § 4 er utskilt som selvstændige anlæg.

I terminens løp utgik 12 anlæg og tilkom 49 anlæg med en samlet generatorkapacitet av henholdsvis 109 k. v. a. og 2 855 k. v. a. Den samlede tilvekst for nye anlæg og utvidelser av ældre anlæg utgjorde 32 616 k. v. a.

Lys- og varmeinstallationerne tiltok med 54 448 glødelamper og 926 motorer med et samlet kraftforbruk av henholdsvis 1 147 k. v. a. og 8 191 hk. Kraftforbruket til andre eiendommer tiltok med ialt 16 929 k. v. a.

Anlæggenes fordeling paa de forskjellige amter samt den elektriske krafts utnyttelse m. v. vil sees av efterfølgende tabel I.

I tabel II er sammenstillet opgaver over de større anlæg, som for de lavspændte deles vedkommende er indrømmet indskrænket tilsyn. De fra nogen av disse anlæg paa foranledning indsendte indberetninger følger vedlagt.

Tabel I.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorkapacitet k.v.a.	Akkumulatorbatterier.		Den elektriske energis anvendelse til							
			Antal.	Samlet størrelse k.v.a. timer.	Belysning.			Drivkraft.		Elektrokemisk anvendelse k.v.a.	Jern- og stålsmeltning k.v.a.	Andre eiendommer k.v.a.
					Antal glødelamper.	Antal buelamper.	Samlet forbruk k.v.a.	Antal motorer.	Samlet forbruk hk.			
Stavanger	115	16 503	2	371	196 073	15	5 506	3 200	15 426	107	430	3 513
Lister og Mandal	53	25 721	1	40	57 620	52	1 786	661	6 652	12 905		949
Nedenes	42	54 435	-	-	30 651	68	970	355	3 809	16 890	3 000	359
Bratsberg	74	49 849	5	248	76 322	43	2 215	805	15 378	4 640	8 500	986
Tilsammen	284	146 508	8	659	360 666	178	10 477	5 021	41 265	34 542	11 930	5 897

Tabel II.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.		Akkumulatorbatterier.		Den elektriske energis anvendelse til							
	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse k.v.a.	Antal	Samlet størrelse k.v.a. timer.	Belysning.			Drivkraft.		Elektrokemisk anvendelse k.v.a.	Jern- og staalsmelting k.v.a.	Andre øiemed k.v.a.
					Antal glødelamper	Antal bue-lamper	Samlet forbrug k.v.a.	Antal motorer	Samlet forbrug hk.			
Stavanger	7	10 800	1	324	171 438	-	4 769	2 802	12 700	107	-	2 208
Lister og Mandal	1	8 100	-	-	27 181	-	918	252	1 004	-	-	230
Nedenes	2	12 580	-	-	24 710	55	752	215	1 670	7 770	-	38
Bratsberg	9	35 864	2	57	64 894	6	1 829	600	9 819	4 640	-	758
Tilsammen	19	67 344	3	381	288 233	61	8 268	3 869	25 193	12 517	-	3 234

Noget ulykkestilfælde eller nogen ildsvaade med elektriske anlæg som aarsak er Tilsynet bekjendt ikke forekommet i terminen.

Et elektrisk firma, som trods forbud satte igang et højspændingsanlæg, blev anmeldt og forelagt en bot som det vedtok.

Arbeidet har saavel ved besigtelserne som paa kontoret været meget betydelig.

Til kontoret indkom 860 skrivelser foruten tegninger m. v. Fra kontoret er udsendt

1 033 skrivelser utgjørende 593 foliosider. Heri er ikke medregnet rapporter over mangler, regninger over avgifter, tegninger, cirkulærer etc.

Avgiften for de i terminen besigtede anlæg utgjorde ialt kr. 15 238,52 mot budgetteret kr. 10 200,00.

Til kontorhold, skyss- og kostgodtgjørelse medgik kr. 4 275,24 mot budgetteret kr. 3 510,00.

Arendal den 17de november 1916.

Erbødigt
Einar Smedal.

Bilag 7.

Indberetning

for budgetterminen 1915—1916 fra tilsynsmanden ved elektricitetsvæsenet
i 4de distrikt.

I budgetaaret fra 1ste juli 1915 til 30te juni 1916 er 189 anlæg besigtiget. Samtlige høispændingsanlæg i distriktet er besigtiget ligesom ogsaa de større elektricitetsverker. Utenom de aarlige besigtigelser er ved flere av de større anlæg foretaget besigtigelse i anledning av utvidelser og forandringer, saaledes at der ved mange anlæg er foretaget mere end én besigtigelse i aarets løp.

De anlæg som har indskrænket tilsyn er besigtiget delvis, idet kraftstationen, transformatorstationerne, ledningsnettet i det frie og en del av husinstallationerne er besigtiget.

Desuten er foretaget linjebefaring ved flere planlagte nyanlæg i anledning av de indsendte andragender om koncession og ekspropriations-tillatelse for erhvervelse av fornøden stolpegrund.

Der er i budgetaaret tilkommet 36 nye anlæg. Av disse er 3 høispændingsanlæg, 17 lavspændte bygdeanlæg eller anlæg for industrielle bedrifter og 16 anlæg ombord i skibe.

Av sidstnævnte er et anlæg overført hertil fra 1ste distrikt, 3 anlæg overført hertil fra 2det distrikt og 1 anlæg overført hertil fra 3dje distrikt.

I samme tidsrum er 14 anlæg nedlagt eller tilknyttet større elektricitetsverker, ligesom 2 skibsanlæg er overført herfra til andre distrikter.

Anlæggets antal er saaledes i det foreløpne aar foreøket med 20.

De nye anlæg har en samlet generatorstørrelse av 859 k. v. a. De anlæg, som fra-gik, hadde en samlet generatorstørrelse paa 152 k. v. a. Tilveksten i generatorstørrelse paa grund av nye anlæg er saaledes 707 k. v. a. Ved flere ældre anlæg er imidlertid foretaget utvidelser, saaledes at tilveksten i generatorstørrelse i det hele er 1 155 k. v. a.

Ved utgangen av budgetaaret forefandtes i drift ialt 323 anlæg med en samlet generatorstørrelse av 122 050 k. v. a. Blandt disse var 25 høispændingsanlæg med en generatorstørrelse av 109 077 k. v. a. og høispændte friluftsledninger paa ca. 440 kilometers længde. Blandt anlæggene var ogsaa 97 skibsanlæg hvorav 27 var anlæg ombord i skibe, der gaar i utenriksk fart og derfor ikke kan besigtiges regelmæssig.

Forevrig tillater jeg mig at henvise til nedenstaaende tabel I, der viser anlæggenes beliggenhet, antal og størrelse samt deres utnyttelse.

I nedenstaaende tabel II er opført de anlæg, for hvilke er indrømmet indskrænket tilsyn. Da det indskrænkede tilsyn kun gjælder de lavspændte dele av anlæggene, er kun disse opført i tabellen.

Tabel I.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse i k.v.a.	Akkumulator- batterier.		Den elektriske energis anvendelse til						
			Antal.	Kapa- citet i kw. timer.	Belysning.			Drivkraft.		Elektro- kemisk anven- delse i kw.	Andre øiemed kw.
					Antal glødelamper.	Antal buelamper.	Samlet for- bruk i kw.	Antal motorer.	Samlet ydelse i hk.		
Bergens by	106	15 673	17	1 143	185138	32	6 956	2 547	11 136	—	99
S. Bergenhus	95	95 104	1	6	54 002	21	2 612	830	8 713	72 409	16 042
N. Bergenhus	42	5 675	1	48	19 520	16	890	112	860	2 505	207
Romsdals	80	5 598	3	119	46 439	30	1 707	531	2 588	—	828
Sum	323	122050	22	1 316	305099	99	12 165	4 020	23 297	74 914	7 176

¹ Viser en tilsynelatende tilbagegang. Beror paa unøagtig opgave i forrige aar.

Tabel II.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse i k.v.a.	Akkumulator- batterier.		Den elektriske energis anvendelse til						
			Antal.	Kapa- citet i kw. timer.	Belysning.			Drivkraft.		Elektro- kemisk drift i kw.	Andre øiemed kw.
					Antal glødelamper.	Antal buelamper.	Samlet for- bruk i kw.	Antal motorer.	Samlet ydelse i hk.		
Bergens by	1	2 038	2	697	170010	9	6 230	2 347	9 554	—	—
S. Bergenhus	1	132	—	—	1 930	—	97	102	770	4 350	295
N. Bergenhus	0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Romsdals	3	1 784	2	104	32 810	21	1 113	366	1 010	—	—
Sum	5	3 954	4	801	204750	30	7 440	2 815	11 834	4 350	295

¹ Mangler opgave.

Saavidt vites er der i aarets løp forekommet kun et ulykkestilfælde paa grund av berøring med de elektriske ledninger. Vedkommende, en maskinpasser, skulde stille med en lynavleder. Herunder støttet han høire arm paa jernstativet i apparatrummet og kom ved uforsigtighet til at berøre en ledning der stod under spænding. Paa grund av omstændighetene gik strømtøtet væsentligst gennem armen, men han fik dog et chok saa han var uvel i flere dage. Noget varig mén fik han dog ikke.

Av ildebrandstilfælde der skyldes elektriske anlæg forekom i budgetaarets løp 5, hvorav 2 i Søndre Bergenhus amt, 2 i Bergens by og 1 i Aalesund.

Ved tilfælde nr. 1 var brandens aarsak den, at en elektrisk tørrekoker formentlig har antændt sagrusk og høvelspaan, som hadde samlet sig under og omkring apparatet. Det bemerkes, at det er meget vanskelig i verkstedrum at faa folk til at holde sagrusk og høvelspaan væk fra elektriske apparater, enten det nu er motorer eller varmeapparater. Det maa derfor være en ufravikelig regel, at apparaterne indkapsles eller opstilles paa saadan maate, at sagrusk eller høvelspaan ikke kan samle sig i nærheten av apparatene.

Ved tilfælde nr. 2 skyldes branden et elektrisk kokeapparat, der var ophængt paa en trævæg i et kjøkken. I kjøkkenet var foruten kokeapparatet ogsaa opstillet et apparat for opvarmning av vand. Disse 2 apparater benyttedes vekselvis paa samme stikkontakt saaledes at kokeapparatet kun benyttedes om dagen og varmtvandsapparatet om natten. Det antages at støpselet for kokeapparatet blev indkoblet aftenen før branden istedenfor støpselet for varmtvandsapparatet. Den her stedfundne feiltagelse viser nødvendigheten av at hvert saadant apparat har sin særskilte stikkontakt, der maa være forsynet med tydelig merke.

Ved tilfælde nr. 3 opstod brand i Bergens Telefonselskaps central derved at en arbeider under utførelsen av et større reparationsarbeide i en butik hadde løst saavel lys som telefonledninger og formentlig ved uforstand hadde bragt disse ledninger i berøring med hinanden, saaledes at der kom sterkstrøm over

i telefonledningerne. Vedkommende arbeider håndlet i strid med gjældende forskrifter.

Ved det 4de tilfælde opstod brand derved at der fra en motor i en trævarefabrik, formentlig fra commutatoren, faldt gnister ned i sagrusk og høvelspaan som var blit liggende i nærheten av motoren. Motoren var rigtig nok anbragt i et særskilt avlukke, men denne sikkerhedsforanstaltning viste sig altsaa utilstrækkelig.

Ved det 5te tilfælde er grunden antagelig feil i en elektrisk ledning enten en montagefeil eller en fabrikkationsfeil.

Forevrig vites intet brandtilfælde at være opstaat paa grund av elektriske anlæg her i distriktet i det forløpne budgetaar.

Til kontoret indkom 551 skrivelser. Paa samme tid er 523 skrivelser utgaat herfra, med tilsammen 661 sider i kopiboken. Meddelelser om avgifter, rapporter over mangler samt besigtigelseserklæringer og godkjendelseserklæringer for anlæggene er her ikke medregnet.

Avgifterne for besigtigelser og godkjendelse for anlæggene har i budgetaaret utgjort kr. 13 744,35 mot budgettet kr. 10 700,00. Den store overskridelse skyldes en større tilvækst av nye anlæg end forutsat, samt at der ved en del større og ældre anlæg blev utført utvidelser.

Der medgik i budgetaaret til kontorhold kr. 991,61 mot bevilget kr. 900,00. Merutgiften skyldes forøkelse i telefonkontingent og stigning i prisene paa forskjellige rekvisita.

Til reise- og kostgodtgjørelse medgik kr. 4 923,23 mot bevilget kr. 3 500,00. Merutgiften skyldes dels en større tilvekst av nye anlæg end paaregnet og dels den omstændighet, at reiserne paa grund av de vanskelige tider er blit fordyret. Indflytelsen har gjort sig gjældende paa den maate at reisetiden; paa grund av mangelfulde dampskibsforbindelser, er blit betydelig forlænget. Desuten er ogsaa passagerfragtene paa samtlige dampskibsruter her i distriktet høiere end fastsat i skyssloven. Disse forheielser har faat indflydelse paa utgiftene i det forløpne budgetaar, da de forheiede fragter har været gjældende i den største del av budgetaaret.

Bergen den 7de oktober 1916.

Ærbødigst

M. Aarnes.

Bilag 5.

Indberetning

for budgetterminen 1915—1916 fra tilsynsmanden ved elektricitetsvæsenet i 5te distrikt.

I Søndre Trondhjems amt var 30te juni 1915 114 anlæg i drift. Av disse er 4 mindre anlæg gaat over til større elektricitetsværker. 30te juni 1916 var 118 anlæg i drift. I budgetterminen 1915—1916 er altsaa 8 nye anlæg kommet til. I denne termin utgjør økningen:

I generatorstørrelse	1 860 k.v.a.
» glødelamper (antal 6 259)	316 »
» motorer (antal 263)	1 270 »
For elektrokemiske formaal	0 »
» andre øiemed	410 »

30te juni 1916 var 4 anlæg under utbygning.

I Nordre Trondhjems amt var 30te juni 1915 60 anlæg i drift. I budgetterminen 1915—1916 er 2 anlæg gaat over til større elektricitetsværker. 30te juni 1916 var 73 anlæg i drift. I terminen 1915—1916 er altsaa 15 nye anlæg kommet til. Økningen utgjør:

I generatorstørrelse	11 462 k.v.a.
» glødelamper (antal 12 347)	441 »
» motorer (antal 127)	1 176 »
For elektrokemiske formaal	10 000 »
» andre øiemed	263 »

30te juni 1916 var 2 anlæg under utbygning.

I Nordlands amt var 30te juni 1915 — efter St. prp. nr. 1, hovedpost IX A 1916, kap. 10, side 37 — 64 anlæg i drift. 30te juni 1916 var 68 anlæg i drift. 4 nye anlæg er kommet til i budgetterminen 1915—1916. I denne har økningen været:

I generatorstørrelse	2 050 k.v.a.
» glødelamper (antal 8565)	1 076 »
» motorer (antal 11)	121 »
For andre øiemed	877 »

For elektrokemiske formaal finder man 316 k.v.a. mindre.

I Tromsø amt sees — efter ovennævnte St. prp. 1916 — 16 anlæg at ha været i drift 30te juni 1915. 30te juni 1916 var 19 anlæg i drift. 3 nye anlæg er kommet til i budgetterminen 1915—1916. I denne er økningen:

I generatorstørrelse	17 k.v.a.
» glødelamper (antal 3 930)	507 »
» motorer (antal 60)	300 »
For andre øiemed	146 »

I Finmarkens amt var — efter ovennævnte St. prp. 1916 — 12 anlæg i drift 30te juni 1915. 30te juni 1916 var 13 anlæg i drift. 1 nyt anlæg er saaledes kommet til i budgetterminen 1915—1916.

For dette amt finder man 30te juni 1916 en generatorstørrelse (for samtlige 13 anlæg), som er 589 k.v.a. mindre end opgit 30te juni 1915 for 12 anlæg, likesom antallet av glødelamper pr. 30te juni 1916 er 397 mindre end pr. 30te juni 1915. For motorers vedkommende har man fundet et antal av 2 motorer med 1 399 k.v.a.

I de efterfølgende 4 tabeller er opført de forskjellige data pr. 30te juni 1916 for samtlige 5 amter samt for de enkelte elektriske anlæg som har innskærket tilsyn for de lavspændte delers vedkommende.

Efterat tilsynsassistenten er forflyttet fra Tromsø til Trondhjem holdes fremdeles de 2 trondhjemske amter (distriktets sydlige del) ut fra de 3 nordligste amter (distriktets nordlige del).

I budgetterminen 1915—1916 er i de 2 trondhjemske amter utført 174 besigtigelser og i de 3 nordligste amter — av tilsynsassistenten — 36 besigtigelser, hvorav 29 besigtigelser i tidsrummet 1ste juli 1915 til 11te november 1915, da assistenten indfandt sig i Trondhjem.

Som avgifter er inkommet:

I de 2 trondhjemske amter . . .	kr. 9 805,60
» » 3 nordligste	» 1 507,65

Tilsammen kr. 11 313,05

For de 2 trondhjemske amter var
antat en indtægt kr. 6 000,00

For de 3 nordligste amter var
antat en indtægt » 5 000,00

Tilsammen kr. 11 000,00

Paa grund av tilsynsassistentens sygdom blev indtægten ved besigtelser kr. 3 492,45 mindre end antat i de 3 nordligste amter. For at bøde paa dette underskud blev endel anlæg, som i de 2 trondhjemske amter skulde være besigtiget i sidste halvdel av kalenderaaret 1916, besigtiget i første halvdel. Derved er indtægten i disse amter blit kr. 3 805,60 større end antat.

Utgifterne til skyss- og kostgodtgjørelse utgjør i terminen

1915—1916 kr. 3 177,88
Bevilget er » 3 000,00

Anvendt mere end bevilget . . . kr. 177,88

Til kontorhold er medgaat . . . kr. 853,70
Bevilget er » 800,00

Anvendt mere end bevilget . . . kr. 53,70

Overskridelsen skyldes anskaffelse av nye protokoller, journaler o. s. v., efterat tilsynet blev overført fra Tromsø til Trondhjem.

2 maaleapparater er indkjøbt for kr. 223,40.

For de 2 trondhjemske amter er inkommet 442 skrivelser og i kopiboken kopiert 546 foliosider.

Fra 1ste januar 1916 til 30te juni 1916

er for de 3 nordligste amter inkommet 28 skrivelser og i kopiboken kopiert 118 foliosider.

Hertil kommer alle utfylde skemaer, avgiftsnotaer o. s. v.

I terminen er der — inden det hele distrikt — indtruffet ett tilfælde av ildsvaade. Ved en vippemaalder gik der fyr i en væg.

Branden blev imidlertid hurtig slukket.

Under et voldsomt tordenveir slog lynet ned i en kraftstation for ett høispændt bygdeanlæg.

Lynavlederne (hornlynavedere med 4 mm. funkelep og med karborundum-motstande i jordledningerne) var i orden. Skinnebryterne var indkoblet.

Der blev endel ødelæggelse paa høispændingskabel og apparater. Branden blev hurtig slukket.

Ved ett elektrisk anlæg anvendes trefasemotorer for 850 volt. Fra en saadan elektromotor fik en arbeider denne spænding gjennom sig. Han faldt ned gjennom et par meters høide fra det galleri, paa hvilket motoren var opsat, og fandtes derefter død. Sandsynligvis var jordforbindelsen for denne motors jernmasse m. v. ikke i orden. Under den iaar stedfundne besigtigelse er verkets vedkommende paabudt altid at paae gjennomført, at samtlige motorers jernmasse, igangssetningsanordning m. v. fuldt betryggende er «jordet».

Tilsynet har i ett tilfælde forefundet ett nyt, mindre anlæg i en saa slet forfatning, at man — dersom man dertil hadde myndighet — vilde ha søkt at faa vedkommende installatør fratat hans ret til at drive paa med elektriske installationer.

For autorisation av installatører og monterer tillater man sig at henvise til de forhandlinger, som er ført i Norske elektricitetsverkers Forening — se «Elektroteknisk Tidsskrift» 1916, nr. 21.

Trondhjem 15de oktober 1916.

Ærbødigst

Carl Schulz.

Subbilag til bilag 8.

Tabel I.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse i k.v.a.	Akkumulator- batterier.		Den elektriske energis anvendelse til						
			Antal.	Samlet størrelse i kw.t.	Belysning.			Drivkraft.		Elektrokemisk anvendelse i kw.	Andre øiemed i kw.
					Antal gløde- lamper.	Antal bue- lamper.	Samlet stør- relse i kw.	Antal motorer.	Samlet størrelse i kw.		
Søndre Trondhjems amt . .	118	22 109	7	245	159 200	187	5 933	1 961	14 691	3 000	2 243
Nordre Trondhjems amt . .	73	21 107	2	320	47 015	40	1 797	560	5 950	14 400	1 289
Sum	191	43 216	9	565	206 215	227	7,730	2 521	20 641	17 400	3 532

Tabel II.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg.	Samlet generatorstørrelse i k.v.a.	Akkumulator- batterier.		Den elektriske energis anvendelse til						
			Antal.	Samlet størrelse i kw.t.	Belysning.			Drivkraft.		Elektrokemisk anvendelse i kw.	Andre øiemed i kw.
					Antal gløde- lamper.	Antal bue- lamper.	Samlet stør- relse i kw.	Antal motorer.	Samlet stør- relse i kw.		
I. Søndre Trondhjems amt:											
1. Trøndhjems elektricitetsv.	1	13 975	5	230	120 330	120	4 352	1 428	7 041	3 000	1 494
2. Skjenalden elektricitetsv.	1	4 085			5 072	3	240	188	4 113		207
II. Nordre Trondhjems amt:											
3. Metaker elektriske kraft- og smelteverk	1	1 859			200	4	12	26	80	3 000	
Sum	3	19 919	5	230	125 602	127	4 604	1 642	11 234	6 000	1 701

Tabel III.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg. Samlet generatorstørrelse i k.v.a.	Akkumulator- batterier.		Den elektriske energis anvendelse til						
		Antal.	Samlet størrelse i kw.timer	Belysning.			Drivkraft.		Elektrokemisk anvendelse i kw.	Andre øiemed i kw.
				Antal gløde- lamper.	Antal bue- lamper.	Samlet størrelse i kw.	Antal motorer.	Samlet størrelse i kw.		
Nordlands amt	68 8 146	4	291	66 247	32	3 001	520	5 748	164	1 558
Tromsø amt	19 2 053	—	—	28 979	6	1 275	176	1 019	—	209
Finmarkens amt	13 14 185	9	164	17 078	46	837	438	10 779	95	413
Sum	100 24 384	7	455	112 304	84	5 113	1 134	17 546	259	2 180

Tabel IV.

Beliggenhet. Amt.	Antal anlæg. Samlet generatorstørrelse i k.v.a.	Akkumulator- batterier.		Den elektriske energis anvendelse til						
		Antal.	Samlet størrelse i kw.t.	Belysning.			Drivkraft.		Elektrokemisk anvendelse i kw.	Andre øiemed i kw.
				Antal gløde- lamper.	Antal bue- lamper.	Samlet størrelse i kw.	Antal motorer	Samlet størrelse i kw.		
Nordlands amt:										
Sulltjelma A/S gruber	1 2 980	—	—	17 200	6	850	200	3 000	162	670
Tromsø amt:										
Tromsø elektricitetsverk	1 1 000	—	—	18 000	—	740	77	336	—	25
Finmarkens amt:										
Hammerfest elektricitetsv.	1 600	—	—	5 000	—	250	38	152	—	74
Sum	3 4 580	—	—	40 200	6	1 840	315	3 488	162	774

Bilag 9.

Elektricitetskommissionen.

Tilsynsmændenes indberetninger for bugetterminen 1915—1916.

Det kongelige departements skrivelse av 23de december 1916.

Vedlagt tillater man sig at oversende den bøjærte oversigt.

Paa samme maate som tidligere har man sammenstillet de forskjellige opgaver fra samtlige distrikter i følgende tabeller.

I tabel I er gitt en oversigt over antal anlæg, disses samlede størrelse, hvor mange derav har indskrænket tilsyn og den samlede størrelse av disse saavel for hvert distrikt som for det hele land. Likeledes er opgaverne over antal akkumulatorbatterier og strømførende apparater, som er tilknyttet anlæggene, sammenfattet saaledes at de elektriske anlægs utnyttelse herav kan sees.

I tabel II er avgiftene for hvert distrikt for sig og det hele land sammenstillet, hvorhos den gjennomsnittlige avgift pr. anlæg er utregnet.

Kristiania den 9de januar 1917.

O. E. Schiøtz.

I tabel III er der indtatt tilsvarende opgaver over utgiftene, samt over hvor meget herav som er medgaaet til avlønning av tilsynets funktionærer pr. anlæg i gjennomsnit. Elektricitetskommissionens utgifter er ikke medregnet i disse opgaver.

I tabel IV er de i indberetningene nævnte brandtilfælde i de forskjellige distrikter sammenstillet.

Ialt er der ved det samlede antal anlæg i landet (1620) indtruffet 25 brandtilfælde. Av anlæggene har saaledes 1,56 % foraarsaket ildsvaade.

I tabel V er paa samme maate de i hvert distrikt og ved det samlede antal anlæg i landet indtrufne ulykkestilfælder sammenstillet.

T. H. Aspestrand.

Det Kongelige Departement for de Offentlige Arbeider.

Subbilag til bilag 9.

Tabel I.

Statistik for Elektricitetsvæsenet 1915—1916.

Distrikt.	1.	2.	3.	4.	5*.	5**.	Tilsammen.
Antal anlæg	371	351	284	323	191	100	1 620
Samlet generatorstørrelse i kw. . .	189 648	362 557	146 508	122 050	43 216	24 384	888 363
Herav anlæg med indskrænket tilsyn	19	20	19	5	3	3	69
Med samlet generatorstørrelse i kw.	123 898	205 599	67 344	3 954	19 919	4 380	425 294
Antal akkumulatorbatterier	61	21	8	22	9	7	128
Samlet akk.kapacitet i kw.t.	15 293	830	659	1 316	585	455	19 118
Antal glødelamper	898 678	399 736	360 666	305 099	206 215	112 304	2 282 698
Antal buelamper	2 426	118	178	99	227	84	3 132
Samlet energiforbruk til belysning i kw.	32 479	12 502	10 477	12 165	7 730	5 113	80 466
Antal elektromotorer	10 930	4 651	5 021	4 020	2 521	1 134	28 277
Samlet motorstørrelse i kw.	84 100	71 455	30 400	17 150	20 641	17 546	241 292
Anvendt til elektrokemisk drift i kw.	49 490	235 800	46 472	74 914	17 400	259	424 335
Anvendt til andre siemed i kw. . . .	3 209	6 965	5 837	7 178	3 532	2 160	28 899

Tabel II.
Samlede indtægter 1915—1916.

Distrikt.	1.	2.	3.	4.	5*.	5**.	Tilsammen.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Samlede avgifter	29 587,75	17 432,35	15 238,52	13 744,85	9 805,50	1 507,55	87 316,52
Gjennemsnitlig pr. anlæg ca.	79,75	49,66	53,65	42,55	51,34	15,08	53,90

Tabel III.
Samlede udgifter 1915—1916.

Distrikt.	1.	2.	3.	4.	5*.	5**.	Tilsammen.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		Kr.
Samlede udgifter	13 444,11	14 861,98	9 383,56	11 398,71	7 656,58		56 744,94
Gjennemslig pr. anlæg ca.	36,21	42,34	33,00	35,10	26,20		35,10
Gjennemsnitlig lønning pr. anlæg, heri ekstrahjælp ca.	226,44	27,35	18,50	17,70	12,45		20,40

* Omfatter Søndre og Nordre Trondhjems amter.

** « Nordland, Tromsø og Finmarkens amter.

Tabel IV.
Brandtilfælde 1915—1916.

Distrikt.	1.	2.	3.	4.	5*.	5**.	Tilsammen.
Antal brandtilfælde	13	6	0	5	1	0	25
Antal anlæg.	371	351	284	323	191	100	1 620

Tabel V.
Ulykkestilfælde 1915—1916.

Distrikt.	1.	2.	3.	4.	5*.	5**.	Tilsammen.
Antal ulykkestilfælde	0	6	0	1	1	0	8

* Omfatter Søndre og Nordre Trondhjems amter.

** « Nordland, Tromsø og Finmarkens amter.

Bilag 10.**Den Internationale Elektrotekniske Kommission.****Norsk Elektroteknisk Komite.**

Kristiania den 27de september 1916.

Siden den av mig under 28de oktober 1915 avgivne rapport er der utført følgende arbeider:

Arbeidsutvalg nr. 1 for elektriske symboler og terminologi har oversat den i Berlin i september 1913 vedtagne publikation, der efter indgaaende behandling endelig er vedtat. Publikationen har paa norsk været offentliggjort i de tekniske tidsskrifter, og er der til forskjellige foreninger og tekniske skoler fordelt en del særavtryk hvori der er indtat nogen orienterende bemerkninger om komiteen og dens virke. 2 eksemplarer av dette særavtryk vedlægges.

Arbeidsutvalg nr. 2 for driftsmaskineri for elektriske anlæg har oversat den i Berlin i 1913 vedtagne publikation og oversendt denne til den svenske komite til uttalelse, da denne komite har anmodet om samarbeide. Før den svenske komites uttalelse

foreligger vil den endelige redaktion ikke bli vedtat.

Arbeidsutvalg nr. 3 for normer for elektriske maskiner og apparater vil snart fremlægge foreløbig utkast til norske normer der straks vil bli behandlet av den samlede komité.

Arbeidsutvalg nr. 4 for kraftledninger har deltat i de forhandlinger, som har været ført i den av Norske Elektricitetsverkers Forening, Den norske Ingeniørforening og Polyteknisk Forening nedsatte fælleskomite til utarbeidelse av forslag til forskrifter for elektriske anlæg. Før dette arbeidsutvalg gaar videre i sit arbeide maa denne fælleskomites forskrifter være vedtat.

Paa grund av krigen har der i de av Den Internationale Elektrotekniske Kommission nedsatte specialkomiteer ikke været avholdt officielle møter.

Med høiagtelse

Norsk Elektroteknisk Komite,

Carsten Bruun,

præsident.

J. O. Holst,
sekretær.

Til

Det kongelige Departement for de offentlige Arbeider.